

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Σχολή Επιστημών Υγείας

Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ :

**«ΓΝΩΣΕΙΣ, ΣΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΟΥ ΣΧΟΛΙΚΟΥ
ΕΚΦΟΒΙΣΜΟΥ ΜΕΛΕΤΗ ΣΕ ΓΟΝΕΙΣ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΚΑΙ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ »**

Των :

ΠΕΤΡΟΥΛΗ ΣΤΥΛΙΑΝΗΣ Α.Μ 4475

ΣΤΑΜΟΥΛΗ ΜΑΡΙΑΣ Α.Μ 4457

Υποβλήθηκε ως απαιτούμενο για την απόκτηση πτυχίου Κοινωνικής Εργασίας

Copyright@ 2021 Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας, Σχολή Επαγγελματών Υγείας, ΕΛΜΕΠΑ. <https://sw.hmu.gr/> Το περιεχόμενο της συγκεκριμένης Π.Ε. αποτελεί πνευματική ιδιοκτησία του/των συγγραφέα/ων, του επιβλέποντα καθηγητή και του Τμήματος Κοινωνικής Εργασίας και προστατεύονται από τους νόμους περί πνευματικής ιδιοκτησίας (Νόμος 2121/1993 και κανόνες Διεθνούς Δικαίου που ισχύουν στην Ελλάδα).

Ευχαριστίες

Έχοντας ολοκληρώσει την πορεία μας ως φοιτήτριες, θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε όλους όσους ήταν δίπλα μας σε όλη αυτή την πορεία. Ιδιαίτερα θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε την επιβλέπουσα καθηγήτριά μας, την κυρία Παπαδακάκη Μαρία, η οποία με τις πολύ σημαντικές παρατηρήσεις της, αλλά και με την ανατροφοδότηση που μας έδινε, μας στήριξε και συνέβαλε σημαντικά στο να φτάσει αυτή η πορεία στο τέλος της. Ένα μεγάλο ευχαριστώ και σε όλους τους καθηγητές της Σχολής για όλα όσα μάθαμε από αυτούς αλλά και στις οικογένειές μας.

Δήλωση τήρησης της ακαδημαϊκής δεοντολογίας

Οι υπογράφοντες φοιτητές του Τμήματος Κοινωνικής Εργασίας του Ελληνικού Μεσογειακού Πανεπιστημίου Κρήτης

ΠΕΤΡΟΥΛΗ ΣΤΥΛΙΑΝΗ Α.Μ ΥΚ4475

ΣΤΑΜΟΥΛΗ ΜΑΡΙΑ Α.Μ ΥΚ4457

δηλώνουμε υπεύθυνα ότι η παρούσα πτυχιακή εργασία με τίτλο:

«ΓΝΩΣΕΙΣ, ΣΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΟΥ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΕΚΦΟΒΙΣΜΟΥ
ΜΕΛΕΤΗ ΣΕ ΓΟΝΕΙΣ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΚΑΙ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ »

είναι στο σύνολό της προϊόν δικής μου/μας δουλειάς και ότι όλες οι πηγές που έχουν χρησιμοποιηθεί αναφέρονται πλήρως. Επίσης δηλώνω/νουμε ότι δεν αποτελεί προϊόν οποιασδήποτε εξωτερικής μη αδειοδοτημένης βοήθειας και ότι δεν έχει υποβληθεί σε οποιοδήποτε ίδρυμα ή οργανισμό προς αξιολόγηση, ούτε έχει δημοσιευθεί στο παρελθόν μέρος αυτής ή στο σύνολό της.

(Υπογραφή)

(Υπογραφή)

Όνοματεπώνυμο

Όνοματεπώνυμο

Περιεχόμενα

Ευχαριστίες	3
Περίληψη.....	8
Εισαγωγή.....	9
Δομή εργασίας.....	11
Κεφάλαιο 1ο: Σχολικός εκφοβισμός.....	13
1.1. Ορισμός και οριοθέτηση του φαινομένου του σχολικού εκφοβισμού.....	13
1.2 Οι μορφές του σχολικού εκφοβισμού	15
1.3 Οι επιπτώσεις του σχολικού εκφοβισμού	17
1.4 Ο ρόλος των παιδιών στα περιστατικά εκφοβισμού	18
1.5 Πρόληψη Σχολικού Εκφοβισμού	20
Κεφάλαιο 2ο: Ο ρόλος της οικογένειας στο σχολικό εκφοβισμό	25
2.1 Ο ρόλος της οικογένειας στην ανάπτυξη εκφοβιστικών συμπεριφορών	25
2.2 Γονεϊκά πρότυπα και χαρακτηριστικά τους	26
2.2.1 Οικογενειακή ατμόσφαιρα	28
Κεφάλαιο 3ο: Οι απόψεις παιδιών και γονέων μέσα από έρευνες.....	30
3.1 Η σημασία των απόψεων παιδιών και γονέων για τον εκφοβισμό	30
3.1 Οι απόψεις των παιδιών που εκφοβίζονται και εκφοβίζουν	31
3.2 Οι απόψεις των γονιών.....	33
Κεφάλαιο 4ο: Μεθοδολογία έρευνας.....	36

4.1 Σκοπός και στόχοι της εργασίας	36
4.2 Ερευνητικά ερωτήματα	36
4.3 Τρόποι συλλογής δεδομένων	37
4.4 Επιλογή δείγματος.....	38
4.5 Μεθοδολογία ανάλυσης δεδομένων.....	39
Κεφάλαιο 5ο: Αποτελέσματα.....	40
5.1 Δημογραφικά στοιχεία πληθυσμού	40
5.2 Γνώσεις, στάσεις και πρακτικές γονέων	46
5.3 Γονεϊκό πρότυπο της οικογενειακής ατμόσφαιρας	90
5.4 Παράγοντες που σχετίζονται με τη θυματοποίηση των παιδιών	102
5.5 Παρουσίαση ευρημάτων σε σχέση με τα ερευνητικά ερωτήματα	106
Κεφάλαιο 6ο: Συζήτηση - Συμπεράσματα	107
Κεφάλαιο 6ο: Συζήτηση - Συμπεράσματα	107
6.1 Συζήτηση.....	107
6.2 Συμπεράσματα	109
Βιβλιογραφικές αναφορές.....	111
Ελληνόγλωσσες.....	111
Ξενόγλωσσες.....	112
Παράρτημα	115
Ερωτηματολόγιο	115

Πίνακες αποτελεσμάτων	147
Στάσεις Γονέα (ΣΤ.1- ΣΤ.24).....	150
Αποψη του γονέα για το παιδί θύμα (Δ.1.1-Δ.1.11)	159
Χαρακτηριστικά οικογενειακού κλίματος των θυμάτων (Δ2.1-Δ2.11)	164
Χαρακτηριστικά σχολικού περιβάλλοντος θυμάτων (Δ3.1-Δ3.11).....	169
Αποψη του γονέα για το παιδί θύτη (Ε.1.1-Ε.1.9)	176
Χαρακτηριστικά οικογενειακού κλίματος των θυτών (Ε.2.1-Ε.2.11)	180
Απόψεις γονέων για τον εκφοβισμό (Γ.2 ^Α .1-Γ.2 ^Α .8)	185
Απόψεις γονέων όταν το παιδί τους εκφόβιζε άλλα παιδιά (Γ.2Β.1-Γ.2Β.8)	189
Πίνακες σύνθετων αναλύσεων	192

Περίληψη

Αντικείμενο της παρούσας εργασίας είναι η μελέτη των παραγόντων που ευνοούν τη θυματοποίηση των παιδιών ανάμεσα σε γονεϊκά χαρακτηριστικά και πρότυπα. Η παρούσα έρευνα είναι ποσοτική. Το εργαλείο το οποίο χρησιμοποιήθηκε για την συλλογή των δεδομένων, είναι το ερωτηματολόγιο. Πιο συγκεκριμένα για την παρούσα έρευνα χρησιμοποιήθηκε το ερωτηματολόγιο που δημιούργησε η κα Καργά (2013) για τη μελέτη των απόψεων των γονιών γύρω από το σχολικό εκφοβισμό και τα δικαιώματα του παιδιού, στη διδακτορική διατριβή της. Το δείγμα της έρευνας αποτελείται από γονείς παιδιών πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης που κατοικούν στο νομό Ηρακλείου. Για την επιλογή του δείγματος χρησιμοποιήθηκε η μη τυχαία δειγματοληψία. Επιλέχθηκε δηλαδή ένα μη τυχαίο δείγμα 100 γονέων. Για την επεξεργασία και την ανάλυση των δεδομένων της έρευνας χρησιμοποιήθηκε το στατιστικό πακέτο SPSS 20.0 (Statistical Package for the Social Sciences). Από την εργασία προέκυψε ότι όταν υπάρχει θυματοποίηση του παιδιού οι γονείς αλλάζουν στάσεις, γνώσεις και πρακτικές, ότι όσο αυξάνεται η θυματοποίηση τόσο μειώνετε το καλό κλίμα στην οικογένεια.

Λέξεις κλειδιά: σχολικός εκφοβισμός, θυματοποίηση, στάσεις, γνώσεις και πρακτικές γονέων, γονεϊκό πρότυπο, οικογενειακή ατμόσφαιρα

Εισαγωγή

Πολλοί ερευνητές (Olweus, 1993; Flannery et al., 2004) έχουν παρατηρήσει ότι τις τελευταίες δεκαετίες παρουσιάζεται το φαινόμενο της βίας στο σχολείο, που εκδηλώνεται με τον εκφοβισμό, τις απειλές και δυστυχώς σε αρκετές περιπτώσεις και με δολοφονίες. Η συμπεριφορά αυτή εκδηλώνεται συνήθως από την πλευρά των μαθητών με θύματα τους συμμαθητές τους, τους εκπαιδευτικούς ή ακόμα και την σχολική περιουσία. Το δυστύχημα είναι ότι το φαινόμενο του σχολικού εκφοβισμού (bullying) τα τελευταία χρόνια έχει πάρει μεγάλες διαστάσεις και ολοένα και περισσότεροι μαθητές είτε έχουν εκτεθεί σε τέτοια περιστατικά είτε έχουν ακούσει να συμβαίνουν στο σχολικό τους περιβάλλον (Στασινός, 2013). Το πρόβλημα της σχολικής βίας και του εκφοβισμού (ΣΒΕ) έχει σοβαρές επιπτώσεις για την ψυχοσυναισθηματική ανάπτυξη του παιδιού και του εφήβου αλλά και για τη διαδικασία της μάθησης. Οι έννοιες σχολικός εκφοβισμός και βία μπορούν να γίνουν κατανοητά ως ένα πεδίο «αντικοινωνικών» συμπεριφορών στο χώρο του σχολείου και μορφές κακοποίησης, κυμαινόμενων από την αντίθεση, τη διαφορετικότητα και τον εκφοβισμό μέχρι τις βίαιες επιθέσεις (Georgiou & Stavrinides, 2008 ·Smith et al., 2004·Stavrinides et al., 2010).

Ο όρος σχολικός εκφοβισμός χρησιμοποιήθηκε για πρώτη φορά από τον Olweus (1993) ο οποίος αναφέρει ότι το φαινόμενο του σχολικού εκφοβισμού συμβαίνει όταν *«Ένας μαθητής κακοποιείται ή γίνεται θύμα, όταν αυτός ένα μαθητής είτε κακοποιείται, είτε είναι εκτεθειμένος κατ' επανάληψη και για μεγάλη χρονική διάρκεια στις αρνητικές ενέργειες του συμμαθητή του»*. Η συχνότητα της εμφάνισης του σχολικού εκφοβισμού εξαρτάται από αρκετούς παράγοντες είτε ψυχολογικούς είτε κοινωνικούς είτε παράγοντες που σχετίζονται με την ηλικία και το φύλο (Smith et al., 2002 οπ. αναφ. ο Στασινός, 2013). Πιο συγκεκριμένα η έλλειψη ζεστασιάς, αγάπης και αποδοχής από το οικογενειακό περιβάλλον, σε συνδυασμό με την έλλειψη συγκεκριμένων ορίων στις συμπεριφορές των παιδιών και τον έλεγχο με βία, συμβάλλουν στην εκδήλωση του φαινομένου.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι οι μαθητές θύτες και θύματα παρουσιάζουν ορισμένα χαρακτηριστικά στοιχεία στην προσωπικότητά τους, τα οποία εξαρτώνται από τις κοινωνικές και περιβαλλοντικές συνθήκες στις οποίες ζουν (Χαντζή και συν., 2000).

Παρά το μεγάλο αριθμό των ερευνητικών μελετών που έχουν διεξαχθεί τόσο στον ελληνικό όσο και το διεθνή χώρο αναφορικά με το φαινόμενο του ΣΒΕ, ο εκφοβισμός και η θυματοποίηση των μαθητών στο σχολείο, αποτελεί μια σχετικά νέα περιοχή έρευνας αλλά και επιτακτικής ανάγκης λόγω της μεγάλης εμφανισημότητάς του. Το φαινόμενο αυτό μελετήθηκε για πρώτη φορά το 1978 στη Νορβηγία με την αυτοκτονία τριών θυμάτων όπου ο εκφοβισμός αναγνωρίστηκε ως κοινωνικό ζήτημα ενώ το 1987, 9 χρόνια μετά, εμφανίζεται ο σχετικός όρος “bullying” σε πολλά επιστημονικά περιοδικά (Pateraki, & Houndoumadi, 2001).

Στην Ελλάδα του φαινόμενο του σχολικού εκφοβισμού έχει λάβει ανησυχητικές διαστάσεις και σύμφωνα με ερευνητικά δεδομένα τουλάχιστον 10%-15% των μαθητών είναι θύματα συστηματικής βίας από συμμαθητές τους, ενώ το 5% παραδέχονται ότι ασκούν βία (με συντριπτική πλειοψηφία των αγοριών στην άσκηση σωματικής βίας σε σύγκριση με τα κορίτσια που επιδίδονται περισσότερο στον κοινωνικό εκφοβισμό). Παράλληλα, ένας μεγάλος αριθμός του μαθητικού πληθυσμού φαίνεται να αποτελεί τους μάρτυρες στα περιστατικά σχολικού εκφοβισμού (Δικαίου και συν., 2010).

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η μελέτη παραγόντων που ευνοούν τη θυματοποίηση των παιδιών ανάμεσα σε γονεϊκά χαρακτηριστικά και πρότυπα.

Δομή εργασίας

Η εργασία αποτελείται από έξι κεφάλαια. Το πρώτο κεφάλαιο αφορά στον σχολικό εκφοβισμό. Αρχικά γίνεται μια προσπάθεια ορισμού και οριοθέτησης του φαινομένου του σχολικού εκφοβισμού. Στη συνέχεια παρουσιάζονται οι μορφές του σχολικού εκφοβισμού, οι επιπτώσεις του φαινομένου. Στη συνέχεια γίνεται η παρουσίαση του ρόλου των παιδιών στα περιστατικά εκφοβισμού. Το κεφάλαιο ολοκληρώνεται με την παρουσίαση της δυνατότητας πρόληψης του φαινομένου.

Το δεύτερο κεφάλαιο αφορά στο ρόλο που διαδραματίζει η οικογένεια στο σχολικό εκφοβισμό. Αρχικά γίνεται μια προσπάθεια διερεύνησης του ρόλου που παίζει η οικογένεια στην ανάπτυξη εκφοβιστικών συμπεριφορών και στη συνέχεια μελετώνται τα γονεϊκά πρότυπα και τα χαρακτηριστικά τους. Θεωρήθηκε αρκετά σημαντικό για την εκδήλωση ή όχι του φαινομένου του εκφοβισμού η οικογενειακή ατμόσφαιρα, για αυτό και έγινε προσπάθεια μελέτης της σημασίας και του ρόλους της.

Το τρίτο κεφάλαιο αφορά στις απόψεις παιδιών και γονέων μέσα από την ελληνική και διεθνή βιβλιογραφία. Στην αρχή θεωρήθηκε σημαντικό να παρουσιάσουμε τη σημασία που έχουν οι απόψεις των παιδιών αλλά και των γονέων για το φαινόμενο του εκφοβισμού. Στη συνέχεια παρουσιάζονται οι απόψεις των παιδιών που εκφοβίζονται και εκφοβίζουν έτσι όπως έχουν καταγραφεί από ελληνικές και ξένες μελέτες. Το κεφάλαιο ολοκληρώνεται με την παρουσίαση των απόψεων των γονέων που εκφοβίζονται και εκφοβίζουν έτσι όπως έχουν καταγραφεί από ελληνικές και ξένες έρευνες.

Το τέταρτο κεφάλαιο αφορά στην μεθοδολογία της εργασίας. Αρχικά παρουσιάζεται ο σκοπός και ο στόχος της εργασίας. Στη συνέχεια διατυπώνονται τα ερευνητικά ερωτήματα και ο τρόπος συλλογής των δεδομένων αλλά και του εργαλείου που χρησιμοποιήθηκε για τη συλλογή. Ακολουθεί η παρουσίαση του δείγματος και ο τρόπος με τον οποίο έγινε η επεξεργασία και ανάλυση των δεδομένων.

Το πέμπτο κεφάλαιο αποτελεί την παρουσίαση των αποτελεσμάτων. Αρχικά παρουσιάζονται τα δημογραφικά στοιχεία του πληθυσμού που πήρε μέρος στην έρευνα και ακολουθούν τις γνώσεις, τις στάσεις και τις πρακτικές των γονέων ως προς το σχολικό εκφοβισμό. Στη συνέχεια παρουσιάζονται τα αποτελέσματα που αφορούν στη σχέση του γονεϊκού προτύπου της οικογενειακής ατμόσφαιρας με τη θυματοποίηση των παιδιών. Ακολουθούν τα αποτελέσματα που αφορούν στους παράγοντες πρόβλεψης της αύξησης ή μείωσης της θυματοποίησης των παιδιών ανάμεσα στον τόπο κατοικίας των γονέων (αγροτική- αστική), τα κοινωνικοδημογραφικά τους χαρακτηριστικά, το γονεϊκό πρότυπο και την οικογενειακή ατμόσφαιρα. Το κεφάλαιο ολοκληρώνεται με την παρουσίαση των αποτελεσμάτων ανά ερευνητικό ερώτημα.

Το έκτο κεφάλαιο αποτελεί την ολοκλήρωση της παρούσας εργασίας. Αρχικά γίνεται η συζήτηση των αποτελεσμάτων με τη βιβλιογραφία και τέλος παρουσιάζονται τα συμπεράσματα.

Κεφάλαιο 1ο: Σχολικός εκφοβισμός

Το κεφάλαιο αυτό αφορά στον σχολικό εκφοβισμό. Αρχικά γίνεται μια προσπάθεια ορισμού και οριοθέτησης του φαινομένου του σχολικού εκφοβισμού. Στη συνέχεια παρουσιάζονται οι μορφές του σχολικού εκφοβισμού, οι επιπτώσεις του φαινομένου. Στη συνέχεια γίνεται η παρουσίαση του ρόλου των παιδιών στα περιστατικά εκφοβισμού. Το κεφάλαιο ολοκληρώνεται με την παρουσίαση της δυνατότητας πρόληψης του φαινομένου.

1.1. Ορισμός και οριοθέτηση του φαινομένου του σχολικού εκφοβισμού

Ο σχολικός εκφοβισμός (bullying) είναι ένα φαινόμενο για το οποίο έχουν δοθεί πολλοί ορισμοί τόσο στην ελληνική όσο και στη διεθνή βιβλιογραφία. Σύμφωνα με τον Roberts ο σχολικός εκφοβισμός είναι ο συνδυασμός λεκτικής και σωματικής επίθεσης από έναν δράστη (bully) σε ένα στόχο (θύμα). Επιπλέον ο σχολικός εκφοβισμός έχει οριστεί ως η πραγμάτωση σκόπιμων, επαναλαμβανόμενων, βλαβερών ενεργειών ή λέξεων ή άλλου είδους συμπεριφοράς, όπως βρισιές, απειλές, οι οποίες διαπράττονται από ένα παιδί ή ομάδα παιδιών ενάντια σε ένα άλλο παιδί ή ομάδα παιδιών. Οι Smith & Sharp (1994) αναφέρουν ότι πρόκειται για μια συμπεριφορά κατάχρησης εξουσίας που μέσα από τον εκφοβισμό θέλει να κυριαρχήσει. Ο Olweus (1993) από τους πρώτους που ασχολήθηκαν με το φαινόμενο του σχολικού εκφοβισμού αναφέρει ότι εκδηλώνεται όταν ένα παιδί για μεγάλο χρονικό διάστημα και κατ' επανάληψη δέχεται επιθετική συμπεριφορά από ένα ή περισσότερα άτομα.

Τα σημεία που συγκλίνουν σε όλους τους ορισμούς είναι

- η απρόκλητη και εσκεμμένη αρνητική πράξη
- η επιθετική συμπεριφορά
- η επανάληψη της πράξης
- οι αρνητικές επιπτώσεις της επιθετικής συμπεριφοράς

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να αναφερθεί ότι με τον όρο αρνητική πράξη νοούνται οι ενέργειες εκείνες που ασκούνται από ένα ή περισσότερα άτομα με σκοπό να προκαλέσουν βλάβη ή να πληγώσουν συναισθηματικά κάποιον. Η αρνητική πράξη εκδηλώνεται είτε με σωματική είτε με λεκτική βία είτε με άλλες εχθρικές ή επιθετικές συμπεριφορές, οι οποίες επαναλαμβάνονται και δεν αποτελούν μεμονωμένο γεγονός. Ανάμεσα στο παιδί που εκφοβίζεται και στον ή στους εκφοβιστές υπάρχει ανισοροπία δύναμης ή εξουσίας. Οι αρνητικές αυτές πράξεις, ο εκφοβισμός έχει δυσάρεστα αποτελέσματα είτε σωματικά είτε ψυχολογικά (Smith & Brain, 2000).

Θα ήταν να παράλειψη να μην αναφερθεί ότι ο σχολικός εκφοβισμός δεν αφορά μόνο το θύτη/ θύτες ή θύμα αλλά και τους παρατηρητές, αυτούς δηλαδή που μπορεί να είναι παρόντες όταν συμβαίνει ή αυτούς που γνωρίζουν αλλά δεν μιλούν είτε πρόκειται για τους άλλους μαθητές, τους εκπαιδευτικούς αλλά και τους γονείς. Έτσι προσδιορίζεται ότι στο φαινόμενο του σχολικού εκφοβισμού εμπλέκονται πολλά μέρη, όπως (Roberts, 2006):

- Ο θύτης (ο μαθητής ή ομάδα μαθητών που ασκεί εκφοβισμό)
- Το θύμα (ο μαθητής που δέχεται εκφοβισμό).
- Τα παιδιά θεατές
- Οι εκπαιδευτικοί ή άλλο προσωπικό της σχολικής μονάδας
- Οι γονείς

1.2 Οι μορφές του σχολικού εκφοβισμού

Σύμφωνα με την Καργά (2013) ο σχολικός εκφοβισμός διακρίνεται σε διάφορες μορφές με βάση τους τρόπους που εκδηλώνεται, τον αριθμό των θυτών, τα θύματα ή το θύμα, τη διάρκεια του εκφοβισμού και τη σοβαρότητά του.

Οι μορφές του σχολικού εκφοβισμού με βάση τους τρόπους που εκδηλώνεται σύμφωνα με τους ερευνητές (Andreou & Bonoti, 2010; Andreou et al., 2005; Athanasiades & Deliyanni- Kouimtzis 2010; Crick & Grotpeter, 1995; Defensor del Pueblo, 2007; Jantzer et al., 2006; Rigby, 2005; Sanders, 2004; Sharp et al., 2000; Smith, 2004; Smith & Sharp, 2003), διακρίνονται σε:

- ο άμεσο και αποκάλυπτο (συμπεριλαμβάνεται η σωματική και η λεκτική βία, οι απειλές, η σεξουαλική παρενόχληση, ο εξαναγκασμός με απειλές)
- ο έμμεσο (αφορά όλους εκείνους στους πλάγιους τρόπους, που στοχεύουν στον αποκλεισμό των θυμάτων ή του θύματος).

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να αναφερθεί ότι σε έρευνες σχετικά με τις μορφές του σχολικού εκφοβισμού (Andreou & Bonoti, 2010·Andreou et al., 2005·Athanasiades & Deliyanni- Kouimtzis 2010·Crick & Grotpeter, 1995· Jantzer et al., 2006·Rigby, 2005·Smith, 2004·Smith & Sharp, 2003) προέκυψε ότι τα αγόρια ασκούν τις περισσότερες φορές άμεσο εκφοβισμό, ενώ τα κορίτσια έμμεσο. Οι Athanasiades & Deliyanni- Kouimtzis, (2010) και Olweus, (2009) αναφέρουν στις έρευνές τους ότι τα αγόρια, πέφτουν πιο εύκολα θύματα άμεσου εκφοβισμού σε σχέση με τα κορίτσια που πέφτουν θύματα έμμεσου εκφοβισμού.

Οι μορφές του σχολικού εκφοβισμού με βάση τον αριθμό των θυτών σύμφωνα με την διεθνή βιβλιογραφία (Espelage & Holt, 2001; La Fontaine ,1991; Pepler & Craig, 2005; Salmivalli, 2010; Sanders, 2004) διακρίνεται σε ατομικό ή ομαδικό. Ο σχολικός εκφοβισμός με βάση το ή τα θύματα που δέχεται ή δέχονται τις επιθέσεις διακρίνεται σε ομοφοβικός εκφοβισμός, ο σεξουαλικός, ο ρατσιστικός ή ο εκφοβισμός με στόχο τα άτομα με αναπηρία (Cowie & Dawn, 2008; Δεληγιάννη-Κουϊμτζή, 2005; Donnellan, 2006; Garandeanu, et al., 2010; Nardi & Bolton, 1991). Σύμφωνα με τους Kochenderfer et al., (2001), Land, (2003), Sharp et al., (2000) αναφέρουν ότι υπάρχει ο βραχυπρόθεσμος σχολικός

εκφοβισμός (short term bullying) και ο μακροπρόθεσμος (long term bullying), η διαφορά των οποίων έγκειται στις επιπτώσεις που έχουν στην ψυχική υγεία των θυμάτων.

Η Σμυρναίου (2016) αναφέρει ότι οι μορφές του σχολικού εκφοβισμού είναι:

- ο λεκτικός: πρόκειται για άμεση μορφή εκφοβισμού με τη χρήση ύβρεων, πειραγμάτων προσβλητικών, αγενών σχολίων και ειρωνειών.
- ο συναισθηματικός: πρόκειται για έμμεση μορφή εκφοβισμού με απειλές, εκβιασμούς, διάδοση φημών για την σεξουαλικότητα, την φυλή, τη θρησκεία, το σωματότυπο ή την αρτιμέλεια του θύματος.
- ο ψυχολογικός: πρόκειται για έμμεση μορφή εκφοβισμού με τον αποκλεισμό του θύματος από διάφορες δραστηριότητες.
- ο σωματικός: πρόκειται για την άμεση μορφή του εκφοβισμού με την άσκηση βίας στο θύμα.
- ο σεξουαλικός: πρόκειται για μια μορφή σεξουαλικής παρενόχλησης.
- ο εκφοβισμός με εκφοβισμό: πρόκειται για την κλοπή ή καταστροφή αντικειμένων του θύματος.
- ο ηλεκτρονικός εκφοβισμός (cyber bullying): πρόκειται για τον εκφοβισμό μέσω υπολογιστών, κινητών τηλεφώνων και άλλων μέσων σύγχρονης τεχνολογίας.

Αυτή η διαφοροποίηση των εκδηλώσεων του σχολικού εκφοβισμού κατά τον Rigby (2008), σημαίνει ότι η κάθε μορφή έχει διαφορετική βαρύτητα και διαφορετικές συνέπειες. Επομένως δεν πρέπει να αντιμετωπίζονται με τον ίδιο τρόπο. Για αυτό εκείνος διαχωρίζει τον σχολικό εκφοβισμό σε χαμηλής έντασης, σε ενδιάμεσο, σε έντονες και σκληρές επιθέσεις σωματικές που συνεχίζονται για μεγάλα χρονικά διαστήματα και είναι οδυνηρές για τα θύματα.

1.3 Οι επιπτώσεις του σχολικού εκφοβισμού

Οι επιπτώσεις και οι αρνητικές συνέπειες του εκφοβισμού στην ανάπτυξη των παιδιών εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από τη μορφή των εκφοβιστικών επιθέσεων. Τόσο ο έμμεσος όσο και ο άμεσος εκφοβισμός έχουν συνδεθεί με μια σειρά προβλημάτων συμπεριφοράς και συναισθηματικών διαταραχών που ταλαιπωρούν πολλά παιδιά που ασκούν ή βιώνουν εκφοβιστικές συμπεριφορές (Καργά, 2013).

Πιο αναλυτικά ο άμεσος εκφοβισμός επιδρά αρνητικά στη ρύθμιση των συναισθημάτων. Η λεκτική και η σωματική βία μπορούν να δημιουργήσουν δυσκολίες στην επίλυση των κοινωνικών προβλημάτων καθώς και προβλήματα που σχετίζονται με την σχολική επίδοση των παιδιών που δέχονται εκφοβιστικά επεισόδια. Τα παιδιά θύματα καθώς μεγαλώνουν βιώνουν ψυχολογικές δυσκολίες (Καργά, 2013).

Από την άλλη μεριά ο έμμεσος εκφοβισμός τόσο στην προσχολική όσο και στη σχολική ηλικία έχει ως αποτελέσματα (Καργά, 2013):

- ✓ ανεπαρκείς σχέσεις με τους συνομηλίκους,
- ✓ απόρριψη,
- ✓ εσωτερικευμένα προβλήματα
- ✓ συγκρούσεις,
- ✓ επιθετικότητα
- ✓ μοναξιά,
- ✓ κατάθλιψη,
- ✓ κοινωνικό άγχος,
- ✓ έλλειψη αυτοσυγκράτησης,
- ✓ υποχωρητικότητα),
- ✓ έλλειψη θετικών κοινωνικών δεξιοτήτων (οικειότητας, συντροφικότητας, φροντίδας, στήριξης).

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να τονιστεί ότι στην εφηβεία, ο έμμεσος εκφοβισμός συνδέεται με (Καργά, 2013):

- ✓ κατάθλιψη,
- ✓ αντικοινωνικές συμπεριφορές
- ✓ αρνητική αυτοεικόνα

Το φαινόμενο του εκφοβισμού όμως έχει και αρνητικές επιπτώσεις και στα παιδιά που εκφοβίζουν. Έτσι μακροχρόνια τα παιδιά αυτά παρουσιάζουν αδυναμία να αποδεχτούν τον εαυτό τους και να αντλήσουν δύναμη και αυτοεκτίμηση με θετικούς, δημιουργικούς τρόπους. Ταυτόχρονα δυσκολεύονται πολύ στις διαπροσωπικές τους σχέσεις μιας και δεν μπορούν εύκολα να διαχειριστούν το θυμό τους και να αποφύγουν τις συγκρούσεις. Βιώνουν τη μοναξιά, με άγχος και τάσεις για κατάθλιψη. Αυτό αυξάνει τον κίνδυνο νεανικής και ενήλικης εγκληματικότητας, χρήση ουσιών και αλκοόλ ενώ αυξάνει και τις πιθανότητες να εκδηλώσουν βίαιη συμπεριφορά προς τα παιδιά και τη σύντροφο μέσα στην οικογένειά τους ως ενήλικες πλέον (Καργά, 2013).

1.4 Ο ρόλος των παιδιών στα περιστατικά εκφοβισμού

Αρχικά, θεωρήθηκε πως τα παιδιά που εμπλέκονταν στα προβλήματα του εκφοβισμού ανήκουν σε δύο ομάδες, τους δράστες και τα θύματα. Στη συνέχεια, ο διαχωρισμός αυτός χαρακτηρίστηκε απλοϊκός και πιο πρόσφατες έρευνες κάνουν λόγο για την ομάδα των παιδιών που εκφοβίζουν και εκφοβίζονται ταυτόχρονα αλλά και για την ομάδα των παρατηρητών (Andreou, 2000· Boulton, 2005· Rigby, 1993· Salmivalli, 2004, 2010·Smith, 2004).

Η ομάδα των δραστών/θυμάτων φαίνεται να έχει αρκετές ομοιότητες με τις ομάδες των παιδιών που εκφοβίζουν και των παιδιών που εκφοβίζονται (π.χ. ως προς την τάση για επιθετικότητα και την έλλειψη ικανότητας για διεκδίκηση αντίστοιχα).

Διαφοροποιείται, όμως, ως προς τα ψυχοκοινωνικά χαρακτηριστικά (π.χ. την αυτοεκτίμηση), την ικανότητα επίλυσης προβλημάτων και την κοινωνική αποδοχή (Andreou et. al., 2005). Η εμπλοκή των παιδιών αυτών στον εκφοβισμό φαίνεται πως συνεπάγεται σοβαρότερες συνέπειες σε σχέση με τις άλλες δύο ομάδες.

Η Salmivalli και οι συνεργάτες της, το 1996, για να δείξουν τη δυναμική που υπάρχει στις σχέσεις εκφοβισμού προχώρησαν σε περαιτέρω διαχωρισμό των κύριων ρόλων, διακρίνοντας τους «αρχηγούς δράστες» (ring leaders) που παίρνουν την πρωτοβουλία και τα θύματα και διαχωρίζοντας τους παρατηρητές (bystanders) σε «οπαδούς βοηθούς» (followers/assistants) που ακολουθούν τους αρχηγούς, «εμψυχωτές» (reinforcers) που ενθαρρύνουν το δράστη ή κοροϊδεύουν το θύμα, «υπερασπιστές» (defenders) που βοηθούν το θύμα και «αδιάφορους» (outsiders) που δεν εμπλέκονται (Salmivalli, Kärnä & Poskiparta, 2010). Προηγούμενη διάκριση των θυμάτων σε «προκλητικά» θύματα (provocative victims), στην περίπτωση που προκαλούν την επιθετική συμπεριφορά, και σε «κλασικά» θύματα (classic victims) που επιλέγονται από τους δράστες χωρίς δική τους πρόκληση έγινε από τον Pikas (1989).

Επιπλέον, η Salmivalli (2001, 2010) υποστήριξε πως οι συμπεριφορές των ομάδων αυτών είναι σταθερές και τα παιδιά που τείνουν να τις υιοθετούν σχηματίζουν δίκτυα με συνομηλίκους που έχουν παρόμοιες συμπεριφορές. Με την άποψη αυτή διαφωνούν οι Smith (2004) και Swearer et al. (2009a), υποστηρίζοντας πως πολύ συχνά οι ρόλοι των παιδιών στα περιστατικά εκφοβισμού αλληλοσυνδέονται ή αλλάζουν.

Έρευνα, για παράδειγμα, των Swearer et al. (2009a) σε μαθητές και μαθήτριες για τρία χρόνια έδειξε πως μόνο το 13% παρέμεινε σταθερό στο ρόλο του, ενώ για το υπόλοιπο ποσοστό του δείγματος οι ρόλοι δράστη, θύματος, δράστη-θύματος και παρατηρητή εναλλάσσονταν. Έτσι, ο Smith (2004) θεωρεί πως ο διαχωρισμός της Salmivalli μάλλον εξυπηρετεί τις ερευνητικές μεθόδους, προσφέροντας νοητικά σχήματα, παρά κατατάσσει τα παιδιά σε συγκεκριμένες κατηγορίες. Αναγνωρίζει, ωστόσο, ως βοηθητικό το διαχωρισμό, κυρίως, για την ανάπτυξη ομάδων στήριξης που θα αποτελούνται από συνομηλίκους-υπερασπιστές, ώστε να αντιμετωπιστούν περισσότερο αποτελεσματικά τα προβλήματα που συνδέονται με το φαινόμενο.

Ο Olweus (2001) πρότεινε έναν άλλο διαχωρισμό σε σχέση με τις στάσεις των παιδιών απέναντι στον εκφοβισμό. Εκτός από τους εμψυχωτές (henchmen, active supporters, passive supporters), διαχωρίζει τους παρατηρητές (bystanders) σε αυτούς που δεν αποδοκιμάζουν τον εκφοβισμό και αδιαφορούν (disengaged onlookers), σε αυτούς που τον αποδοκιμάζουν, αλλά φοβούνται να τον αμφισβητήσουν (potential witnesses), και, τέλος, στους υπερασπιστές που έχουν τη δύναμη να τον καταδικάσουν (resister, defender, witness). Ο ρόλος των παρατηρητών

θεωρείται ιδιαίτερα σημαντικός. Είναι σε θέση να σταματήσουν τον εκφοβισμό ή αντίθετα, με την αδράνεια που συχνά εμφανίζουν, μπορούν να ενισχύσουν την επιθετικότητα των δραστών (Olweus, 2001·Salmivalli, 2010·Smith, 2004) και να εντείνουν την αίσθηση βίας που νιώθουν τα θύματα (Cunningham, 2007).

Θεωρούμε πως ο διαχωρισμός των παιδιών σε δράστες και θύματα ή των παρατηρητών σε αδρανείς και ευαισθητοποιημένους και η δαιμονοποίηση κάποιων από αυτούς στη συνέχεια δεν έχει κανένα αποτέλεσμα. Καταρχήν, οι ρόλοι που υιοθετούν τα παιδιά στη διάρκεια της σχολικής τους ζωής, όπως προαναφέρθηκε, μπορεί να εναλλάσσονται. Εκτός τούτου, η εστίαση στα χαρακτηριστικά των ομάδων που εμπλέκονται εμποδίζει όσους ασχολούνται με τη μελέτη και την αντιμετώπιση του εκφοβισμού να αντιληφθούν το φαινόμενο ως πολύπλοκο κοινωνικό ζήτημα.

1.5 Πρόληψη Σχολικού Εκφοβισμού

Το σχολείο, που τάσσεται στον αγώνα ενάντια στη βία, καθορίζει ξεκάθαρη πολιτική, η οποία εφαρμόζεται από όλη την εκπαιδευτική κοινότητα. Αυτή η πολιτική κοινοποιείται σε όλους τους εμπλεκόμενους φορείς εντός και εκτός σχολείου.

Διεθνή ερευνητικά δεδομένα υποστηρίζουν ότι το σχολικό κλίμα συνδέεται με τη θυματοποίηση. Ένα θετικό σχολικό κλίμα συσχετίζεται με την ευεξία των μαθητών, τη μείωση της βίας και των προβλημάτων συμπεριφοράς και τη σημαντική αύξηση των μαθησιακών αποτελεσμάτων. Άξονες που διέπουν την οικοδόμηση θετικού κλίματος (Κυπριακή Δημοκρατία, Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού, 2017):

1. **Σχολική δικαιοσύνη:** Το σχολείο, που τάσσεται στον αγώνα ενάντια στη βία, καθορίζει ξεκάθαρους κανονισμούς, τους οποίους κοινοποιεί σε μαθητές και γονείς και εφαρμόζει με συνέπεια, σταθερότητα και με δίκαιο τρόπο. Έτσι, εξασφαλίζεται το αίσθημα της δικαιοσύνης, που είναι βασική προϋπόθεση για τη μείωση της βίας.
2. **Συνεργασία των εκπαιδευτικών:** Η αλληλεγγύη, ο σεβασμός, η συναντίληψη μεταξύ των εκπαιδευτικών, η αντιμετώπιση των θεμάτων και των προκλήσεων, από κοινού, είναι απαραίτητα για την οικοδόμηση θετικού κλίματος. Οι εκπαιδευτικοί επιβάλλεται να

έχουν, συχνά, κοινές συγκεντρώσεις, ώστε να συνεργάζονται. Ο μαθητής που έχει προβλήματα συμπεριφοράς, δεν πρέπει να θεωρείται μαθητής συγκεκριμένου δασκάλου, αλλά του σχολείου. Άρα, δεν αναμένεται μόνο από τον έναν εκπαιδευτικό να τον χειριστεί και να τον στηρίξει, αλλά από το σύνολο των εκπαιδευτικών.

3. **Ενεργός εμπλοκή των μαθητών:** Το σχολείο που εμπλέκει τους μαθητές στη σχολική ζωή, τους χρόνο και ευκαιρίες, ώστε να εκφράσουν συναισθήματα, απόψεις και εισηγήσεις και να δώσουν τη δική τους ανατροφοδότηση για ό,τι συμβαίνει γύρω τους.
4. **Πρόληψη:** Η εφαρμογή προληπτικών δράσεων είναι η καλύτερη επένδυση για την οικοδόμηση καλού κλίματος και τη μείωση της βίας.
5. **Συνεργασία με τους γονείς:** Η ποιότητα του δεσμού με τις οικογένειες αποτελεί σημαντικό στοιχείο στην οικοδόμηση καλού κλίματος στο σχολείο. Ο δεσμός αυτός επιτυγχάνεται με την ενημέρωση και την εμπλοκή τους στις δράσεις του σχολείου. Επιτυγχάνεται, επίσης, με την εκπαίδευση και τη στήριξή τους σε διάφορα θέματα.
6. **Συνεργασία με άλλους φορείς:** Η συνεργασία του σχολείου με άλλους φορείς διασφαλίζει βοήθεια στις προσπάθειες του σχολείου, για τη σχολική και κοινωνική επιτυχία των μαθητών τους.
7. **Ποιότητα ζωής:** Η προσπάθεια του σχολείου, όπως εξασφαλίζει στους μαθητές ένα όμορφο, καθαρό και λειτουργικό περιβάλλον, σωστά εξοπλισμένο, αποτελεί μια σημαντική παράμετρο για τη διαμόρφωση θετικού κλίματος, όπου εκπαιδευτικοί και μαθητές εργάζονται ευτυχισμένα και δημιουργικά.

Τα πιο αποτελεσματικά προγράμματα πρόληψης και αντιμετώπισης του σχολικού εκφοβισμού περιλαμβάνουν παρεμβάσεις σε ατομικό και σχολικό επίπεδο, καθώς και σε άλλα πλαίσια στα οποία τα παιδιά δραστηριοποιούνται. Η πρόληψη λοιπόν, που σχεδιάζεται και εφαρμόζεται στο σχολείο, ενδείκνυται να γίνεται σε τρία επίπεδα:

1. **Επίπεδο Εκπαιδευτικού:** Αναγνώριση, εντοπισμός περιστατικών εκφοβισμού. Ενημερώνονται οι εκπαιδευτικοί και το βοηθητικό προσωπικό του σχολείου για το φαινόμενο, τα χαρακτηριστικά του και τις συνέπειες, που μπορεί να έχει στην ανάπτυξη ενός παιδιού. Η

δημιουργία μιας κοινής αντίληψης γύρω από το θέμα αποτελεί την προϋπόθεση για την σωστή αντιμετώπισή του. Τονίζεται ότι η πρόληψη αποτελεί τον καλύτερο τρόπο αντιμετώπισης του φαινομένου. Μέσα από συλλογική προσπάθεια, το φαινόμενο προλαμβάνεται ή, τουλάχιστον, μπορεί να αντιμετωπιστεί έγκαιρα. Το σχολείο οφείλει να επενδύσει στην εκπαίδευση όλων των εκπαιδευτικών, ώστε αυτοί να είναι σε θέση να αναγνωρίζουν και να εντοπίζουν τα περιστατικά εκφοβισμού, σύμφωνα με τον ορισμό του σχολικού εκφοβισμού.

Χαρακτηριστικά των παιδιών θυτών και θυμάτων: Ο/η εκπαιδευτικός, επίσης, πρέπει να είναι σε θέση να αναγνωρίζει κάποια στοιχεία στη συμπεριφορά του παιδιού που, πιθανόν, να παραπέμπουν σε περιπτώσεις θυματοποίησης. Τα χαρακτηριστικά αυτά δεν παρουσιάζονται πάντα, εξαιτίας του εκφοβισμού που δέχεται στο σχολείο ένα παιδί. Μπορεί η εκδήλωση τέτοιας συμπεριφοράς να συσχετίζεται με αλλά προβλήματα που αντιμετωπίζει το παιδί, πράγμα το οποίο κάνει τον εντοπισμό ακόμα πιο δύσκολο.

Επιπτώσεις του σχολικού εκφοβισμού: Οι εκπαιδευτικοί ενδείκνυται να ευαισθητοποιούνται γύρω από το θέμα των επιπτώσεων, που έχει ο σχολικός εκφοβισμός στην ψυχοκοινωνική ανάπτυξη ενός παιδιού.

Εντοπισμός χώρων υψηλού κινδύνου: Ο/η εκπαιδευτικός μπορεί να εντοπίσει στο σχολείο τους χώρους υψηλού κινδύνου όπου συμβαίνουν τα περιστατικά, αξιοποιώντας πληροφορίες που λαμβάνονται από τους μαθητές.

Παρουσία του ενήλικα: Στα σημεία του σχολείου, που τα παιδιά δηλώνουν ότι δεν νιώθουν ασφάλεια, πρέπει να γίνεται στοχευμένη παιδονομία/εφημέρευση. Ερευνητικά έχει αποδειχθεί ότι η παρουσία του ενήλικα είναι καταλυτική στην αποτροπή του φαινομένου.

Δεξιότητες επικοινωνίας: Ο/η εκπαιδευτικός πρέπει να έχει ο ίδιος/η ίδια ανεπτυγμένες τις δεξιότητες επικοινωνίας, ούτως ώστε να δίνει ευκαιρίες στα παιδιά να εκφραστούν για θέματα που τους απασχολούν.

Διαχείριση τάξης: Ο/η εκπαιδευτικός αναμένεται να έχει ανεπτυγμένες τις δεξιότητες διαχείρισης τάξης, που στοχεύουν στη δημιουργία ενός υγιούς και ενθαρρυντικού σχολικού κλίματος για διευκόλυνση της μάθησης και πρόληψη καταστάσεων βίας.

2. **Επίπεδο Μαθητή** (τάξης και σχολείου): **Ατομικό επίπεδο:** Βασικός στόχος είναι η ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων του παιδιού στα πλαίσια όλων των μαθημάτων και των δραστηριοτήτων της σχολικής μονάδας. Οι πιο σημαντικές δεξιότητες είναι:

- Επίλυση προβλήματος και λήψη αποφάσεων
- Κριτική σκέψη
- Δεξιότητες επικοινωνίας
- Καλλιέργεια ενσυναίσθησης
- Διαχείριση συναισθημάτων

Μπορούν να αξιοποιηθούν για τον σκοπό αυτό δραστηριότητες που υπάρχουν μέσα στα Αναλυτικά Προγράμματα του μαθήματος της Αγωγής Υγείας/Οικιακής Οικονομίας.

Επίπεδο σχολείου: Στους κανονισμούς λειτουργίας των σχολείων πρέπει να γίνεται αναφορά στις μορφές βίας, στις επιπτώσεις και στην υποχρέωση των εκπαιδευτικών να αναλαμβάνουν δράση ενάντια σ' αυτήν. Εκεί που το σχολείο έχει τη δυνατότητα να διαμορφώσει εσωτερικούς κανονισμούς (κώδικα συμπεριφοράς) αυτοί πρέπει να αναφέρονται ξεκάθαρα στο θέμα της βίας/του σχολικού εκφοβισμού, με λεκτικό που αντιστοιχεί στην ηλικία των μαθητών. Η *Κοινωνία της Τάξης* είναι μια δραστηριότητα μεγάλης αξίας στον τομέα της πρόληψης. Σε τακτά χρονικά διαστήματα δίνεται η ευκαιρία στην ολομέλεια της τάξης να συνέρχεται και να συζητά θέματα που αφορούν τη ζωή των μαθητών στην ομάδα και στο σχολείο γενικότερα. Η δραστηριότητα αυτή δίνει την ευκαιρία στα παιδιά να ετοιμάσουν τα θέματα που θέλουν να συζητήσουν, να τα παρουσιάσουν και με την τεχνική επίλυσης προβλημάτων τα ίδια τα παιδιά να αναλάβουν να βρουν τις λύσεις και να τις υλοποιήσουν. Με αυτό τον τρόπο ενεργοποιούνται με σκοπό να βελτιώσουν την καθημερινότητά τους. Στη Μέση Εκπαίδευση, η πιο πάνω δραστηριότητα μπορεί να πραγματοποιηθεί μέσω του θεσμού του Καθηγητή Υπεύθυνου Τμήματος. Το Κουτί Επικοινωνίας χρησιμοποιείται ως καλή πρακτική στα σχολεία της Κύπρου. Με τη δραστηριότητα αυτή ανοίγεται ένα κανάλι επικοινωνίας με τους εκπαιδευτικούς και δίνεται πάλι η ευκαιρία στους μαθητές να έχουν άποψη και να δίνουν

ανατροφοδότηση. Η Οργάνωση Παιχνιδιών κατά τη διάρκεια του διαλείμματος εφαρμόζεται ως πρακτική που βοηθά στη μείωση των συγκρούσεων. Στην πιο πάνω πρακτική ενδείκνυται η εμπλοκή των ίδιων των μαθητών.

3. **Επίπεδο Γονιού:** Η ενημέρωση και η ευαισθητοποίηση των γονέων για το φαινόμενο, τα χαρακτηριστικά του και τις συνέπειες που μπορεί να έχουν στην ανάπτυξη ενός παιδιού είναι, εξίσου σημαντικά στοιχεία. Οι γονείς μπορούν να ενημερώνονται μέσα από επιμορφώσεις, δελτία επικοινωνίας, την ιστοσελίδα του σχολείου και σχετικό έντυπο υλικό. Στην πληροφόρηση αυτή μπορούν να συμπεριληφθούν συμβουλές προς τους γονείς.

Κεφάλαιο 2ο: Ο ρόλος της οικογένειας στο σχολικό εκφοβισμό

Το κεφάλαιο αυτό αφορά στο ρόλο που διαδραματίζει η οικογένεια στο σχολικό εκφοβισμό. Αρχικά γίνεται μια προσπάθεια διερεύνησης του ρόλου που παίζει η οικογένεια στην ανάπτυξη εκφοβιστικών συμπεριφορών και στη συνέχεια μελετώνται τα γονεϊκά πρότυπα και τα χαρακτηριστικά τους. Θεωρήθηκε αρκετά σημαντικό για την εκδήλωση ή όχι του φαινομένου του εκφοβισμού η οικογενειακή ατμόσφαιρα, για αυτό και έγινε προσπάθεια μελέτης της σημασίας και του ρόλου της.

2.1 Ο ρόλος της οικογένειας στην ανάπτυξη εκφοβιστικών συμπεριφορών

Μέσα από την διεθνή βιβλιογραφία υπάρχει μια πλειάδα ερευνών που καταδεικνύει τον ρόλο που διαδραματίζει η οικογένεια στην ανάπτυξη και εκδήλωση εκφοβιστικών συμπεριφορών. Πολλοί ερευνητές (Card & Hodges, 2003·Ducharme, Doyle & Markiewicz, 2002· Duncan, 2004·Perry et al., 2001) τεκμηριώνουν την άποψη αυτή με στηριζόμενοι στη θεωρία του συναισθηματικού δεσμού, οι Ma, (2001, 2004), Michiels et al., (2008), O'Moore & Minton, (2004) το στηρίζουν στη θεωρία της κοινωνικής μάθησης. Οι Patterson et al., (1993) και Patterson, (2010) συσχετίζουν την επιθετική συμπεριφορά του παιδιού με την οικογένεια λόγω της θεωρίας της επιβολής, οι Berdondini & Smith, (1996), Evans et al., (2008) και Holt et al., (2008) μέσα από τη θεωρία των συστημάτων και οι Loeber & Stouthamer – Loeber, (1986), Clark & Shields (1997) και Estevez et al., (2005) μέσα από τη θεωρία της επικοινωνίας.

Επίσης αρκετοί μελετητές (Ahmed & Braithwaite, 2004· Curtner-Smith & MacKinnon-Lewis, 1994· Georgiou, 2008a, 2008b· Olweus, 1994·Pontzer, 2010) διερευνούν τις επιδράσεις των γονεϊκών πρακτικών στις συμπεριφορές των παιδιών που εμπλέκονται σε περιστατικά εκφοβισμού, καταλήγοντας στο συμπέρασμα ότι η οικογένεια λειτουργεί σε σχέση με ένα ευρύτερο πλαίσιο αναφοράς (της γειτονιάς, της

κοινότητας, της πόλης, κλπ). Αυτό σημαίνει ότι η οικογένεια με βάση τη σύγκλιση στοιχείων από όλες τις θεωρίες που μελετήθηκαν διαμορφώνει το πλαίσιο εκείνο που προωθεί το φαινόμενο του εκφοβισμού.

2.2 Γονεϊκά πρότυπα και χαρακτηριστικά τους

Η συμπεριφορά των γονέων, κατά τη διάρκεια των αλληλεπιδράσεων με τα παιδιά τους, όσον αφορά τα ηθικά ζητήματα, λειτουργεί ως πρότυπο γι' αυτά. Οι γονείς που εκφράζουν ενσυναίσθηση ή που συζητάνε για την ηθική συλλογιστική σκέψη, προπλάθουν αυτές τις ποιότητες. Υπάρχουν επίσης περισσότερο άμεσοι τρόποι, με τους οποίους, ο γονέας ως πρότυπο μπορεί να επηρεάσει την ηθική ανάπτυξη των παιδιών. Τα παιδιά παρατηρούν προσεκτικά τις αλληλεπιδράσεις των γονέων τους μεταξύ τους, με τα μέλη της οικογένειας και με τους ανθρώπους γενικότερα και από αυτές τις παρατηρήσεις μαθαίνουν πολλά σχετικά με το πώς να μεταχειρίζονται τους άλλους (Berkowitz & Grych, 1998).

«Καθώς οι γονείς μπορούν να προπλάσουν τον σεβασμό και τη συμπόνια προς τους άλλους, έτσι μπορούν να προπλάσουν οποιαδήποτε συμπεριφορά η οποία είναι επιβλαβής ή καταχρηστική. Για παράδειγμα οι γονείς που επιλύουν τις διαφορές τους με το να υποτιμούν, να εξαναγκάζουν και να επιβάλλονται σωματικά στον/στην σύντροφο τους μπορούν να διδάξουν τα παιδιά ότι η επιθετικότητα είναι μια κατάλληλη αντίδραση όταν τα συμφέροντα τους συγκρούονται με αυτά των άλλων. Πράγματι, οικογένειες σηματοδεδυμένες από οργισμένες, κακώς επιλυμένες ενδογονεϊκές εμπλοκές τείνουν να έχουν παιδιά που είναι πιο επιθετικά» (Berkowitz & Grych, 1998).

Διάφοροι μελετητές έχουν ισχυριστεί ότι «τα παιδιά προσπαθούν ενεργά να καταλάβουν τις αιτίες και τις συνέπειες της γονεϊκής συμπεριφοράς κατά τη διάρκεια συγκρουσιακών αλληλεπιδράσεων και ότι αυτές οι εκτιμήσεις μπορεί να έχουν μακροπρόθεσμες επιδράσεις στη λειτουργικότητα τους. Αν και τα παιδιά μπορεί να μην μιμηθούν τις συγκεκριμένες συμπεριφορές που παρατηρούν, οι πεποιθήσεις και οι στάσεις τους σχετικά με το πώς να μεταχειρίζονται άλλους ανθρώπους μπορεί να σχηματιστούν μέσα από τέτοιες οικογενειακές εμπειρίες. Το γεγονός ότι αυτά τα μαθήματα είναι 'ακούσια' δεν τα κάνει λιγότερα ισχυρά» (Berkowitz & Grych, 1998).

Οι γονείς μπορεί επίσης να λειτουργήσουν ως πρότυπα ηθικής συμπεριφοράς, όταν συσχετίζουν γεγονότα στις ζωές τους με τα παιδιά τους. Κάποιοι προτείνουν «οι γονείς θα έπρεπε να μοιράζονται ανοιχτά με τα παιδιά τις ηθικές αντιδράσεις της δικής τους ενήλικης ζωής. Το να μοιράζεσαι τις συναισθηματικές αντιδράσεις σημαίνει να τις επιδεικνύεις την κατάλληλη στιγμή, να τις περιγράφεις καθαρά και να απαντάς στις ερωτήσεις των παιδιών σχετικά με αυτά με ειλικρίνεια. Παρομοίως, οι προκοινωνικές συμπεριφορές, οι οποίες περιλαμβάνουν οτιδήποτε από το να μοιράζεσαι με τα παιδιά σου μέχρι το να συζητάς για συνεισφορές σε φιλανθρωπίες, διδάσκουν τα παιδιά ότι πρέπει να μεταχειρίζονται τους άλλους με σεβασμό» (Berkowitz & Grych, 1998).

Οι γονείς που δεν νιώθουν κοντά στα παιδιά τους ή που νιώθουν αμφιθυμία σε σχέση με το ρόλο τους δεν μπορούν να εκφράσουν θετικά συναισθήματα και να είναι υποστηρικτικοί. Αρνητικές γονεϊκές πρακτικές, όπως η σκληρή πειθαρχία και η έλλειψη επιτήρησης αποτελούν ενδείξεις ενός διαταραγμένου δεσμού γονιού-παιδιού (Holmes & Holmes-Lonergan, 2004). Στην περίπτωση αυτή το παιδί αδυνατεί να ταυτιστεί με τις αξίες του γονιού και της ευρύτερης κοινότητας. Αυτού του είδους το έλλειμμα στερεί από το παιδί και τον εσωτερικό έλεγχο και οδηγεί σε επιθετικές και αντικοινωνικές συμπεριφορές (Patterson et al., 1993). Τα παιδιά με ανασφαλή δεσμό μαθαίνουν να περιμένουν ασυνεπείς και απόμακρες αλληλεπιδράσεις με τους άλλους.

Αρνητικές γονεϊκές πρακτικές, όπως είναι η έλλειψη τρυφερότητας και υποστήριξης ή η ανοχή της επιθετικής συμπεριφοράς των παιδιών, έχουν άμεσες επιδράσεις στην ανάπτυξη επιθετικών συμπεριφορών, αφού λειτουργούν ως μοντέλα που ενισχύουν στο παιδί την άποψη πως η βία είναι ένας θεμιτός τρόπος για την κατάκτηση εξουσίας (Holmes & Holmes-Lonergan, 2004; Maccoby, 1980). Οι Duncan (2004) και Olweus (1994) συνέδεσαν την επιθετικότητα των παιδιών απέναντι στους συνομήλικους με την κακομεταχείριση που βιώνουν τα παιδιά στην οικογένεια, βρίσκοντας πως οι γονείς των παιδιών που εκφοβίζουν ασκούν συχνά σε αυτά σωματική ή ψυχολογική βία.

Το παιδί που βλέπει και βιώνει την οικογενειακή βία μαθαίνει να χρησιμοποιεί την επιθετικότητα ως εργαλείο για να κερδίζει αυτό που θέλει είτε πρόκειται για υλικές ανταμοιβές είτε για γόητρο και εξουσία. Οι Perry et al. (2001) υποστηρίζουν ότι, συχνά, αποτελεί ανταμοιβή για τους δράστες η αναστάτωση που προκαλούν στα θύματα. Για το λόγο αυτόν, τα παιδιά που δείχνουν περισσότερο πανικό και αναστάτωση γίνονται

ευκολότερα στόχος. Έρευνες (Michiels et al., 2008; Strassberg, Dodge, Bates & Pettit, 1992, οπ. αναφ. ο Rigby, 2008, σ. 197) έδειξαν πως τα παιδιά που θεωρούν πως οι επιθετικές στρατηγικές θα τους βοηθήσουν να κερδίσουν αυτό που θέλουν έχουν, συνήθως, μητέρες με επιθετική συμπεριφορά.

Γενικά φαίνεται ότι οι δημοκρατικές οικογένειες είναι πιο πιθανό να προωθήσουν την ανάπτυξη των εσωτερικών αυτοελέγχων και την ηθική ωρίμανση από τα αυταρχικά ή τα επιτρεπτικά συστήματα (Eisenberg, 2006).

Οι οικογένειες που λειτουργούν με αυτό τον τρόπο σέβονται τις φωνές των παιδιών, ως βαρυσήμαντες συνεισφορές στις διαδικασίες των οικογενειακών συζητήσεων, της λήψης αποφάσεων και της επίλυσης των συγκρούσεων. Επιτρέπουν στα παιδιά να γνωρίζουν ότι ο λόγος τους έχει αξία και παρέχουν συναισθηματική στήριξη για τη συμμετοχή τους στις οικογενειακές συζητήσεις. Αντιθέτως τα επιτρεπτικά συστήματα αποτυγχάνουν να ενσταλάξουν οποιοδήποτε έλεγχο, ενώ τα αυταρχικά συστήματα ενσταλάζουν μόνο τον φόβο για τιμωρία, ο οποίος δεν είναι αποτελεσματικός αποτρεπτικός παράγοντας εκτός αν υπάρχει πραγματικά πιθανότητα σύλληψης (η τιμωρία μπορεί ακόμα να γίνει και επιβράβευση για ανήθικη συμπεριφορά όταν είναι η μοναδική προσοχή και σημασία που λαμβάνει κάποιος (Berkowitz & Grych, 1998).

2.2.1 Οικογενειακή ατμόσφαιρα

Κάθε κοινωνία διέπεται από διαφορετικούς κανόνες και αξίες, βάσει των οποίων διαμορφώνονται οι αντιλήψεις και η συμπεριφορά των ατόμων που την απαρτίζουν. Έτσι, η εκάστοτε οικογένεια προσπαθώντας να συμβαδίσει με τις απαιτήσεις του κοινωνικού περιβάλλοντος, επιδιώκει να ενσταλάξει στα μέλη της όλες εκείνες τις αξίες, τις αρχές και τα πρότυπα που θεωρεί απαραίτητα για την κοινωνική προσαρμογή τους.

Ωστόσο, οι οικογένειες ανεξαρτήτως από την υιοθέτηση των κοινωνικών κανόνων του περιβάλλοντος που διαβιών, αποτελούν συστήματα των οποίων η λειτουργία βασίζεται σε εσωτερικούς ρυθμιστικούς κανόνες, οι οποίοι απορρέουν από τις προσωπικές αξίες των γονέων. Έτσι οι

τρόποι και τα μέσα με τα οποία οι γονείς μεταδίδουν στα παιδιά τις αρχές τους και τα οικογενειακά και κοινωνικά πρότυπα, καλούνται οικογενειακή ατμόσφαιρα (Ντράικωρς & Γκρέν, 1979).

Όπως αναφέρεται στη βιβλιογραφία, η οικογενειακή ατμόσφαιρα προσφέρει ένα πρότυπο ανθρώπινων σχέσεων μέσω των στάσεων και των συμπεριφορών που εκδηλώνονται μεταξύ των γονέων. Επιπρόσθετα, τα στοιχεία τα οποία προσλαμβάνονται από τους γονείς ως τα σημαντικότερα, συνιστούν τις αξίες της οικογένειας. Η ύπαρξη των αξιών δεν προϋποθέτει την αναγνώρισή τους και από τους δύο γονείς. Τα πιστεύω του ενός γονέα μπορούν να γίνουν αποδεκτά από τα μέλη ως οικογενειακές αξίες, ακόμα και όταν ο άλλος γονέας δεν συμφωνεί. Επιπλέον, κάποιες από τις οικογενειακές αξίες είναι αντιληπτές από τα μέλη της, ενώ κάποιες είναι ασυνείδητες και συνδέονται με ενδοψυχικά κίνητρα (π.χ. η δύναμη, ο έλεγχος κ.α.) (Ντικμέγιερ & Μακκαίη, 2007).

Παρόλα αυτά, τα παιδιά δεν αποτελούν παθητικούς δέκτες της οικογενειακής τους πραγματικότητας, αλλά προσπαθούν να την κατανοήσουν και να την νοηματοδοτήσουν (Τάνταρος, 2004). Ιδιαίτερα στην περίοδο της εφηβείας τα παιδιά επανεξετάζουν τις αξίες αυτές καταλήγοντας να τις αποδεχτούν ή να τις απορρίψουν για πάντα ή προσωρινά.

Κεφάλαιο 3ο: Οι απόψεις παιδιών και γονέων μέσα από έρευνες

Το κεφάλαιο αυτό αφορά στις απόψεις παιδιών και γονέων μέσα από την ελληνική και διεθνή βιβλιογραφία. Στην αρχή θεωρήθηκε σημαντικό να παρουσιάσουμε τη σημασία που έχουν οι απόψεις των παιδιών αλλά και των γονέων για το φαινόμενο του εκφοβισμού. Στη συνέχεια παρουσιάζονται οι απόψεις των παιδιών που εκφοβίζονται και εκφοβίζουν έτσι όπως έχουν καταγραφεί από ελληνικές και ξένες μελέτες. Το κεφάλαιο ολοκληρώνεται με την παρουσίαση των απόψεων των γονέων που εκφοβίζονται και εκφοβίζουν έτσι όπως έχουν καταγραφεί από ελληνικές και ξένες έρευνες.

3.1 Η σημασία των απόψεων παιδιών και γονέων για τον εκφοβισμό

Οι στάσεις απέναντι σε ένα θέμα, σύμφωνα με τον Ajzen (2001), καθορίζονται από τις βασικές ιδέες του ατόμου που αποτελούν υποκειμενικές κρίσεις για τον εαυτό του και το περιβάλλον του. Αποτελούν προδιαθέσεις που μαθαίνονται και ωθούν τα άτομα να αντιδρούν με σταθερά θετικό ή αρνητικό τρόπο απέναντι σε ένα ζήτημα. Συνεπώς, οι στάσεις απέναντι στον εκφοβισμό είναι σημαντικές. Καθοδηγούν τις ανθρώπινες πράξεις είτε προς τον εκφοβισμό των άλλων, είτε στην αδράνεια μπροστά στα περιστατικά εκφοβισμού, είτε στην προστασία όσων θυματοποιούνται (Rigby, 2001).

Η ανάλυση των απόψεων των εμπλεκόμενων ομάδων μπορεί να αναδείξει προβλεπτικούς παράγοντες που θα οδηγούσαν σε μείωση του φαινομένου (Eslea & Smith, 2000). Μπορεί, επίσης, να συμβάλει στην ολόπλευρη κατανόηση του προβλήματος και στο σχεδιασμό περισσότερο αποτελεσματικών δράσεων κατά του εκφοβισμού. Σύμφωνα και με τον Olweus (2009), η αποτελεσματική αντιμετώπιση του εκφοβισμού προϋποθέτει αλλαγή στάσεων, συμπεριφορών και συνηθειών στη σχολική ζωή.

3.1 Οι απόψεις των παιδιών που εκφοβίζονται και εκφοβίζουν

Στο πεδίο μελέτης των απόψεων των παιδιών που εκφοβίζονται και εκφοβίζουν, υπάρχουν έρευνες που δείχνουν πως τα παιδιά που έχουν δεχθεί εκφοβισμό έχουν τις δικές τους στρατηγικές αντιμετώπισης και τη δική τους θεώρηση για αυτά που τους συμβαίνουν (Murray, 2005).

Όπως δείχνουν οι έρευνες (Δεληγιάννη-Κουϊμτζή, 2005; Olweus, 2009; Τσιαντής και συν., 2007), ο εκφοβισμός ασκείται σε μεγάλο ποσοστό παιδιών (πάνω από το 27%) και αποτελεί τραυματική εμπειρία που αυξάνει το άγχος, την κατάθλιψη, την μειωμένη αυτοεκτίμηση και πολλές φορές συμβάλει στην εμφάνιση αυτοκτονικού ιδεασμού. Τα ίδια τα παιδιά που εκφοβίζονται πιστεύουν πως οι στρατηγικές που ακολουθούν για να αντιμετωπίσουν το πρόβλημα είναι τις περισσότερες φορές αναποτελεσματικές. Κάποια παιδιά που έχουν δεχθεί εκφοβιστικές συμπεριφορές αναφέρουν ότι αντιμετωπίζουν το πρόβλημα και προσπαθούν να χειριστούν την κατάσταση και κάποια άλλα αναφέρουν ότι περισσότερο τους ενδιαφέρει να ρυθμίζουν τα συναισθήματα που νιώθουν εξαιτίας του εκφοβισμού. Στην πρώτη περίπτωση τα παιδιά κρατούν θετική σκέψη, αποστασιοποιούνται, αναδεικνύουν τα θετικά στοιχεία και μειώνουν την ένταση. Στη δεύτερη περίπτωση, οι στρατηγικές που υιοθετούνται είναι το κλάμα, ο φόβος, η αυτολύπηση, η ανησυχία για το πρόβλημα, η απόκρυψη των περιστατικών, η απομάκρυνση από τα γεγονότα και η προσποίηση πως δεν συμβαίνουν (Hunter & Boyle, 2004; Thornberg et al., 2011). Αυτό είναι περισσότερο μια συμπεριφορά που υιοθετούν τα κορίτσια και γενικά τα παιδιά που θεωρούν ότι είναι υπεύθυνα για ό,τι βιώνουν (Hunter & Boyle, 2004; Thornberg et al., 2011). Πολλά παιδιά όμως αναφέρουν ότι προσπαθούν να αγνοήσουν και να αποφύγουν το δράστη ή τους δράστες (Ψάλτη & Κωνσταντίνου, 2007).

Στο σημείο αυτό είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι μεγάλης κλίμακας έρευνα στην Αυστραλία, σε 17.741 παιδιά ηλικίας 8-17 ετών, έδειξε ότι τόσο τα αγόρια όσο και τα κορίτσια γνωστοποιούν σε μεγάλο ποσοστό (70% και 86% αντίστοιχα) τον εκφοβισμό σε κάποιο φίλο/φίλη, γονέα ή εκπαιδευτικό. Φαίνεται πως τα κορίτσια μιλούν για τον εκφοβισμό περισσότερο από ό,τι τα αγόρια (Rigby, 2008). Άλλες έρευνες έδειξαν πως η πλειοψηφία των θυμάτων ζητούν βοήθεια από φίλους και φίλες (60%), μικρότερο μέρος από την οικογένεια (21%) και ακόμη μικρότερο από εκπαιδευτικούς (14%), ενώ τα ποσοστά αυτά διαφοροποιούνται για κάποιους τύπους εκφοβισμού (Καργά, 2013). Αυτό που

πρέπει να τονιστεί στο σημείο αυτό είναι ότι η τάση των παιδιών να γνωστοποιούν τα περιστατικά εκφοβισμού μειώνεται με την πάροδο του χρόνου, όπως μειώνεται και η βελτίωση της κατάστασης μετά τη γνωστοποίηση, όταν πρόκειται για παιδιά μεγαλύτερης ηλικίας (από 65% σε 40%). Αυτό σημαίνει πιθανόν ότι η γνωστοποίηση χρειάζεται να συνοδεύεται από υποστηρικτικές πρακτικές των ενηλίκων για να θεωρείται αποτελεσματική (Καργά, 2013). Τέλος θα πρέπει να αναφερθεί η διάρκεια και οι τύποι του εκφοβισμού, το σχολικό κλίμα, το φύλο και η ηλικία των παιδιών, επηρεάζουν την απόφασή των παιδιών θυμάτων να αναφέρουν το πρόβλημα και την επιλογή του ατόμου στο οποίο θα μιλήσουν. Ένας άλλος σημαντικός παράγοντας είναι οι γονεϊκές πρακτικές. Για παράδειγμα, η αυστηρή πειθαρχία/αυταρχικότητα αποτρέπει τα παιδιά από το να ζητήσουν βοήθεια. Τα παιδιά, αντίθετα, που εμπιστεύονται τους γονείς τους και γνωρίζουν πως εκείνοι τα υποστηρίζουν έχουν περισσότερες πιθανότητες να τους εκμυστηρευτούν τις εμπειρίες τους από τον εκφοβισμό (Καργά, 2013).

Από την άλλη πλευρά τα παιδιά-δράστες, αισθάνονται λύπη για τα παιδιά που εκφοβίζονται (50%) και περισσότερο τα κορίτσια, αδιαφορία (41%) ή ικανοποίηση (21%). Πολλές φορές αναφέρουν ότι εκφοβίζοντας κάποιον άλλο νιώθουν ένα αίσθημα ικανοποίησης και πληρότητας (Ψάλλη & Κωνσταντίνου, 2007). Πολλά παιδιά επίσης αναφέρουν ότι για να ενταχθούν σε μια ομάδα πρέπει να πάρουν μέρος σε κάποιο περιστατικό εκφοβισμού. Αυτά το κάνουν από το φόβο μήπως η ομάδα στραφεί εναντίον τους, αλλά νιώθουν τύψεις, γιατί είναι πολλοί εναντίον ενός (Rigby, 2011).

Πολλά παιδιά που εκφοβίζουν, αναφέρουν ότι εκδίκηση / αντεπίθεση είναι ένας αποτελεσματικός τρόπος για να δείξουν τι νιώθουν. Αυτή η τακτική υιοθετείται από τα παιδιά δράστες γιατί δεν μπορούν να επεξεργαστούν τα συναισθήματά τους όταν θυμώνουν και αντιδρούν παρορμητικά. Τα παιδιά δράστες όταν δουν ότι το θύμα τους νιώθει φόβο, αγωνία, στενοχώρια ή του δίνει χρήματα για να σταματήσουν τον εκφοβισμό, αυτά δεν σταματούν και θέλουν να συνεχίσουν περισσότερο γιατί νιώθουν υπεροχή και απορρίπτουν τα παιδιά θύματα (Cowie, 2004). Τα παιδιά δράστες μικρότερης ηλικίας θεωρούν ότι η συμμόρφωση του θύματος με τις επιταγές τους είναι μια καλή στρατηγική για να σταματήσουν τον εκφοβισμό, τα παιδιά δράστες μεγαλύτερης ηλικίας δεν το αποδέχονται (Shaw & Wainryb, 2006).

3.2 Οι απόψεις των γονιών

Αρκετοί γονείς θεωρούν τον εκφοβισμό ως κατάσταση προβληματική. Υπάρχουν όμως και οι γονείς εκείνοι που τον θεωρούν ως «φυσιολογικό μέρος της ανάπτυξης των παιδιών» ή ως «κάτι που το συνηθίζουν τα παιδιά». Αντίθετα οι γονείς των παιδιών θυμάτων νιώθουν, στην πλειονότητά τους, συναισθήματα θυμού, απογοήτευσης και ανησυχίας για τις αρνητικές συνέπειες του εκφοβισμού και, κυρίως, για τις συνέπειες που μπορεί να έχει στις σχολικές επιδόσεις των παιδιών τους. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι ο τρόπος με τον οποίο οι γονείς αντιλαμβάνονται και ορίζουν τον εκφοβισμό επηρεάζει τον τρόπο με τον οποίο αντιδρούν ή επεμβαίνουν (Sawyer et al., 2011).

Πολλές έρευνες στην Ελλάδα έδειξαν ότι οι γονείς αγνοούν αν τα παιδιά τους εκφοβίζονται ή εκφοβίζονται καθώς τα παιδιά δεν θέλουν να μιλούν στους γονείς τους. Το ποσοστό των γονέων που γνωρίζει για τα παιδιά θύματα είναι 25,1% ενώ για τα παιδιά θύτες είναι 17,6%. Αυτό συμβαίνει γιατί όπως λένε τα παιδιά θεωρούν πως οι γονείς τους δεν προσπαθούν να σταματήσουν τα περιστατικά εκφοβισμού και δεν συζητούν μαζί τους για το ζήτημα. Γεγονός είναι πάντως ότι οι γονείς δεν συζητούν με τα παιδιά τους ούτε μια φορά για το ζήτημα (54%) ή έχουν μιλήσει μία φορά (30,9%) και μόνο το 14,9% αναφέρει μίλησαν αρκετές φορές. Αντίθετα οι γονείς σε ποσοστό 76,4%, αναφέρουν πως έχουν μιλήσει αρκετές φορές με το παιδί τους για τα περιστατικά εκφοβισμού και μόνο το 5,6 % αναφέρει πως δεν μίλησε ποτέ για το ζήτημα (Καργά, 2013).

Οι γονείς αναφέρουν ότι το φαινόμενο του εκφοβισμού οφείλεται στις πρακτικές του σχολείου, στη διαφορετική χώρα καταγωγής των παιδιών (51,5%), στις υψηλές σχολικές επιδόσεις (49%) αλλά και στο φύλο (αγόρι) (33,6%). Παράλληλα θεωρούν ότι ο εκφοβισμός οφείλεται στο γεγονός ότι «πολλά παιδιά θέλουν να δείχνουν σκληρά», «τα παιδιά αυτά πειράζουν τους πάντες»). Οι γονείς, επίσης, αποδίδουν τον εκφοβισμό σε σταθερά χαρακτηριστικά των παιδιών τους, αλλά σε μικρότερο βαθμό από ό,τι τα ίδια τα παιδιά που εκφοβίζονται (Δεληγιάννη-Κουϊμτζή και συν., 2008).

Ενδιαφέρον έχουν οι απόψεις των γονέων σχετικά με τον πώς μπορούν να σταματήσουν τον εκφοβισμό τα παιδιά τους. Θεωρούν ως καταλληλότερο τρόπο τη γνωστοποίηση σε κάποιον ενήλικα, την αντεπίθεση, την αδιαφορία και την ανάπτυξη θετικών στάσεων και σχέσεων.

Οι γονείς που εστιάζουν στην ανάπτυξη θετικών κοινωνικών συμπεριφορών προσπαθούν να ενισχύσουν την αυτοεικόνα των παιδιών τους, κάνοντάς τους θετικά σχόλια, αλλά και να τα πείσουν πως τα αγαπούν έτσι και αλλιώς. Προσπαθούν, να εμπλέξουν τα παιδιά τους σε εξωσχολικές ομαδικές δραστηριότητες, ώστε να διευρύνουν τον κοινωνικό τους κύκλο. Οι γονείς που έχουν παιδιά που εκφοβίζονται, επίσης, όταν επεμβαίνουν με θετικούς τρόπους, βοηθούν τα παιδιά-δράστες να αλλάξουν συμπεριφορές. Οι γονείς, δηλαδή, που δεν απορρίπτουν τα παιδιά τους, αλλά τα συμβουλεύουν, δείχνουν προσοχή και τρυφερότητα και αντιμετωπίζουν το πρόβλημα με ανησυχία, συμβάλλουν στη μείωση ή εξαφάνιση των εκφοβιστικών συμπεριφορών (Καργά, 2013).

Έρευνα των Eslea & Smith (2000) έδειξε πως το μεγαλύτερο ποσοστό των γονιών (παιδιών 6-11 ετών) βλέπει αρνητικά τον εκφοβισμό, έχει θετικά συναισθήματα απέναντι στα θύματα, δεν κατανοεί τους δράστες και υποστηρίζει τις παρεμβάσεις. Παρόλα αυτά, αρκετοί γονείς δεν δηλώνουν μεγάλη συμπάθεια στα θύματα ούτε μεγάλη αντίθεση απέναντι στο φαινόμενο. Περίπου οι μισοί γονείς θεωρούν πως τα παιδιά πρέπει να δρουν αποφασιστικά όταν εκφοβίζονται και να μην καταφεύγουν στην προστασία των άλλων.

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να αναφερθεί ότι οι έλληνες γονείς θεωρούν σοβαρό το ζήτημα του εκφοβισμού και σε ποσοστό πάνω από το 40% ανησυχούν από αρκετά συχνά έως πολύ συχνά μήπως το παιδί τους υποστεί εκφοβισμό. Η στάση τους προς τα παιδιά-δράστες είναι αρνητική. Θεωρούν πως είναι άτομα που αδιαφορούν για τα αισθήματα των άλλων και απολαμβάνουν την αναστάτωση που προκαλούν. Θετική, αντίθετα, είναι η στάση των γονιών απέναντι στα παιδιά-θύματα. Βέβαια, οι γονείς των δραστών έχουν λιγότερο θετικές απόψεις για τα θύματα και να τους επιρρίπτουν περισσότερες ευθύνες (Δεληγιάννη-Κουϊμτζή, 2005).

Επίσης θεωρούν πως οι ίδιοι οι γονείς θα πρέπει να εμπλέκονται στην αντιμετώπιση του φαινομένου του εκφοβισμού και για αυτό η συνεργασία σχολείου - οικογένειας είναι πολύ σημαντική (46,9%), όπως επίσης ειδικά προγράμματα παρέμβασης (19,9%), βοήθεια από ειδικούς επιστήμονες (19,4%), τιμωρίας των δραστών (17,9%) και η παρέμβαση των εκπαιδευτικών στα επεισόδια εκφοβισμού (16,3%). Οι γονείς των παιδιών δραστών-θυμάτων φαίνονται ακόμη πιο θετικοί στην παρέμβαση κατά του εκφοβισμού, σε σύγκριση με τους γονείς των

παιδιών-θυμάτων και των παιδιών που δεν εμπλέκονται, και τονίζουν περισσότερο την ανάγκη για βοήθεια των θυμάτων και των δραστών και για συμμετοχή των ίδιων των γονέων και των εκπαιδευτικών στις παρεμβάσεις (Δεληγιάννη-Κουϊμτζή, 2005).

Κεφάλαιο 4ο: Μεθοδολογία έρευνας

Το κεφάλαιο αυτό αφορά στην μεθοδολογία της έρευνας. Αρχικά παρουσιάζεται ο σκοπός και ο στόχος της εργασίας. Στη συνέχεια διατυπώνονται τα ερευνητικά ερωτήματα και ο τρόπος συλλογής των δεδομένων αλλά και του εργαλείου που χρησιμοποιήθηκε για τη συλλογή. Ακολουθεί η παρουσίαση του δείγματος και ο τρόπος με τον οποίο έγινε η επεξεργασία και ανάλυση των δεδομένων.

4.1 Σκοπός και στόχοι της εργασίας

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να μελετηθούν οι παράγοντες εκείνοι που ευνοούν τη θυματοποίηση των παιδιών ανάμεσα σε γονεϊκά χαρακτηριστικά και πρότυπα. Πιο αναλυτικά οι στόχοι της εργασίας είναι:

- να διερευνηθούν οι γνώσεις και οι στάσεις που έχουν γονείς πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης για τον σχολικό εκφοβισμό και η σχέση του με τη θυματοποίηση των παιδιών τους
- να μελετηθούν οι στρατηγικές πρόληψης και αντιμετώπισης του σχολικού εκφοβισμού από τους γονείς πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

4.2 Ερευνητικά ερωτήματα

Από τον σκοπό και τους στόχους της εργασίας προκύπτουν τα εξής ερευνητικά ερωτήματα:

- Σχετίζονται οι γνώσεις, στάσεις και πρακτικές των γονέων ως προς το σχολικό εκφοβισμό με τη θυματοποίηση των παιδιών τους;
- Σχετίζεται το γονεϊκό πρότυπο και η οικογενειακή ατμόσφαιρα με τη θυματοποίηση των παιδιών;

- ο Ποιοί παράγοντες μπορούν να προβλέψουν τη θυματοποίηση των παιδιών ανάμεσα στον τόπο κατοικίας των γονέων (αγροτική-αστική), τα κοινωνικοδημογραφικά τους χαρακτηριστικά, το γονεϊκό πρότυπο και την οικογενειακή ατμόσφαιρα;

4.3 Τρόποι συλλογής δεδομένων

Η παρούσα έρευνα είναι ποσοτική. Η ποσοτική έρευνα στηρίζεται περισσότερο στην στατιστική ανάλυση των αποτελεσμάτων. Για την συγκρότηση των αποτελεσμάτων της, απαιτείται συνήθως μεγάλο μέγεθος, καθώς και κλειστού τύπου ερωτήσεις (δηλαδή να προβλέπει προκαθορισμένες απαντήσεις το μεθοδολογικό εργαλείο). Βασίζεται στην μετατροπή των δεδομένων που έχουν συλλεχθεί σε αριθμό, ο οποίος επιδέχεται στατιστικής- μαθηματικής ανάλυσης.

Το εργαλείο, το οποίο χρησιμοποιήθηκε στην παρούσα έρευνα για την συλλογή των δεδομένων, είναι το ερωτηματολόγιο. Πιο συγκεκριμένα για την παρούσα έρευνα χρησιμοποιήθηκε το ερωτηματολόγιο που δημιούργησε η Καργά (2013) για τη μελέτη των απόψεων των γονιών γύρω από το σχολικό εκφοβισμό και τα δικαιώματα του παιδιού, στη διδακτορική διατριβή της. Το ερωτηματολόγιο αυτό στηρίχτηκε:

- ο στο ερωτηματολόγιο «Η ζωή στο σχολείο. Ερωτηματολόγιο για εκπαιδευτικούς». Πρόκειται για προσαρμογή του ερωτηματολογίου του Olweus (1996)“The Revised Olweus Bully Victim Questionnaire116” από τους Δεληγιάννη-Κουιμτζή, Β., Αθανασιάδου, Χ., Κωνσταντίνου, Αι., Παπαθανασίου, Μ., Ψάλτη, Α. (2005).
- ο στο ερωτηματολόγιο Teachers’ Knowledge and Attitudes about School Bullying (Nicolaidis, Toda & Smith, 2002).
- ο στο “The Parental Attitude to Bullying (PAB) scale” (Eslea & Smith, 2000), το οποίο, σε συνδυασμό με το ερωτηματολόγιο «Η ζωή στο σχολείο» (Δεληγιάννη- Κουιμτζή και συν., 2005) αποτέλεσε τη βάση για την κατασκευή μιας κλίμακας που διερευνούσε τις αντιλήψεις των γονιών γύρω από τα παιδιά-θύματα και τα παιδιά- δράστες (π.χ. Τα παιδιά που εκφοβίζονται, συνήθως, αξίζουν όλα όσα παθαίνουν. Θα πρέπει να βοηθούμε τα παιδιά που εκφοβίζουν και όχι να τα τιμωρούμε). Διερευνούσε, επίσης, τις αντιλήψεις των γονιών ως προς τη σοβαρότητα του φαινομένου (π.χ. Ο σχολικός εκφοβισμός στην Ελλάδα αποτελεί πολύ σοβαρό ζήτημα.) και

το ρόλο της οικογένειας, του σχολείου και των συνομηλίκων στην αντιμετώπιση του προβλήματος (π.χ. Είναι ευθύνη των γονιών να αντιμετωπίζουν και να προλαβαίνουν φαινόμενα εκφοβισμού των παιδιών τους στο σχολείο).

- στα παρακάτω ερωτηματολόγια που διερευνούν τις γονεϊκές πρακτικές και βασίζονται στα γονεϊκά μοντέλα της Baumrind (1991) (βλ. κεφ. 5, υποκεφ. 2).
 1. “Parental Involvement Scale (PIS)” του Georgiou (2008),
 2. “Child rearing styles” των Kochanska, Kuczynski & Radke-Yarrow (1989),
 3. “Child Rearing Practices Report (CRPR)” του Block (1965, στο Ahmed Braithwaite, 2004) και
 4. «Child Rearing Inventory» του Gerris et al. (1993, στο Stevens et al, 2002).
- Επιπλέον χρησιμοποιήσαμε το ερωτηματολόγιο του Goodman (1997), “The Strengths and Difficulties Questionnaire” (ΕΔΔ), όπως προσαρμόστηκε από τους Μπίμπου-Νάκου, Κιοσέογλου & Στογιαννίδου (2001). Το ερωτηματολόγιο αυτό αποσκοπεί στην αξιολόγηση των διαταραχών συμπεριφοράς και συναισθημάτων σε παιδιά που φοιτούν στο σχολείο.

4.4 Επιλογή δείγματος

Το δείγμα της έρευνας αποτελείται από γονείς παιδιών πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης που κατοικούν στο νομό Ηρακλείου. Το δείγμα είναι μη τυχαίο και περιέχει τόσο άνδρες όσο και γυναίκες σε αναλογία. Οι συμμετέχοντες στην έρευνα επιλέχθηκαν τυχαία από το κατάλογο των σχολείων (ένα σχολείο σε αστική περιοχή κι ένα σχολείο σε αγροτική περιοχή). Χρησιμοποιήσαμε ως μέθοδο δειγματοληψίας τη δειγματοληψία ευκολίας. Βρήκαμε δύο σχολεία που επιθυμούσαν να συνεργαστούν μαζί μας ένα σε αστική και ένα σε αγροτική περιοχή. Με αυτό τον τρόπο το 50% της έρευνας περιλαμβάνει απαντήσεις γονέων που κατάγονται από αστική περιοχή και το άλλο 50% περιλαμβάνει απαντήσεις γονέων που κατάγονται από αγροτική περιοχή.

Για την επιλογή του δείγματος χρησιμοποιήθηκε η μη τυχαία δειγματοληψία ευκολίας όπως προαναφέρθηκε. Προσεγγίσαμε 100 γονείς συνολικά 50 από το σχολείο αστικής περιοχής και 50 από σχολείο αγροτικής περιοχής. Με τη συνεργασία των δασκάλων και των διευθυντών των δύο σχολείων που συνεργαστήκαμε παραβρεθήκαμε σε συγκεντρώσεις γονέων και σε εκδηλώσεις στα σχολεία αυτά ώστε να προσεγγίσουμε συνολικά 50 γονείς σε κάθε σχολείο και να τους δώσουμε τα ερωτηματολόγια για την έρευνα μας.

4.5 Μεθοδολογία ανάλυσης δεδομένων

Για την επεξεργασία και την ανάλυση των δεδομένων της έρευνας χρησιμοποιήθηκε το στατιστικό πακέτο SPSS 20.0 (Statistical Package for the Social Sciences). Επιπλέον, υπολογίστηκε η συχνότητα εμφάνισης των μεταβλητών του ερευνητικού εργαλείου και χρησιμοποιήθηκαν αναλύσεις correlation και T-test για τον έλεγχο των διαφορών των συμμετεχόντων ως προς τις μεταβλητές του ερωτηματολογίου.

Κεφάλαιο 5ο: Αποτελέσματα

Το κεφάλαιο αυτό αποτελεί την παρουσίαση των αποτελεσμάτων. Αρχικά παρουσιάζονται τα δημογραφικά στοιχεία του πληθυσμού που πήρε μέρος στην έρευνα και ακολουθούν τις γνώσεις, τις στάσεις και τις πρακτικές των γονέων ως προς το σχολικό εκφοβισμό. Στη συνέχεια παρουσιάζονται τα αποτελέσματα που αφορούν στη σχέση του γονεϊκού προτύπου της οικογενειακής ατμόσφαιρας με τη θυματοποίηση των παιδιών. Ακολουθούν τα αποτελέσματα που αφορούν στους παράγοντες πρόβλεψης της αύξησης ή μείωσης της θυματοποίηση των παιδιών ανάμεσα στον τόπο κατοικίας των γονέων (αγροτική- αστική), τα κοινωνικοδημογραφικά τους χαρακτηριστικά, το γονεϊκό πρότυπο και την οικογενειακή ατμόσφαιρα. Το κεφάλαιο ολοκληρώνεται με την παρουσίαση των αποτελεσμάτων ανά ερευνητικό ερώτημα.

5.1 Δημογραφικά στοιχεία πληθυσμού

Στην έρευνα πήραν μέρος 100 γονείς, εκ των οποίων οι περισσότερες ήταν γυναίκες (65,7%). Το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού ήταν Έλληνες (80,9%). Το μεγαλύτερο μέρος των συμμετεχόντων διαμένουν σε αστική περιοχή της Κρήτης (55,2%). Το μεγαλύτερο ποσοστό στη κατηγορία της οικογενειακής κατάστασης ήταν οι παντρεμένοι (73,6%). Η πλειοψηφία των συμμετεχόντων είναι απόφοιτοι της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης σε ποσοστό 59,1%.

Το 47,6% των συμμετεχόντων έχει 2 παιδιά. Το 19,1% είναι ελεύθεροι επαγγελματίες, το 11,8%. Όταν οι ερωτώμενοι ρωτήθηκαν πόσο αρέσει το σχολείο στο/στα παιδιά τους το μεγαλύτερο ποσοστό n=46,7% απάντησε πολύ, και μόλις το 1,9% απάντησε καθόλου.

Το 24,5% απάντησε ότι το/τα παιδιά τους φοιτούν σε σχολείο αστικής περιοχής και το 36,4% σε αγροτικής. Ένα ποσοστό 39,1% δεν απάντησε καθόλου.

Αναλυτικά τα αποτελέσματα εμφανίζονται στον Πίνακα 1.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

Δημογραφικά χαρακτηριστικά του δείγματος (N=100)		
	N =	Ποσοστό %
<u>Φύλο</u>		
Ανδρας	36	34,3%
Γυναίκα	69	65,7%
Σύνολο		100%
<u>Καταγωγή</u>		
Ελλάδα	89	80,9%
Άλλη χώρα	21	19,1%
Σύνολο		100%
<u>Διαμονή</u>		
Αγροτική περιοχή	47	44,8%
Αστική περιοχή	58	55,2%
Σύνολο		100%
<u>Οικογενειακή Κατάσταση</u>		
Έγγαμος	81	77,1%
Συμβίωση χωρίς γάμο	6	5,7%
Σε διάσταση	1	1,0%

Χηρεία	11	10,5%
Διαζύγιο	6	5,7%
Σύνολο		100%
<u>Μόρφωση γονέα</u>		
Απόφοιτος πρωτοβάθμιας	4	3,6%
Απόφοιτος δευτεροβάθμιας	36	32,7%
Απόφοιτος τριτοβάθμιας	65	59,1%
Σύνολο		100%
<u>Αριθμός παιδιών</u>		
1 Παιδί	31	29,5%
2 παιδιά	50	47,6%
3 παιδιά	16	15,2%
4παιδιά	7	6,7%
5 παιδια	1	1,0%
Σύνολο		100%
<u>Ηλικία Γονέα</u>		

MEAN	39,51	
Std. Deviation	6,352	

Δημογραφικά χαρακτηριστικά του δείγματος (N=100)		
	N =	Ποσοστό %
<u>Απασχόληση</u>		
Καμία απάντηση	21	19,1%
Ανεργος	5	4,5%
Δημόσιος υπάλληλος	2	1,8%
Εκπαιδευτικός	13	11,8%
Ελεύθερος επαγγελματίας	21	19,1%
Επάγγελμα διοίκησης οικονομίας	7	6,4%
Επαγγελματίας υγείας	9	8,2%
Εποχιακός υπάλληλος	1	0,9%
Ιδιωτικός υπάλληλος	14	12,7%
Μισθωτός (PART- TIME)	7	6,4%
Οικιακά	9	8,2%
Σύνολο		100%
<u>Πόσο αρέσει το</u>		

<u>σχολείο στο παιδί</u>		
Καθόλου	2	1,9%
Αρκετά	20	19,0%
Πολύ	49	46,7%
Πάρα πολύ	34	32,4%
Σύνολο		100%
<u>Σχολείο φοίτησης παιδιών</u>		
Καμία απάντηση	43	39,1%
Σχολείο αστικής περιοχής	27	24,5%
Σχολείο αγροτικής περιοχής	40	36,4%
Σύνολο		100%

5.2 Γνώσεις, στάσεις και πρακτικές γονέων

Σχετικά με τις απόψεις των γονέων για τον σχολικό εκφοβισμό όσος αφορά τις στρατηγικές αντιμετώπισης του φαινομένου στην ερώτηση ποιους τρόπους θα συστήνατε σε ένα παιδί που εκφοβίζεται λάβαμε τις εξής απαντήσεις.

Σχετικά με τη πρώτη στρατηγική το παιδί να κάνει ότι του κάνουν (Γ.1.1) από ότι παρατηρούμε από τον παρακάτω πίνακα η συχνότερη απάντηση που δόθηκε ήταν η απάντηση διαφωνώ αρκετά στο να κάνει το παιδί το ίδιο που το κάνουν με 64 γονείς να έχουν δώσει αυτήν τη απάντηση ένα ποσοστό δηλαδή 58,2%.

Πίνακας 2

	n	%
συμφωνώ απόλυτα	3	2,9
συμφωνώ αρκετά	12	11,4
διαφωνώ αρκετά	26	24,8
διαφωνώ απόλυτα	64	61,0
Σύνολο	105	100,0

Στη δεύτερη στρατηγική να μάθει να το αντέχει και να το δέχεται (Γ.1.2) 85 γονείς απάντησαν ότι διαφωνούν απόλυτα σε αυτό με ποσοστό 77,3% ενώ μόλις 3 γονείς ανέφεραν ότι τα παιδιά θα πρέπει να το δεχτούν με ποσοστό 2,7%.

Πίνακας 2.1

	n	%
συμφωνώ απόλυτα	3	2,9
συμφωνώ αρκετά	3	2,9
διαφωνώ αρκετά	14	13,3
διαφωνώ απόλυτα	85	81,0
Σύνολο	105	100,0

Στην Τρίτη στρατηγική αντιμετώπισης να αγνοήσει τον εκφοβισμό (Γ.1.3).

Εδώ παρατηρούμε πώς οι μισοί σχεδόν με ποσοστό 46,6% διαφωνούν απόλυτα με το να αγνοήσουν τα παιδιά τον εκφοβισμό ενώ ένα επίσης μεγάλο ποσοστό 21,8% συμφωνούν αρκετά στο να αγνοήσουν τα παιδιά τους τον εκφοβισμό.

Πίνακας 2.3

	n	%
συμφωνώ απόλυτα	8	7,6
συμφωνώ αρκετά	24	22,9

διαφωνώ αρκετά	22	21,0
διαφωνώ απόλυτα	51	48,6
Σύνολο	105	100,0

Στην τέταρτη να φύγει ήρεμα (Γ.1.4) οι περισσότεροι συμφωνούν αρκετά με αυτή τη στρατηγική αντιμετώπισης του εκφοβισμού περίπου 58 γονείς συμφωνούν με αυτό 52,7% από το σύνολο.

Πίνακας 2.4

	n	%
συμφωνώ απόλυτα	13	12,4
συμφωνώ αρκετά	58	55,2
διαφωνώ αρκετά	11	10,5
διαφωνώ απόλυτα	23	21,9
Σύνολο	105	100,0

Στην Πέμπτη στρατηγική αντιμετώπισης να τρέξει μακριά (Γ.1.5) εδώ παρατηρούμε διχασμό ανάμεσα στο σύνολο καθώς 35 γονείς συμφωνούν αρκετά στο να τρέξουν μακριά τα παιδιά ώστε αν αποφύγουν τον εκφοβισμό και 37 γονείς διαφωνούν απόλυτα με αυτή τη στρατηγική.

Πίνακας 2.5

	n	%
συμφωνώ απόλυτα	6	5,7
συμφωνώ αρκετά	35	33,3
διαφωνώ αρκετά	27	25,7
διαφωνώ απόλυτα	37	35,2
Σύνολο	105	100,0

Στην έκτη ερώτηση στρατηγικής αντιμετώπισης να αντεπιτεθεί (Γ.1.6) το 32,7% συμφωνεί αρκετά.

Πίνακας 2.6

	n	%
συμφωνώ απόλυτα	29	29
συμφωνώ αρκετά	36	36
διαφωνώ αρκετά	21	21
διαφωνώ απόλυτα	19	19
Σύνολο	105	105

Στην έβδομη να πει σε αυτούς που το εκφοβίζουν να σταματήσουν (Γ.1.7) 51 (46,4%) γονείς συμφωνούν απόλυτα και 37 (33,6%) γονείς συμφωνούν αρκετά

Πίνακας 2.7

	n	%
συμφωνώ απόλυτα	51	51
συμφωνώ αρκετά	37	37
διαφωνώ αρκετά	8	8
διαφωνώ απόλυτα	9	9
Σύνολο	105	105

Στην όγδοη να το πει στους γονείς του (Γ.1.8) εδώ για πρώτη φορά παρατηρούμε τεράστιο ποσοστό 85,5% και 94 γονείς από τον σύνολο των 105 να συμφωνούν απόλυτα με αυτή της στρατηγική θεωρώντας την πιο σωστή.

Πίνακας 2.8

	n	%
συμφωνώ απόλυτα	94	89,5
συμφωνώ αρκετά	7	6,7
διαφωνώ αρκετά	1	1,0
διαφωνώ απόλυτα	3	2,9

Σύνολο	105	100,0
--------	-----	-------

Πίνακας 2.9

Στην ένατη να το πει σε κάποιον εκπαιδευτικό (Γ.1.9) και εδώ το μεγαλύτερο ποσοστό (80,9%) μας συμφωνεί απόλυτα με τη στρατηγική αυτή παρατηρώντας και από την προηγούμενη ερώτηση ότι ως καλύτερη λύση για την αντιμετώπιση εκφοβισμού οι γονείς θεωρούν την εμπλοκή κάποιου ενηλίκου είτε είναι γονιός ή δάσκαλος.

	n	%
συμφωνώ απόλυτα	89	84,8
συμφωνώ αρκετά	12	11,4
διαφωνώ αρκετά	1	1,0
διαφωνώ απόλυτα	3	2,9
Σύνολο	105	100,0

Στη δέκατη να ζητήσει βοήθεια από φίλους (Γ.1.10) εδώ παρατηρούμε ότι αρκετοί διαφωνούν απόλυτα (30,9%) αποδεικνύοντας μας ακόμη μία φορά ότι δεν το θεωρούν αποτελεσματικό τρόπο αντιμετώπισης του εκφοβισμού παρά μόνο την εμπλοκή ενός ενηλίκου μόλις το 19,1% συμφωνεί απόλυτα.

Πίνακας 2.10

	n	%
συμφωνώ απόλυτα	21	20,0
συμφωνώ αρκετά	29	27,6
διαφωνώ αρκετά	21	20,0
διαφωνώ απόλυτα	34	32,4
Σύνολο	105	100,0

Και τέλος στη ενδέκατη να βρει έναν άλλον τρόπο (Γ.1.11) εδώ δόθηκαν μόνο πέντε απαντήσεις ότι θα μπορούσε να δοθεί άλλη στρατηγική αντιμετώπισης για τον εκφοβισμό χωρίς όμως να αναφερθεί κάποια από αυτές.

Πίνακας 2.11

	n	%
καμία απάντηση	105	100,0
	5	

Στη συνέχεια του ερωτηματολογίου μας οι γονείς ερωτήθηκαν για το τι θα έκαναν σε περίπτωση που τα παιδιά του εκφοβίζονταν και σημείωσαν αυτό που θα έκαναν στη πραγματικότητα.

Στην πρώτη επιλογή που τους δόθηκε (Γ.2^α.1) θα το άκουγα προσεκτικά το 84,5% απάντησε ναι συνολικά 93 γονείς και το 10,9% μόλις 12 γονείς απάντησαν αρνητικά σχετικά με το αν θα άκουγαν το παιδί τους και αν θα το στήριζαν.

Πίνακας 3.1

	n	%
ναι	93	88,6
όχι	12	11,4
Σύνολο	105	100,0

Στην δεύτερη επιλογή (Γ.2^α.2) αν θα απέδιδαν ευθύνες στο παιδί καθώς πιστεύουν πως εκείνο προκαλεί τέτοια συμπεριφορά μόνο ένας απάντησε θετικά το σύνολο των γονέων ενώ το σύνολο απάντησαν αρνητικά με ποσοστό 94,5% περίπου 104 γονείς.

Πίνακας 3.2

	n	%
ναι	1	1,0
όχι	104	99,0
Σύνολο	105	100,0

Στην Τρίτη επιλογή θα μιλούσα στους φίλους του χωρίς να τους ρίξουν φταίξιμο σε περίπτωση που το παιδί τους ήταν θύμα εκφοβισμού (Γ.2^α.3) παρατηρούμε ότι 83 γονείς (75,5%) δεν θα ενέπλεκαν καθόλου του φίλους του παιδιού τους που ήταν θύμα σχολικού εκφοβισμού.

Πίνακας 3.3

	n	%
ναι	22	21,0
όχι	83	79,0
Σύνολο	105	100,0

Στην τέταρτη ερώτηση αν ένα γονιός θα μιλούσε και ενημέρωνε του γονείς του θύτη (Γ.2^α.4) οι μισοί γονείς (55,5%) απάντησαν ότι ναι θα είχαν προβεί σε αυτήν την ενέργεια αν το παιδί τους εκφοβιζόταν.

Πίνακας 3.4

	n	%
ναι	61	58,1
όχι	44	41,9
Σύνολο	105	100,0

Στην Πέμπτη ερώτηση αν θα ενημέρωναν τους εκπαιδευτικούς και τη διεύθυνση του σχολείου (Γ.2^α.5) και εδώ οι 94 γονείς (85,5%) από το σύνολο μας απαντούν θετικά και μόνο ένα 10% δεν θα ενέπλεκε καθόλου τη διεύθυνση του σχολείου.

Πίνακας 3.5

	n	%
ναι	94	89,5
όχι	11	10,5
Σύνολο	105	100,0

Σχετικά με το αν κάποιοι γονείς θα προσπαθούσαν να βελτιώσουν προβλήματα στην οικογένεια που πιθανόν να επηρεάζουν τη συμπεριφορά του παιδιού (Γ.2^α.6) το 57,3% όπως διακρίνουμε και στον παρακάτω πίνακα απάντησε με όχι και το 38,2% θα προσπαθούσε να βελτιώσει τυχόν προβλήματα.

Πίνακας 3.6

	n	%
ναι	42	40,0
όχι	63	60,0
Σύνολο	105	100,0

Και τέλος στο ότι ο εκφοβισμός δεν αρέσει στους γονείς αλλά θεωρούν ότι δεν είναι δική τους δουλειά να επεμβαίνουν (Γ.2^α.7) το 95,5% απάντησε αρνητικά ότι δεν συμφωνούν με αυτό τον τρόπο αντιμετώπισης.

Πίνακας 3.7

	n	%
ναι	0	0
όχι	105	100,0
Σύνολο	110	

Στο αν θα έκαναν κάτι άλλο οι γονείς σε περίπτωση που είχαν παιδί θύμα εκφοβισμού (Γ.2^α.8) εδώ δεν δόθηκαν εναλλακτικές απαντήσεις.

Πίνακας 3.8

	n	%
καμία απάντηση	105	95,5
Σύνολο	110	100,0

Στην προσπάθεια μας να δούμε αν οι στάσεις των στρατηγικών αντιμετώπισης του φαινομένου του σχολικού εκφοβισμού εμφανίζουν θετική η αρνητική διαχείριση προς τα παιδιά, αθροίσαμε τις ερωτήσεις μας στο Γ.2 μέρος του ερωτηματολογίου μας (Γ.2^α.1-Γ.2^α.7) αφού πρώτα πραγματοποιήσαμε ανακωδικοποίηση στις ερωτήσεις Γ.2^α.2 και Γ.2^α.7. Οι ερωτήσεις αναφέρονταν στο τι θα έκαναν οι γονείς αν το παιδί τους εκφοβιζόταν με μια σειρά από πράξεις οι οποίες στο σύνολο τους βασίζονταν στη συνεργασία γονέα- σχολείου, εκπαιδευτικών, γονέων- φίλων του παιδιού και σε συζητήσεις με το παιδί στη προσπάθεια τους να αφουγκραστούν τις δυσκολίες του. Η βαθμολογία των ερωτήσεων μας ήταν το 1 με το οποίο όσες ερωτήσεις είχαν απαντηθεί λάμβαναν αυτή τη κωδικοποίηση και δήλωναν τη θετική διαχείριση – αντιμετώπιση από του γονείς φαινομένων σχολικού εκφοβισμού προς τα παιδιά τους. Και το 2 το οποίο λάμβαναν στρατηγικές που δεν είχαν επιλεχθεί από του γονείς, δηλαδή δεν θα το έκανε ο εκάστοτε ερωτώμενος και δήλωνε ότι η αντιμετώπιση του φαινομένου από τους γονείς αυτούς έχει τη λιγότερο θετική διαχείριση. Το συνολικό σκορ των απαντήσεων μας βαθμολογήθηκε από το 1 έως το 14. Όπως αναφέραμε το 1 συμβολίζει μεγαλύτερη θετική διαχείριση του φαινομένου από τους γονείς ενώ το 14 την αρνητική διαχείριση του φαινομένου με τη χρήση κάποιων από τις στρατηγικές αντιμετώπισης. Η μέση τιμή του συνολικού μας σκορ αποδόθηκε στο MEAN= 9,04 με το οποίο αντιλαμβανόμαστε ότι οι ερωτηθέντες χρησιμοποιούν λιγότερες από τις θετικές στρατηγικές, έχουν δηλαδή λιγότερο θετική διαχείριση έναντι στο φαινόμενο αυτό. Όπως αντιλαμβανόμαστε δεν αρκεί απλά να ακούμε προσεκτικά και να στηρίζουμε το παιδί μας όταν θέλει να μας εκφράσει κάτι σχετικό με εκφοβιστικό περιστατικό για να αντιμετωπίσουμε το φαινόμενο. Αυτό που πρέπει να γίνει είναι να συνδυάζουμε αρκετούς από τους τρόπους που παραθέσαμε στο σετ των ερωτήσεων μας όπως να ενημερώνουμε τους εκπαιδευτικούς, του γονείς του θύτη, τις μεταξύ μας σχέσεις αν αυτές χαρακτηρίζονται από ένα κακό κλίμα και επιπλέον οι γονείς να αντιληφθούν πως το ζήτημα του σχολικού εκφοβισμού είναι ένα θέμα που τους αφορά άμεσα τόσο σε περιπτώσεις παιδιών θυτών όσο και θυμάτων.

Στη συνέχεια της έρευνας μα θα δούμε τι πιστεύουν οι γονείς των παιδιών ότι πρέπει να κάνουν οι δάσκαλοι ώστε να αντιμετωπιστεί ο σχολικός εκφοβισμός στα σχολεία τους. Αρχικά ανακλύπτουμε ότι δεν θεωρούν οι γονείς ότι αν υπάρχει περισσότερη επιτήρηση (Γ.3.1) θα περιοριστεί ο εκφοβισμός στο σχολείο καθώς το 40% των απαντήσεων που δόθηκαν από 44 γονείς διαφωνούν απόλυτα με αυτή την πρακτική, ενώ μόλις 28,2 % συμφωνεί απόλυτα με αυτό τον τρόπο αποφυγής του εκφοβισμού.

Πίνακας 3.9

	n	%
συμφωνώ απόλυτα	31	29,5
συμφωνώ αρκετά	28	26,7
διαφωνώ αρκετά	2	1,9
διαφωνώ απόλυτα	44	41,9
Σύνολο	105	100,0

Στην Γ.3.2 ερώτηση αν θα πρέπει να τιμωρούνται αυστηρά από τους δασκάλους παιδιά που διαπράττουν εκφοβισμό το 27,3% συμφωνεί αρκετά με αυτή τη πρακτική.

Πίνακας 3.10

	n	%
συμφωνώ απόλυτα	26	24,8
συμφωνώ αρκετά	30	28,6
διαφωνώ αρκετά	26	24,8
διαφωνώ απόλυτα	23	21,9

Σύνολο	105	100,0
--------	-----	-------

Στην Γ.3.3 όπου αναφαίρετε στο να υπάρχει συζήτηση ανάμεσα σε δασκάλους και θύματα αλλά και δασκάλους προς θύτη το 32,7% μόνο συμφωνεί απόλυτα με αυτή τη πρακτική και το 40% διαφωνεί πλήρως.

Πίνακας 3.11

	n	%
συμφωνώ απόλυτα	36	34,3
συμφωνώ αρκετά	22	21,0
διαφωνώ αρκετά	3	2,9
διαφωνώ απόλυτα	44	41,9
Σύνολο	105	100,0

Στην Γ.3.4 ερώτηση να μην επεμβαίνουν οι δάσκαλοί και να αφήνουν τα παιδιά να τα βρουν μόνα τους το 44,5% συμφωνεί απόλυτα με αυτό τον τρόπο διαχείρισης από τους δασκάλους.

Πίνακας 3.12

	n	%
συμφωνώ απόλυτα	49	46,7
συμφωνώ αρκετά	11	10,5
διαφωνώ αρκετά	26	24,8
διαφωνώ απόλυτα	19	18,1
Σύνολο	105	100,0

Επίσης οι γονείς ρωτήθηκαν για το αν συμφωνούν με το να χρησιμοποιούν οι δάσκαλοι μεθόδους διδασκαλίας που να προάγουν τη συνεργασία (Γ.3.5) και εδώ το 29,1 % συμφώνησε απόλυτα με αυτή τη πρακτική χωρίς να είναι όμως το μεγαλύτερο ποσοστό στο σύνολο των απαντήσεων.

Πίνακας 3.13

	n	%
συμφωνώ απόλυτα	32	30,5
συμφωνώ αρκετά	30	28,6
διαφωνώ αρκετά	5	4,8
διαφωνώ απόλυτα	38	36,2
Σύνολο	105	100,0

Επίσης και στη ερώτηση σχετικά με το αν θεωρούν οι γονείς σωστό να ευαισθητοποιούνται τα παιδιά γύρω από αυτό το θέμα από τους δασκάλους (Γ.3.6) 66 γονείς στο σύνολο συμφώνησαν με αυτή τη πρακτική και συγκεκριμένα 36 γονείς (32,7%) συμφώνησαν απόλυτα και 26 (23,6%) συμφώνησαν αρκετά.

Πίνακας 3.14

	n	%
συμφωνώ απόλυτα	36	34,3
συμφωνώ αρκετά	26	24,8
διαφωνώ αρκετά	3	2,9
διαφωνώ απόλυτα	40	38,1
Σύνολο	105	100,0

Μεγάλο ποσοστό φαίνεται να συμφωνεί στο να είναι οι δάσκαλοι πιο αυταρχικοί (Γ.3.7) με 61 γονείς να συμφωνούν και συγκεκριμένα 40 (36,4%) να συμφωνούν απόλυτα και 21 (19,1%) να συμφωνούν αρκετά. Μόνο 40 γονείς από το σύνολο περίπου το 34% διαφωνεί σχετικά με αυτό.

Πίνακας 3.15

	n	%
συμφωνώ απόλυτα	40	38,1
συμφωνώ αρκετά	21	20,0
διαφωνώ αρκετά	23	21,9
διαφωνώ απόλυτα	21	20,0
Σύνολο	105	100,0

Στο παρακάτω πίνακα βλέπουμε το 34,5% συμφωνεί απόλυτα με το να μιλούν και να συνεργάζονται οι δάσκαλοι με τους γονείς θυμάτων και θυτών (Γ.3.8) και το ίδιο ποσοστό διαφωνεί απόλυτα. Βέβαια συνολικά 64 γονείς περίπου 58% συμφωνεί με την πρακτική αυτή.

Πίνακας 3.16

	n	%
συμφωνώ απόλυτα	38	36,2
συμφωνώ αρκετά	26	24,8
διαφωνώ αρκετά	3	2,9
διαφωνώ απόλυτα	38	36,2
Σύνολο	105	100,0

Και στο παρακάτω πίνακα που αφορά στην ερώτηση το αν θα πρέπει να ενδυναμώνονται τα παιδιά που δέχονται εκφοβισμό (Γ.3.9) βλέπουμε τη θετική απάντηση των γονέων με 60% περίπου να συμφωνεί με το γεγονός ότι κάτι τέτοιο πρέπει να υπάρχει.

Πίνακας 3.17

	n	%
συμφωνώ απόλυτα	41	39,0
συμφωνώ αρκετά	25	23,8
διαφωνώ αρκετά	2	1,9
διαφωνώ απόλυτα	37	35,2
Σύνολο	105	100,0

Και στην ερώτηση Γ.3.10 για το αν θα πρέπει οι δάσκαλοι να εκπαιδεύονται σωστά ώστε να μπορούν να αντιμετωπίσουν τέτοιες καταστάσεις γονείς που συμμετείχαν στην έρευνα μας είναι σύμφωνοι ότι κάτι τέτοιο πρέπει να γίνει. Συνολικά 54% συμφώνησαν υπήρξε και ένα ποσοστό 38,2% που διαφώνησε απόλυτα με αυτή τη πρακτική.

Πίνακας 3.18

	n	%
συμφωνώ απόλυτα	37	35,2
συμφωνώ αρκετά	23	21,9
διαφωνώ αρκετά	3	2,9

διαφωνώ απόλυτα	42	40,0
Σύνολο	105	100,0

Επίσης μεγάλο ποσοστό 55% συμφωνεί με το να επαναλαμβάνουν οι δάσκαλοι συχνά στα παιδιά ότι ο εκφοβισμός τους αφορά όλους (Γ.3.11)

Πίνακας 3.19

	n	%
συμφωνώ απόλυτα	37	35,2
συμφωνώ αρκετά	24	22,9
διαφωνώ αρκετά	4	3,8
διαφωνώ απόλυτα	40	38,1
Σύνολο	105	100,0

Και τέλος στη ερώτηση Γ.3.12 το μεγαλύτερο ποσοστό συμφώνησε ότι θα πρέπει να διαφέρουν για το ζήτημα οι δάσκαλοι με ποσοστό 53,6% να συμφωνεί απόλυτα και 30% μόλις να διαφωνεί απόλυτα.

Πίνακας 3.20

	n	%
συμφωνώ απόλυτα	59	56,2
συμφωνώ αρκετά	6	5,7
διαφωνώ αρκετά	7	6,7
διαφωνώ απόλυτα	33	31,4
Σύνολο	105	100,0

Ακολουθώς θα ασχοληθούμε με τις απαντήσεις που δόθηκαν από τους ερωτώμενους μας σχετικά με τις γνώσεις τους για τον σχολικό εκφοβισμό ως προς τα χαρακτηριστικά των θυμάτων, του οικογενειακού του περιβάλλοντος αλλά και από το περιβάλλον του σχολείου στο οποίο φοιτούν. Με βάση τις απαντήσεις που λάβαμε διαπιστώσαμε ότι οι γονείς δεν θεωρούν ότι θύματα είναι οι καλοί μαθητές της τάξης ποσοστό 72%, τα αγόρια με ποσοστό 87%, είναι κυρίως παιδιά από άλλη χώρα καταγωγή με 56% να συμφωνεί αυτά επιβεβαιώνονται και βιβλιογραφικά (Mills, 2001; Oshako,1997; Rigby, 2003; Smith and Sharp, 1994;). Τα δεδομένα αυτά παρατίθενται και στο παράρτημα μας στους πίνακες 6.1-6.10. Επίσης βιβλιογραφικά στηριζόμενα είναι και τα εξής χαρακτηριστικά θυμάτων τα οποία ήταν οι συχνότερες απαντήσεις στις ερωτήσεις μας. Σύμφωνα με τον Olweus (1993) τα παιδιά θύματα είναι άτομα με ιδιαίτερα αυξημένο άγχος, εσωστρέφεια, χαμηλή αυτό εκτίμηση και αυτοπεποίθηση. Οι απαντήσεις που λάβαμε αναφέρουν κατά ποσοστό 55% ότι τα παιδιά θύματα δεν έχουν αυτοπεποίθηση, το 59% ότι έχουν άγχος και το 53% ότι έχουν λίγους φίλους. Όσον αφορά στο οικογενειακό περιβάλλον των θυμάτων το 69% πιστεύει πως δεν έχει κανένα ιδιαίτερο χαρακτηριστικό σε αντίθεση με το οικογενειακό περιβάλλον του θύτη για το οποίο υπάρχει η πεποίθηση πως χαρακτηρίζεται από έντονους καβγάδες, χαλαρές οικογενειακές σχέσεις και σωματική τιμωρία παιδιών. Παρατηρούμε και εδώ ότι οι γονείς δεν αποδέχονται ότι φέρουν μεγάλο ποσοστό ευθύνης είτε τα παιδιά τους είναι θύματα ή θύτες. Τα δεδομένα αυτά παρατίθενται και στο παράρτημα μας στους πίνακες 7.1-7.10. Λαμβάνοντας υπόψη τις απαντήσεις που πήραμε καταλήγουμε πως οι γονείς πιστεύουν πως το σχολικό περιβάλλον των παιδιών θυμάτων χαρακτηρίζεται από ελαστικά όρια 49%, έλλειψη πειθαρχίας 101%, μη επαρκώς εκπαιδευμένους και ευαισθητοποιημένους εκπαιδευτικούς πάνω σε αυτό το ζήτημα. Δεν δίνεται η απαραίτητη έμφαση στον εντοπισμό και στην αντιμετώπιση του φαινομένου. Τα δεδομένα αυτά παρατίθενται και στο παράρτημα μας στους πίνακες 8.1-8.11.

Συνεχίζοντας θα μελετήσουμε της απαντήσεις που δόθηκαν από τους ερωτώμενους για τις γενικότερες αντιλήψεις των γονέων σχετικά με το θέμα του σχολικού εκφοβισμού και πως οι ίδιοι το αντιλαμβάνονται. Στην πρώτη ερώτηση που τέθηκε στους γονείς για το εάν συμφωνούν ότι σχολικός εκφοβισμός είναι πολύ σοβαρό ζήτημα στην Ελλάδα (ΣΤ.1) όπως μπορούμε να δούμε και στον παρακάτω πίνακα το μεγαλύτερο ποσοστό συμφωνεί απόλυτα σχετικά με το ότι ο εκφοβισμός στην Ελλάδα αποτελεί σημαντικό πρόβλημα με ποσοστό 62,7% (n=69)

Πίνακας 4

	n	%
συμφωνώ απόλυτα	69	65,7
συμφωνώ αρκετά	30	28,6
διαφωνώ αρκετά	6	5,7
διαφωνώ απόλυτα	0	0
Σύνολο	105	100,0

Οι γονείς συμφωνούν με το γεγονός ότι ο σχολικός εκφοβισμός δεν αποτελεί μέρος της ανάπτυξης των παιδιών (ΣΤ. 2). Σε σχετική ερώτηση που τέθηκε το 64,5% (n=71) διαφωνεί απόλυτα ότι ο εκφοβισμός αποτελεί φυσιολογικό μέρος της ανάπτυξης των παιδιών. Μόλις το 3,6% (n=4) συμφωνεί απόλυτα με το ερώτημα μας.

Πίνακας 4.1

	n	%
συμφωνώ απόλυτα	4	3,8
συμφωνώ αρκετά	5	4,8
διαφωνώ αρκετά	25	23,8

διαφωνώ απόλυτα	71	67,6
Σύνολο	105	100,0

Στη συνέχεια παρατηρήσαμε ότι πάνω από τους μισούς ερωτώμενους συμφώνησαν σχετικά με το ότι τα παιδιά που εκφοβίζονται δεν νοιάζονται για τα αισθήματα των άλλων (Στ.3) με ποσοστό 48,2% (n=53) να συμφωνούν αρκετά και άλλο ένα 30,9% (n=34) να συμφωνεί απόλυτα.

Πίνακας 4.3

	n	%
συμφωνώ απόλυτα	34	32,4
συμφωνώ αρκετά	53	50,5
διαφωνώ αρκετά	15	14,3
διαφωνώ απόλυτα	3	2,9
Σύνολο	105	100,0

Επίσης βλέπουμε ότι οι γονείς αποδέχονται το γεγονός ότι ένας ανήλικος που μπορεί να γίνει δράστης εκφοβισμού θα εξακολουθήσει να συμπεριφέρεται έτσι και στην ενήλικη ζωή του. (ΣΤ.4) Αυτό μπορούμε να το διαπιστώσουμε βλέποντας και τις απαντήσεις που δόθηκαν στην ερώτηση : «Αν ένα παιδί γίνει δράστης εκφοβισμού θα εξακολουθήσει να συμπεριφέρεται με τον τρόπο αυτό και στην ενήλικη ζωή του». Διαφώνησαν απόλυτα μόλις 4,5% (n=5) και 43,6% (n=51) συμφώνησαν αρκετά με την άποψη αυτή.

Πίνακας 4.4

	n	%
συμφωνώ απόλυτα	29	27,6
συμφωνώ αρκετά	51	48,6
διαφωνώ αρκετά	20	19,0
διαφωνώ απόλυτα	5	4,8
Σύνολο	105	100,0

Παρατηρούμε ότι με τις απαντήσεις που δόθηκαν στην Πέμπτη ερώτηση (ΣΤ.5) οι γονείς συμφωνούν σε πολύ μεγάλο ποσοστό με την αντίληψη πως οι θύτες απολαμβάνουν την αναστάτωση που προκαλούν στα θύματα του με ποσοστό 85,1% (n=98) και πιο συγκεκριμένα 43,6% (n=48) να συμφωνεί απόλυτα και 45,5% (n=50) να συμφωνεί αρκετά.

Πίνακας 4.5

	n	%
συμφωνώ απόλυτα	48	45,7
συμφωνώ αρκετά	50	47,6
διαφωνώ αρκετά	6	5,7
διαφωνώ απόλυτα	1	1,0
Σύνολο	105	100,0

Στην συνέχεια παρατηρούμε πως μεγάλο μέρος των απαντήσεων στην ερώτηση που δόθηκε για το εάν θα πρέπει να βοηθούμε τους θύτες και όχι να τα του τιμωρούμε (Στ.6) συμφωνεί με αυτή την τάση. Το 81,8%(n=90) συμφωνεί με αυτή την αντίληψη συμφωνεί απόλυτα το 43,6% (n=48) και συμφωνεί αρκετά το 38,2% (n=42).

Πίνακας 4.6

	n	%
συμφωνώ απόλυτα	48	45,7
συμφωνώ αρκετά	42	40,0
διαφωνώ αρκετά	12	11,4
διαφωνώ απόλυτα	3	2,9
Σύνολο	105	100,0

Για μία ακόμη φορά βλέπουμε το μεγαλύτερο ποσοστό από τους ερωτώμενους μας να συμφωνούν με τη άποψη (Στ.7) πως διαφωνούν απόλυτα για το γεγονός πως το να δεχτεί κάποιο παιδί εκφοβισμό μπορεί να το σκληραγωγήσει και να μην γίνει τόσο ευαίσθητο. Το 74,5% (n=82) διαφωνεί απόλυτα και μόλις ένας γονιός 0,9% (n=1) συμφωνεί απόλυτα

Πίνακας 4.7

	n	%
συμφωνώ απόλυτα	1	1,0
συμφωνώ αρκετά	7	6,7
διαφωνώ αρκετά	15	14,3
διαφωνώ απόλυτα	82	78,1
Σύνολο	105	100,0

Στην ερώτηση Στ.8 «Θυμώνω όταν κάποια παιδιά εκφοβίζονται» περισσότεροι από τους μισούς γονείς που μας απάντησαν συμφωνούν απόλυτα και δηλώνουν ότι νιώθουν θυμό όταν κάποιο παιδί εκφοβίζεται σε ποσοστό 53,6% (n=59) και μόλις το 14,5% (n=16) που διαφωνεί απόλυτα και δηλώνει πως δεν νιώθει κάποιο αίσθημα θυμού όταν αντιλαμβάνεται κάτι τέτοιο.

Πίνακας 4.8

	n	%
συμφωνώ απόλυτα	59	56,2
συμφωνώ αρκετά	25	23,8
διαφωνώ αρκετά	5	4,8
διαφωνώ απόλυτα	16	15,2
Σύνολο	105	100,0

Στη Στ.9 ερώτηση στην οποία το 87,3% (n=97) διαφωνεί πως τα θύματα του σχολικού εκφοβισμού θα πρέπει να τα βγάζουν πέρα μόνοι τους. Για τη ακρίβεια 70,9% (n=78) διαφωνεί απόλυτα και μόλις ένα; γονιός 0,9% (n=1) συμφωνεί απόλυτα με το ότι το παιδί θύμα θα πρέπει να τα βγάζει πέρα μόνο του.

Πίνακας 4.9

	n	%
συμφωνώ απόλυτα	1	1,0
συμφωνώ αρκετά	7	6,7
διαφωνώ αρκετά	19	18,1
διαφωνώ απόλυτα	78	74,3
Σύνολο	105	100,0

Και στη παρακάτω ερώτηση μας (Στ.10) το 72,7% (n=80) να διαφωνεί απόλυτα με την αντίληψη ότι τα παιδιά που εκφοβίζονται αξίζουν όλα όσα παθαίνουν με Υπάρχουν όμως και γονείς που απάντησαν ότι συμφωνούν με αυτή την αντίληψη σε μικρότερο βέβαια ποσοστό μόλις 4,5% (n=5).

Πίνακας 4.10

	n	%
συμφωνώ απόλυτα	5	4,8
συμφωνώ αρκετά	5	4,8
διαφωνώ αρκετά	15	14,3
διαφωνώ απόλυτα	80	76,2
Σύνολο	105	100,0

Το 63,6% (n=70) διαφωνεί απόλυτα με την αντίληψη ότι σε κανέναν δεν αρέσουν οι δειλοί (Στ.11).

Πίνακας 4.11

	n	%
συμφωνώ απόλυτα	5	4,8
συμφωνώ αρκετά	12	11,4
διαφωνώ αρκετά	18	17,1
διαφωνώ απόλυτα	70	66,7
Σύνολο	105	100,0

Στην Στ.12 ερώτηση «Τα παιδιά δεν πρέπει να τρέχουν στον εκπαιδευτικό κάθε φορά που κάποιος τα εκφοβίζει» το 67,3% (n=74) διαφωνεί απόλυτα.

Πίνακας 4.12

	n	%
συμφωνώ απόλυτα	3	2,9
συμφωνώ αρκετά	14	13,3
διαφωνώ αρκετά	14	13,3
διαφωνώ απόλυτα	74	70,5
Σύνολο	105	100,0

Στην ερώτηση Στ. 13 αν είναι ευθύνη των δασκάλων η πρόληψη και η αντιμετώπιση του bullying εδώ παρατηρούμε το μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτώμενων συμφωνεί απόλυτα 52,7% (n=58) και το 31,8% (n=35) συμφωνεί αρκετά με αυτή την αντίληψη.

Πίνακας 4.13

	n	%
συμφωνώ απόλυτα	58	55,2
συμφωνώ αρκετά	35	33,3
διαφωνώ αρκετά	8	7,6
διαφωνώ απόλυτα	3	2,9
Σύνολο	1	1,0

Στην ερώτηση αν οι περισσότεροι δάσκαλοι αντιμετωπίζουν αποτελεσματικά τα περιστατικά εκφοβισμού (Στ.14). Το 39,1% (n= 43) ως μεγαλύτερο ποσοστό συμφωνεί αρκετά. Δηλαδή μόλις 39 γονείς είναι ικανοποιημένοι από την αποτελεσματικότητα αντιμετώπισης φαινομένων εκφοβισμού από τους εκπαιδευτικούς. Το 30,9% (n=34) διαφωνεί αρκετά.

Πίνακας 4.14

	n	%
συμφωνώ απόλυτα	16	15,2
συμφωνώ αρκετά	43	41,0
διαφωνώ αρκετά	34	32,4
διαφωνώ απόλυτα	12	11,4
Σύνολο	105	100,0

Βασική προϋπόθεση για να προηγηθούν όσα αναφέραμε θα πρέπει να είναι και η σωστή εκπαίδευση των δασκάλων και καθηγητών για την αντιμετώπιση του φαινομένου. Το 62,7%(n=69) συμφωνεί απόλυτα με αυτή την αντίληψη. Μόλις 5,4% (n=6) διαφωνεί και αποτελούν το μικρότερο ποσοστό του συνόλου των απαντήσεων μας.

Πίνακας 4.1

	n	%
συμφωνώ απόλυτα	69	65,7
συμφωνώ αρκετά	30	28,6
διαφωνώ αρκετά	4	3,8
διαφωνώ απόλυτα	2	1,9
Σύνολο	105	100,0

Στη συνέχεια βλέπουμε από τις απαντήσεις που δόθηκαν το 37,3% (n=41) και 34,5% (n=38) να συμφωνούν απόλυτα και να συμφωνούν αρκετά αντίστοιχα με την αντίληψη ότι και οι γονείς έχουν ευθύνη να προλαμβάνουν και να αντιμετωπίζουν φαινόμενα εκφοβισμού στο σχολείο των παιδιών τους.

Πίνακας 4.16

	n	%
συμφωνώ απόλυτα	41	39,0
συμφωνώ αρκετά	38	36,2
διαφωνώ αρκετά	25	23,8
διαφωνώ απόλυτα	1	1,0
Σύνολο	105	100,0

Και εδώ παρατηρούμε ότι από τις απαντήσεις που δόθηκαν πιο συχνά οι γονείς συμφωνούν απόλυτα 30,0%(n=33) και συμφωνούν αρκετά 51,8% (n=57) με την αντίληψη ότι γνωρίζουν τι πρέπει να κάνουν για να αντιμετωπίσουν ένα περιστατικό bullying εκτός σχολείου.

Πίνακας 4.17

	n	%
συμφωνώ απόλυτα	33	31,4
συμφωνώ αρκετά	57	54,3
διαφωνώ αρκετά	14	13,3
διαφωνώ απόλυτα	1	1,0
Σύνολο	105	100,0

Περισσότεροι από τους μισούς 54,5% (n=60) συμφωνεί απόλυτα στην αντίληψη ότι ως γονιός χρειάζεται την κατάλληλη καθοδήγηση για να μπορεί να αντιμετωπίσει περιστατικά εκφοβισμού.

Πίνακας 4.18

	n	%
συμφωνώ απόλυτα	60	57,1
συμφωνώ αρκετά	35	33,3
διαφωνώ αρκετά	9	8,6
διαφωνώ απόλυτα	1	1,0
Σύνολο	105	100,0

Θετικοί οι γονείς και με τη αντίληψη ότι οι συνομήλικοι μπορούν να βοηθήσουν πολύ στην αντιμετώπιση του εκφοβισμού με 33,6% (n=37) να συμφωνεί απόλυτα και το 38,2% (n=42) να συμφωνεί αρκετά.

Πίνακας 4.19

	n	%
συμφωνώ απόλυτα	37	35,2
συμφωνώ αρκετά	42	40,0
διαφωνώ αρκετά	17	16,2
διαφωνώ απόλυτα	9	8,6
Σύνολο	105	100,0

Οι γονείς θεωρούν τον σχολικό εκφοβισμό ένα πολύ άσχημο φαινόμενο, καθώς το 49,1% (n=54) απάντησαν ότι συμφωνούν απόλυτα και το 39,1% (n=43) ότι συμφωνούν αρκετά στο ότι ο εκφοβισμός έχει αρνητικές συνέπειες τόσο στο θύτη όσο και στο θύμα.

Πίνακας 4.20

	n	%
συμφωνώ απόλυτα	66	62,9
συμφωνώ αρκετά	32	30,5
διαφωνώ αρκετά	5	4,8
διαφωνώ απόλυτα	2	1,9
Σύνολο	105	100,0

Συνεχίζοντας φαίνεται οι γονείς να πιστεύουν πως οι αρνητικές συνέπειες του εκφοβισμού ακολουθούν τα παιδιά και στην ενήλικη ζωή τους με 49,1% (n=54) να συμφωνεί απόλυτα και 39,1% (n=43) να συμφωνεί αρκετά.

Πίνακας 4.21

	n	%
συμφωνώ απόλυτα	54	51,4
συμφωνώ αρκετά	43	41,0
διαφωνώ αρκετά	7	6,7
διαφωνώ απόλυτα	1	1,0
Σύνολο	105	100,0

Σύμφωνοι οι γονείς σε πολύ μεγάλο ποσοστό 70% (n=77) και στην αντίληψη πως ο εκφοβισμός αποτελεί παραβίαση του δικαιώματος των παιδιών να φοιτούν σε ασφαλές περιβάλλον.

Πίνακας 4.22

	n	%
συμφωνώ απόλυτα	77	73,3
συμφωνώ αρκετά	17	16,2
διαφωνώ αρκετά	9	8,6
διαφωνώ απόλυτα	2	1,9
Σύνολο	105	100,0

Το 76,4% (n=84) συμφωνεί απόλυτα πως για να σχεδιαστούν μέτρα για την αντιμετώπιση τους σχολικού εκφοβισμού πρέπει να υπάρξει συνεργασία άμεσα σε σχολείο και οικογένεια.

Πίνακας 4.23

	n	%
συμφωνώ απόλυτα	84	80,0
συμφωνώ αρκετά	19	18,1
διαφωνώ αρκετά	1	1,0
διαφωνώ απόλυτα	1	1,0
Σύνολο	105	100,0

Καθώς επίσης συμφωνούν απόλυτα με ποσοστό 62,7% (n=69) ότι θα πρέπει να λάβουμε υπόψη μας όχι μόνο απόψεις ενήλικων αλλά και των ίδιων των παιδιών για τη για το σχεδιασμό μέτρων αντιμετώπισης του σχολικού εκφοβισμού.

Πίνακας 4.24

	n	%
συμφωνώ απόλυτα	69	65,7
συμφωνώ αρκετά	27	25,7
διαφωνώ αρκετά	8	7,6
διαφωνώ απόλυτα	1	1,0
Σύνολο	105	100,0

Στην συνέχεια της έρευνας μας θα δούμε τι απαντήσεις δόθηκαν από τους γονείς για το ποιες πρακτικές ανατροφής ακολουθούν και πόσο συχνά.

Ξεκινώντας οι γονείς ερωτήθηκαν αν ενδιαφέρονται για της σχολικές επιδόσεις των παιδιών τους. Όπως μπορούμε να δούμε αναλυτικά στον παρακάτω πίνακα και στο διάγραμμα που ακολουθεί το 53,6% (n=59) απάντησε ότι συμβαίνει πολύ συχνά να ενδιαφέρεται για της σχολικές επιδόσεις του παιδιού του και τι 28,2% (n=31) ότι συμβαίνει αρκετά.

Πίνακας 5

	n	%
Δεν συμβαίνει	3	2,9
Συμβαίνει	12	11,4
Συμβαίνει αρκετά	31	29,5
Συμβαίνει πολύ συχνά	59	56,2
Σύνολο	105	100,0

Επίσης βλέπουμε ότι μεγάλο ποσοστό 64,5% (n=71) ενδιαφέρεται πολύ συχνά και για τη συμπεριφορά του παιδιού του στο σχολείο και περίπου 14,5% (n=16) δεν το κάνει τόσο συχνά.

Πίνακας 5.1

	n	%
Δεν συμβαίνει	1	1,0
Συμβαίνει	16	15,2
Συμβαίνει αρκετά	17	16,2
Συμβαίνει πολύ συχνά	71	67,6
Σύνολο	105	100,0

Το 36,4% (n=40) που αποτελούν και την πλειοψηφία δήλωσε ότι απλά συμβαίνει να ανησυχεί σαν γονιός αν όλα είναι εντάξει όταν δεν είναι μαζί του.

Πίνακας 5.2

	n	%
Δεν συμβαίνει	9	8,6
Συμβαίνει	40	38,1
Συμβαίνει αρκετά	33	31,4
Συμβαίνει πολύ συχνά	23	21,9
Σύνολο	105	100,0

Στη συνέχεια παρατηρούμε ότι μόλις για το 36,4% (n=40) των γονιών δεν συμβαίνει να επιτρέπει να στο παιδί να αμφισβητεί της απόψεις του και το 41,8%(n=46) απαντά ότι συμβαίνει. Από ότι βλέπουμε ελάχιστοι είναι εκείνοι που απαντούν από αυτό συμβαίνει αρκετά συχνά με ποσοστό 5,5%(N=6).

Πίνακας 5.3

	n	%
Δεν συμβαίνει	40	38,1
Συμβαίνει	46	43,8
Συμβαίνει αρκετά	13	12,4
Συμβαίνει πολύ συχνά	6	5,7
Σύνολο	105	100,0

Προχωρώντας το 56,4% (n=62) παραδέχεται ότι δεν συμβαίνει να υπάρχει ένταση ανάμεσα σε γονιό και παιδί και μόνο τα 1,8% (n=2) δηλώνει ότι συμβαίνει πολύ συχνά.

Πίνακας 5.4

	n	%
Δεν συμβαίνει	62	59,0
Συμβαίνει	33	31,4
Συμβαίνει αρκετά	8	7,6
Συμβαίνει πολύ συχνά	2	1,9
Σύνολο	105	100,0

Περίπου το 72,7% δήλωσε ότι συμβαίνει συχνά να περνάνε με το παιδί τους ζεστές προσωπικές στιγμές. Και πιο συγκεκριμένα όπως διακρίνουμε και στο πίνακα 40%(n=44) δήλωσε ότι κάτι τέτοιο συμβαίνει πολύ συχνά και 32,7% (n=36) ότι συμβαίνει αρκετά.

Πίνακας 5.5

	n	%
Δεν συμβαίνει	6	5,7
Συμβαίνει	19	18,1
Συμβαίνει αρκετά	36	34,3
Συμβαίνει πολύ συχνά	44	41,9
Σύνολο	105	100,0

Το 60%(n=66) δήλωσε πως το παιδί του δίνει πολύ μεγάλη ικανοποίηση και αυτό συμβαίνει πολύ συχνά.

Πίνακας 5.6

	n	%
Δεν συμβαίνει	3	2,9
Συμβαίνει	14	13,3
Συμβαίνει αρκετά	22	21,0
Συμβαίνει πολύ συχνά	66	62,9
Σύνολο	105	100,0

Επίσης το 56,4% (n=62) απάντησε πως ενθαρρύνει πολύ συχνά το παιδί να εκφράσει τις απόψεις του. Μόνο το 3,6% (n=4) απάντησαν ότι κάτι τέτοιο δεν συμβαίνει.

Πίνακας 5.7

	n	%
Δεν συμβαίνει	4	3,8
Συμβαίνει	11	10,5
Συμβαίνει αρκετά	28	26,7
Συμβαίνει πολύ συχνά	62	59,0
Σύνολο	105	100,0

Στο αν οι γονείς βοηθάνε το παιδί όταν το κοροϊδεύουν οι φίλοι του το μεγαλύτερο ποσοστό απαντήσεων συγκεντρώθηκε στο ότι κάτι τέτοιο συμβαίνει πολύ συχνά 46,4% (n=51) και στο συμβαίνει αρκετά με ποσοστό 27,3 (n=30).

Πίνακας 5.8

	n	%
Δεν συμβαίνει	5	4,8
Συμβαίνει	19	18,1
Συμβαίνει αρκετά	30	28,6
Συμβαίνει πολύ συχνά	51	48,6
Σύνολο	105	100,0

Μεγάλο μέρος των απαντήσεων που δόθηκαν αφορούσαν το γεγονός ότι συμβαίνει αρκετά να λαμβάνουν υπόψη οι γονείς τις προτιμήσεις των παιδιών τους όταν κανονίζουν κάτι που αφορά όλη τη οικογένεια με 38,2% (n=42).

Πίνακας 5.9

	n	%
Δεν συμβαίνει	3	2,9
Συμβαίνει	20	19,0
Συμβαίνει αρκετά	42	40,0
Συμβαίνει πολύ συχνά	40	38,1
Σύνολο	105	100,0

Πολλοί γονείς και συγκεκριμένα 42 άτομα με ποσοστό 38,2% μας απάντησαν ότι συμβαίνει να έχουν σταθερούς και αυστηρούς κανόνες για το παιδί τους. Μόλις 17,3%(n=19) απάντησε δεν συμβαίνει και 11,8% (n=13) ότι συμβαίνει πολύ.

Πίνακας 5.10

	n	%
Δεν συμβαίνει	19	18,1
Συμβαίνει	42	40,0
Συμβαίνει αρκετά	30	28,6
Συμβαίνει πολύ συχνά	13	12,4
Σύνολο	105	100,0

Όταν το παιδί συμπεριφέρεται άσχημα το 44,5% (N=49) δήλωσε πως συμβαίνει πολύ συχνά να το συζητάνε μεταξύ τους .

Πίνακας 5.11

	n	%
Δεν συμβαίνει	7	6,7
Συμβαίνει	15	14,3
Συμβαίνει αρκετά	34	32,4
Συμβαίνει πολύ συχνά	49	46,7
Σύνολο	105	100,0

Το 42,7% (n=47) απάντησε ότι συμβαίνει να κα κακομαθαίνει το παιδί του και το 30% (n=33) αντίθετα ότι δεν συμβαίνει.

Πίνακας 5.12

	n	%
Δεν συμβαίνει	33	31,4
Συμβαίνει	47	44,8
Συμβαίνει αρκετά	16	15,2
Συμβαίνει πολύ συχνά	9	8,6
Σύνολο	105	100,0

Το 56,4% (n=62) που αποτελεί και τη πλειοψηφία απάντησε πως δεν συμβαίνει ο κόσμος να του λέει πως είναι πολύ ανεκτικός όταν το παιδί του δεν συμπεριφέρεται σωστά.

Πίνακας 5.13

	n	%
Δεν συμβαίνει	62	59,0
Συμβαίνει	34	32,4
Συμβαίνει αρκετά	8	7,6
Συμβαίνει πολύ συχνά	1	1,0
Σύνολο	105	100,0

Μόνο 0,9% (n=1) ανέφερε ότι συμβαίνει πολύ συχνά πιστεύει ότι η σωματική τιμωρία είναι η καλύτερη μορφή πειθαρχίας αντίθετα το 78,2% (n=86) απάντησαν ότι δεν συμβαίνει σαν γονείς να πιστεύουν το ίδιο.

Πίνακας 5.14

	n	%
Δεν συμβαίνει	86	81,9
Συμβαίνει	14	13,3
Συμβαίνει αρκετά	4	3,8
Συμβαίνει πολύ συχνά	1	1,0
Σύνολο	105	100,0

Το μεγαλύτερο μέρος των συμμετεχόντων μας 65,5%(n=72) μας ανέφεραν ότι δεν συμβαίνει να αφήνει το παιδί του να ξεφύγει ατιμώρητο περισσότερο από ότι θα έκαναν άλλοι γονείς.

Πίνακας 5.15

	n	%
Δεν συμβαίνει	72	68,6
Συμβαίνει	28	26,7
Συμβαίνει αρκετά	3	2,9
Συμβαίνει πολύ συχνά	2	1,9
Σύνολο	105	100,0

Περισσότεροι από τους μισούν και πιο συγκεκριμένα 54,5% (n=60) απάντησαν πως συμβαίνει πολύ συχνά οι γονείς να πιστεύουν πως δικαιώματα δεν έχουν μόνο οι ενήλικες αλλά και τα παιδιά.

Πίνακας 5.16

	n	%
Δεν συμβαίνει	6	5,7
Συμβαίνει	23	21,9
Συμβαίνει αρκετά	16	15,2
Συμβαίνει πολύ συχνά	60	57,1
Σύνολο	105	100,0

Στο εάν οι γονείς πιστεύουν πως σήμερα αναγνωρίζουν πολλά δικαιώματα στα παιδιά και τα κακομαθαίνουν οι περισσότερες απαντήσεις συγκεντρώθηκαν στο ότι συμβαίνει με 30,9%(n=34).

Πίνακας 5.17

	n	%
Δεν συμβαίνει	28	26,7
Συμβαίνει	34	32,4
Συμβαίνει αρκετά	30	28,6
Συμβαίνει πολύ συχνά	13	12,4
Σύνολο	105	100,0

Στο αν οι γονείς πιστεύουν πως τα παιδιά έχουν το δικαίωμα να αποφασίζουν για το μέλλον τους το 36,4% (n=40) απάντησε ότι συμβαίνει πολύ συχνά να το πιστεύουν.

Πίνακας 5.18

	n	%
Δεν συμβαίνει	10	9,5
Συμβαίνει	28	26,7
Συμβαίνει αρκετά	27	25,7
Συμβαίνει πολύ συχνά	40	38,1
Σύνολο	105	100,0

Και την προηγούμενη πεποίθηση έρχεται να επιβεβαιώσει και η ακόλουθη όπου το 52,7% (n=58) δήλωσαν πως δεν συμβαίνει να θεωρούν ότι τα παιδιά είναι συναισθηματικά και νοητικά ανώριμα ώστε να μην είναι σε θέση να παίρνουν αποφάσεις για θέματα που τα αφορούν.

Πίνακας 5.19

	n	%
Δεν συμβαίνει	58	55,2
Συμβαίνει	34	32,4
Συμβαίνει αρκετά	12	11,4
Συμβαίνει πολύ συχνά	1	1,0
Σύνολο	105	100,0

Στην συνέχεια θα παρουσιάσουμε τις σύνθετες αναλύσεις ανάμεσα στις κλίμακες που προαναφέραμε. Σχετικά με τις γνώσεις, στάσεις και πρακτικές γονέων των παιδιών θυμάτων η συσχέτιση με τη θυματοποίηση είναι θετική. Δηλαδή όσο αυξάνεται η θυματοποίηση τόσο ενισχύεται η αρνητική στάση ως προς τον εκφοβισμό. Με βάση το περιεχόμενο των ερωτήσεων μας η στάση των γονέων απορρίπτει τον εκφοβισμό.

Πίνακας 6 **Συσχέτιση θυματοποίησης στάσεων γονέων**

Αρχικά δημιουργήσαμε την πρώτη μας κλίμακα, την κλίμακα της θυματοποίησης των παιδιών αθροίζοντας με τη βοήθεια της εντολής «compute» από το SPSS οχτώ ερωτήσεις οι οποίες παρουσιάζονται συγκεκριμένα στο Β.1 μέρος του ερωτηματολογίου μας και συγκεκριμένα είναι οι ερωτήσεις από το Β.1.1.α-Β.1.1.η. Στις ερωτήσεις αυτές οι γονείς καλούνταν να απαντήσουν αν τα παιδιά τους είχαν παραπονεθεί ή παραπονούνταν για επιθετικές συμπεριφορές από άλλα παιδιά εξετάσαμε δηλαδή αν τα παιδιά είχαν υποστεί λεκτική, σωματική ή ακόμα και ψυχολογική επίθεση. Μετέπειτα βαθμολογήσαμε τις απαντήσεις από το 0 (0=ποτέ) το οποίο αντιστοιχίσαμε με το ότι ποτέ το παιδί του εκάστοτε ερωτώμενου δεν είχε υποστεί τίποτα από τα παραπάνω ως το 4 (4=πολύ συχνά) όπου το παιδί του εκάστοτε ερωτώμενου πολύ συχνά είχε γίνει θύμα επιθετικής συμπεριφοράς. Συνεχίζοντας προσπαθήσαμε να βρούμε αν με βάση τις απαντήσεις των γονέων υπάρχει υψηλή ή χαμηλή θυματοποίηση στα παιδιά των ερωτώμενων. Το συνολικό σκορ των απαντήσεων το βαθμολογήσαμε από το 0 έως το 28, με το μηδέν να σημαίνει πως το παιδί του ερωτώμενου ποτέ δεν έχει γίνει θύμα εκφοβισμού είτε λεκτικού, είτε ψυχολογικού ή ακόμα και σωματικού και με το 28 αντίθετα να σημαίνει ότι κάτι τέτοιο γίνεται πολύ συχνά. Η μέση τιμή της θυματοποίησης στο σύνολο των απαντήσεων ήταν μόλις MEAN=4,79. Γεγονός που αποδεικνύει πως η τα παιδιά των συγκεκριμένων ερωτώμενων σχεδόν ποτέ δεν έχουν δεχτεί εκφοβισμό, υπάρχει πολύ χαμηλή θυματοποίηση. Στη συνέχεια προχωρήσαμε στην δημιουργία μιας δεύτερης κλίμακας για τις στάσεις των γονέων αθροίζοντας με τη βοήθεια και πάλι της εντολής «compute» εικοσιτέσσερις ερωτήσεις και συγκεκριμένα τις ερωτήσεις που παρατίθενται στο ΣΤ. μέρος του ερωτηματολογίου μας με τίτλο «Γενικότερες αντιλήψεις». Μέσα από αυτές τις ερωτήσεις ερευνήσαμε με βάση τις αντιλήψεις των γονέων για

τον σχολικό εκφοβισμό εάν τάσσονται υπέρ ή κατά αυτού, τη συχνότητα, τα αίτια και την αντιμετώπιση του εκφοβισμού. Το σκορ μας ξεκινούσε από το 0 (0=συμφωνώ απόλυτα) με το οποίο οι αντιλήψεις των γονέων είναι κατά του σχολικού εκφοβισμού και με μεγαλύτερο σκορ το 3 (3=συμβαίνει πολύ συχνά) με το οποίο οι αντιλήψεις των γονέων είναι υπέρ του σχολικού εκφοβισμού. Για τη δημιουργία τις κλίμακας μας αυτής έπρεπε να προβούμε στην ανακωδικοποίηση κάποιων δεδομένων και συγκεκριμένα στις ερωτήσεις ΣΤ.2, ΣΤ.7, ΣΤ.9. Στη συνέχεια αθροίσαμε το σκορ των απαντήσεων σε όλες τις ερωτήσεις του ΣΤ. μέρους του ερωτηματολογίου. Η βαθμολογία μας ξεκινούσε με το 0 όπου οι γονείς που ερωτήθηκαν τάσσονταν κατά του εκφοβισμού έως το 3 όπου οι γονείς με τις απαντήσεις τους τάσσονταν υπέρ του φαινομένου του σχολικού εκφοβισμού. Το συνολικό σκορ για το σύνολο των ερωτηματολογίων κυμαινόταν από το 0 έως και το 72. Προχωρήσαμε λοιπόν στην εύρεση της μέσης τιμής όλου του δείγματος η οποία είναι $mean=20,41$. Με αυτό το αποτέλεσμα παρατηρούμε ότι οι στάσεις των γονέων είναι αρνητικά προσκείμενες στον φαινόμενο του σχολικού εκφοβισμού, οι περισσότεροι γονείς δηλαδή τάσσονται κατά του φαινομένου καθώς η μέση τιμή του συνόλου μας πλησιάζει περισσότερο προς το μηδέν και έχει αρκετά μεγάλη απόσταση από το μεγαλύτερο σκορ το εβδομήντα δύο.

Έχοντας πλέον 2 ποσοτικές μεταβλητές τη θυματοποίηση και τις στάσεις του γονέα προχωρήσαμε στο στατιστικό έλεγχο Correlation. Για να ελέγξουμε κατά πόσο σχετίζονται οι στάσεις του γονέα με τη θυματοποίηση των παιδιών τους. Με βάση τα αποτελέσματα της ανάλυσης μας υπάρχει χαμηλή συσχέτιση ανάμεσα στη θυματοποίηση και τις στάσεις του γονέα.

Το είδος της συσχέτισης είναι θετική γιατί $r=0,111$ όσο αυξάνεται η θυματοποίηση τόσο ενισχύεται η αρνητική στάση ως προς τον εκφοβισμό. Αυτό επιβεβαιώθηκε και από τον έλεγχο Pearson

Pearson correlation δηλαδή το r είναι 0,111

	ΣΤΑΣΕΙΣ_ΓΟΝΕΑ_3	
	R	P- τιμή
θυματοποίηση	0,111	0,258

p- τιμή = 0,258

Στη συγκεκριμένη περίπτωση υπάρχει χαμηλή συσχέτιση καθώς $r= \pm 0.10 - 0.40$ ($r=0,111$). Αναλυτικά ο πίνακας στο παράρτημα ως Πίνακας 17

Οι γονείς πιστεύουν ότι τα παιδιά για να σταματήσουν τον εκφοβισμό πρέπει είτε να μιλήσουν σε κάποιον ενήλικα, είτε να αδιαφορήσουν, είτε να αντεπιτεθούν και κάποιοι άλλοι προσπαθούν να οπλίσουν τα παιδιά τους με θετικές στάσεις ώστε να αποκτήσουν αυτοπεποίθηση, τα συμβουλεύουν και δείχνουν τρυφερότητα και αγάπη, προκειμένου να εξαφανίσουν τις εκφοβιστικές συμπεριφορές.

5.3 Γονεϊκό πρότυπο της οικογενειακής ατμόσφαιρας

Παρακάτω θα δούμε τις απαντήσεις που δόθηκαν από του γονείς σχετικά με τις απόψεις των γονέων για τα παιδιά θύματα ως προς τα χαρακτηριστικά τους, το οικογενειακό τους περιβάλλον και το σχολείο στο οποίο φοιτούν.

Στην πρώτη μας ερώτηση αν τα παιδιά θύματα είναι αυτά που είναι καλοί μαθητές στο σχολείο λάβαμε τις παρακάτω απαντήσεις. Το μεγαλύτερο ποσοστό 65,5% ($n=72$) διαφώνησαν με αυτήν την άποψη και μόνο το 30% ($n=33$) βρέθηκε να συμφωνεί.

Πίνακας 6.1

	n	%
Ναι	33	31,4
Όχι	72	68,6
Total	105	100,0

Το 79,10% (n=87) συμφωνεί ότι τα παιδιά που θυματοποιούνται δεν είναι μόνο αγόρια και το 16,4% (n=18) ότι είναι μόνο αγόρια.

Πίνακας 6.2

	n	%
Ναι	18	17,1
Όχι	87	82,9
Total	105	100,0

Σύμφωνο παρουσιάζεται για ακόμη μία φορά το 82,7% (n=91) σχετικά με το ότι τα παιδιά θύματα δεν είναι από αυτά που κάνουν φασαρία στην τάξη τους.

Πίνακας 6.3

	n	%
Ναι	14	13,3
Όχι	91	86,7
Total	105	100,0

Με ποσοστό 66,4% (n=73) οι γονείς αποκλείουν το γεγονός πως μόνο τα παιδιά που φέρονται καλά σε συμμαθητές τους είναι αυτά που τελικά γίνονται θύματα εκφοβισμού. Το 29,1% (n=32) συμφωνεί ωστόσο με την άποψη αυτή.

Πίνακας 6.4

	n	%
Ναι	32	30,5
Όχι	73	69,5
Total	105	100,0

Στην ερώτηση αν τα παιδιά θύματα εκφοβισμού έχουν καταγωγή από άλλη χώρα οι μισοί συμμετέχοντες 50,9% (n=56) συμφώνησαν ότι είναι από άλλη χώρα και το 44,5% (n=49) ότι δεν έχουν καταγωγή αποκλειστικά από ξένη χώρα τα θύματα του σχολικού εκφοβισμού.

Πίνακας 6.5

	n	%
Ναι	56	53,3
Όχι	49	46,7
Total	105	100,0

Σχετικά με τη θρησκεία των παιδιών θυμάτων όπως παρουσιάζεται από τις απαντήσεις που δόθηκαν στην επόμενη ερώτηση μας «αν τα θύματα του σχολικού εκφοβισμού είναι παιδιά με άλλη θρησκεία» το 63,6% (n=70) απάντησαν πώς όχι η διαφορετική θρησκεία δεν είναι χαρακτηριστικό των παιδιών θυμάτων σχολικού εκφοβισμού. Μόλις το 31,8% (n=35) συμφώνησαν με αυτή την άποψη.

Πίνακας 6.6

	n	%
Ναι	35	33,3
Όχι	70	66,7
Total	105	100,0

Για πρώτη φορά παρατηρούμε τις απαντήσεις των γονέων να έχουν διχαστεί σχετικά με το αν τα παιδιά θύματα σχολικού εκφοβισμού έχουν λιγότερους φίλους με το 48,2% (n=53) να παραδέχεται πως το να έχει κάποιο παιδί λίγους φίλους είναι συχνό χαρακτηριστικό στα παιδιά που θυματοποιούνται. Το 47,3% (n=52) αντίθετα δεν συμφωνεί ότι αυτό αποτελεί χαρακτηριστικό στα παιδιά θύματα.

Πίνακας 6.7

	n	%
Ναι	53	50,5
Όχι	52	49,5
Total	105	100,0

Το 51,8% (n=57) δεν συμφωνεί στο ότι τα παιδιά με αναπηρίες γίνονται πιο συχνά θύματα εκφοβισμού στο σχολείο σε αντίθεση με το 43,6%(n=48) το οποίο υποστηρίζει ότι η αναπηρία αποτελεί συχνό χαρακτηριστικό των παιδιών θυμάτων εκφοβισμού.

Πίνακας 6.8

	n	%
Ναι	48	45,7
Όχι	57	54,3
Total	105	100,0

Παρατηρούμε ξανά από τις απαντήσεις των γονέων το 50,0% (n=55) να συμφωνεί πως τα παιδιά που γίνονται θύματα bullying έχουν χαμηλή αυτοπεποίθηση και το 45,5% (n=50) πως η χαμηλή αυτοπεποίθηση δεν είναι χαρακτηριστικό των παιδιών αυτών.

Πίνακας 6.9

	n	%
Ναι	55	52,4
Όχι	50	47,6
Total	105	100,0

Το 53,6% (n=59) απάντησε πως τα παιδιά θύματα έχουν άγχος ενώ το 41,8% (n=46) πως δεν έχουν άγχος.

Πίνακας 6.10

	n	%
Ναι	59	56,2
Όχι	46	43,8
Total	105	100,0

Συνεχίζοντας την έρευνα μας οι συμμετέχοντες ερωτήθηκαν σχετικά με τα χαρακτηριστικά του οικογενειακού περιβάλλοντος των παιδιών που γίνονται θύματα bullying. Στη συνέχεια θα παρουσιάσουμε τις απαντήσεις που δόθηκαν.

Οι περισσότεροι γονείς με ποσοστό 69,1% (n=76) υποστήριξαν πως τα παιδιά θύματα δεν ζουν σε ένα οικογενειακό περιβάλλον στο οποίο υπάρχει συχνή σωματική τιμωρία των παιδιών. Μόλις το 26,4%(n=29) συμφωνεί με αυτή τη στάση.

Πίνακας 7.1

	n	%
Ναι	29	27,6

Όχι	76	72,4
Total	105	100,0

Οι συχνές συγκρούσεις και οι καβγάδες δεν αποτελούν βασικό χαρακτηριστικό του οικογενειακού περιβάλλοντος των παιδιών θυμάτων του σχολικού εκφοβισμού με βάση τις απαντήσεις που δόθηκαν καθώς το 52,7% (n=58) απάντησε αρνητικά στην ερώτηση αυτή και μόνο το 42,7% (n=47) απάντησε θετικά.

Πίνακας 7.2

	n	%
Ναι	47	44,8
Όχι	58	55,2
Total	105	100,0

Το 67,3% (n=74) δεν συμφωνεί με την άποψη ότι το οικογενειακό περιβάλλον των παιδιών θυμάτων χαρακτηρίζεται από αυστηρή διαπαιδαγώγηση, ελάχιστοι είναι αυτοί που συμφωνούν μόνο το 28,2% (n=31) απάντησε θετικά.

Πίνακας 7.3

	n	%
Ναι	31	29,5
Όχι	74	70,5
Total	105	100,0

Οι οικογένειες με ελαστικά όρια δεν αποτελούν χαρακτηριστικό του οικογενειακού περιβάλλοντος των παιδιών θυμάτων με βάση τις απαντήσεις των γονέων, που αντιστοιχούν στο 82,7% (n=91).

Πίνακας 7.4

	n	%
Ναι	14	13,3
Όχι	91	86,7
Total	105	100,0

Επίσης οι στενές οικογενειακές σχέσεις δεν περιγράφουν το οικογενειακό κλίμα παιδιών που έχουν γίνει θύματα εκφοβισμού καθώς 88,2% (n=97) απάντησαν αρνητικά σε αυτή την άποψη.

Πίνακας 7.5

	n	%
Ναι	8	7,6
Όχι	97	92,4

Total	105	100,0
-------	-----	-------

Αντίθετα όσον αφορά τις πιο απόμακρες οικογενειακές σχέσεις οι απαντήσεις που δόθηκαν ήταν στην πλειοψηφία τους αρνητικές με 60,0% (n=66) να είναι απαντάει πως όχι οι απόμακρες σχέσεις δεν είναι χαρακτηριστικό των οικογενειών που τα παιδιά του γίνονται θύματα εκφοβισμού.

Πίνακας 7.6

	n	%
Ναι	39	37,1
Όχι	66	62,9
Total	105	100,0

Το μεγαλύτερο ποσοστό γονέων 57,3% (n=63) συμφωνεί πως το οικογενειακό περιβάλλον των παιδιών που εκφοβίζονται δεν χαρακτηρίζεται από υπερπροστασία.

Πίνακας 7.7

	n	%
Ναι	42	40,0
Όχι	63	60,0
Total	105	100,0

Επίσης ούτε η συναισθηματική παραμέληση αποτελεί χαρακτηριστικό του οικογενειακού περιβάλλοντος με το 57,3% (n=63) να απαντά όχι.

Πίνακας 7.8

	n	%
Ναι	42	40,0
Όχι	63	60,0
Total	105	100,0

Τα οικονομικά προβλήματα δεν αποτελούν για τους γονείς που ρωτήθηκαν χαρακτηριστικό του οικογενειακού κλίματος των παιδιών θυμάτων αφού το 70% (n=77) απάντησαν αρνητικά.

Πίνακας 7.9

	n	%
Ναι	28	26,7
Όχι	77	73,3
Total	105	100,0

Αρκετοί είναι εκείνοι που πιστεύουν πως στην πραγματικότητα δεν υπάρχει κανένα συγκεκριμένο χαρακτηριστικό που να περιγράφει την οικογένειες και το κλίμα των οικογενειών των παιδιών θυμάτων. Το 62,7% (n=69) απάντησε όχι και το 32,7% (n=36) απάντησε ναι.

Πίνακας 7.10

	n	%
Ναι	36	34,3

Όχι	69	65,7
Total	105	100,0

Συνεχίζοντας προχωρήσαμε στη συσχέτιση του γονεϊκού στυλ και τις θυματοποίησης. Χρησιμοποιήσαμε το άθροισμα των ερωτήσεων που αναφέρθηκαν και νωρίτερα στη προηγούμενη συσχέτιση μας το οποίο παραθέτουμε ως θυματοποίηση. (Ερωτήσεις B.1.1A-B.1.1Z). Για τη δημιουργία του γονεϊκού στυλ αθροίσαμε είκοσι ερωτήσεις με τη βοήθεια της εντολής «compute» από το SPSS οι οποίες αποτελούν το Z μέρος του ερωτηματολογίου με τίτλο «Πρακτικές ανατροφής». Οι ερωτήσεις αυτές εξέταζαν με ποιο τρόπο οι γονείς αυτοί διαπαιδαγωγούν τα παιδιά τους, πόσο και εάν ασχολούνται με τη μόρφωση τους, την μεταξύ τους σχέση και επαφή. Στις απαντήσεις αυτές δόθηκε σκορ από 0 (0=δεν συμβαίνει) έως 3 (3=συμβαίνει πολύ συχνά) χρειάστηκε να προχωρήσουμε σε ανακωδικοποίηση δεδομένων στις ερωτήσεις Z.5, Z.13,Z.14, Z.15,Z.16. Τα ο συνολικό μας σκορ κυμαίνεται από το 0 έως το 60. Όπου μηδέν το γονεϊκό στυλ δεν είναι ιδιαίτερα υποστηρικτικό προς τα

παιδιά. Δεν υπάρχει ενδιαφέρον για τις σχολικές του επιδόσεις, υπάρχει μεγάλη ελαστικότητα και ανεκτικότητα σε άσχημες πράξεις των παιδιών η οποία δεν δίνει στα παιδιά να καταλάβουν την βαρύτητα των άσχημων πράξεων τους, υπερπροστασία η οποία δεν αφήνει περιθώριο στα παιδιά να εξελιχθούν και αν αναπτύξουν πλήρως τις κοινωνικές τους δεξιότητες και συχνά κακές σχέσεις που χαρακτηρίζονται από τιμωρίες και τσακωμούς. Η μέση τιμή μας ωστόσο στο γονεϊκό στυλ είναι MEAN= 40,7 γεγονός που αποδεικνύει ότι το στυλ των γονέων που ερωτήθηκαν τάσσονται υπέρ των δικαιωμάτων των παιδιών, είναι πιο υποστηρικτικοί, ενδιαφέρονται και ενδυναμώνουν τις δεξιότητες που πρέπει να αναπτύξουν τα παιδιά τους.

Αμέσως μετά για ελέγξουμε αν υπάρχει σχέση ανάμεσα στη θυματοποίηση και το γονεϊκό στυλ προχωρήσαμε σε στατιστικό έλεγχο Correlation καθώς έχουμε πλέον δύο ποσοτικές μεταβλητές. Ο αναλυτικός πίνακας παρατίθεται στο παράρτημα ως Πίνακας 18.

Η συσχέτιση που προκύπτει είναι αρνητική καθώς $r=-0,026$. Επομένως όσο αυξάνετε το γονεϊκό στυλ τόσο μειώνετε η θυματοποίηση. Αυτό φαίνεται και με τον έλεγχο

Pearson correlation δηλαδή το r είναι $-0,026$

Πίνακας 8

	ΓΟΝΕΙΚΟ ΣΤΥΛ
--	--------------

	R	P- τιμή
ΘΥΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗ	-0,026	0,794

p- τιμή =0,794

Στη συγκεκριμένη περίπτωση υπάρχει υψηλή αρνητική συσχέτιση γιατί $r = \pm 0.70 - 0.99$.

Τα αποτελέσματα της συσχέτισης επιβεβαιώνονται και από όσα αναφέραμε νωρίτερα για το γονεϊκό στυλ καθώς στο δείγμα μας αυτό είναι θετικά διαμορφωμένο υπέρ της σωστής ανάπτυξης των παιδιών και των δεξιοτήτων τους με ενδιαφέρον για την ανάπτυξη και εξέλιξη τους. Γεγονός που έχει συμβάλει ότι στην έρευνα μας αυτή έχουμε χαμηλά ποσοστά θυματοποίησης.

5.4 Παράγοντες που σχετίζονται με τη θυματοποίηση των παιδιών

Σχετικά με τους παράγοντες που μπορεί να προβλέψουν την αύξηση ή τη μείωση της θυματοποίησης των παιδιών ανάμεσα στον τόπο κατοικίας των γονέων (αγροτική- αστική), τα κοινωνικοδημογραφικά τους χαρακτηριστικά, δεν βρέθηκε να υπάρχει συσχέτιση. Πιο αναλυτικά το $p > 0,05$ ($p = 0,051$) άρα δεν υπάρχει σχέση ανάμεσα σε θυματοποίηση και οικογενειακή κατάσταση, το πόσα παιδιά έχουν, τον τόπο κατοικίας τους αλλά και το μορφωτικό τους επίπεδο. Αντίθετα όταν συγκρίναμε τη θυματοποίηση με τον τόπο καταγωγής του γονέα παρουσιάστηκε σημαντική σχέση ανάμεσα στα δύο.

Συσχέτιση θυματοποίησης με άλλους παράγοντες
Συσχέτιση οικογενειακής κατάστασης με θυματοποίηση.

Πίνακας 9

Συσχέτιση οικογενειακής κατάστασης με θυματοποίηση			
ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	Μέση Τιμή	Τυπική απόκλιση	P- τιμή
Με 2 γονείς	4,85057	3,418584	,652
Με 1 γονέα	5,27778	4,637514	

Επειδή το sig του levene είναι πάνω από 0,05 διαλέγω το πάνω sig (2tailed) άρα $p=0,652$ όπου $p > (\text{μεγαλύτερο από } 0,05)$ άρα δεν υπάρχει σχέση ανάμεσα σε θυματοποίηση και την οικογενειακή κατάσταση. Ο αναλυτικός πίνακας παρατίθεται στο παράρτημα ως Πίνακας 19.

Συσχέτιση θυματοποίησης με χώρα καταγωγής γονέα.

Πίνακας 10

Συσχέτιση θυματοποίησης με χώρα καταγωγής γονέα			
ΧΩΡΑ ΚΑΤΑΓΩΓΗΣ	Μέση Τιμή	Τυπική	P- τιμή

ΕΛΛΑΔΑ	4,6956	3,630576	0,016
ΑΛΛΗ ΧΩΡΑ	7,77778	3,231787	

Επειδή το sig του levene είναι πάνω από 0,05 διαλέγω το πάνω sig (2tailed) άρα $p=0,016$ όπου $p < (\text{μικρότερο από } 0,05)$ άρα υπάρχει σχέση ανάμεσα σε θυματοποίηση και στην χώρα καταγωγής. Αναλυτικά ο πίνακας παρατίθεται στο παράρτημα ως Πίνακας 20.

Συσχέτιση βαθμίδας εκπαίδευσης με θυματοποίηση

Πίνακας 11

Συσχέτιση θυματοποίησης με μορφωτικό επίπεδο γονέα.			
ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	Μέση Τιμή	Τυπική απόκλιση	P- τιμή
Πρωτοβάθμια- δευτεροβάθμια	5,57500	4,005685	,151
τριτοβάθμια	4,52308	3,354604	

Επειδή το sig του levene είναι πάνω από 0,05 διαλέγω το πάνω sig (2tailed) άρα $p=0,151$ όπου $p >$ (μεγαλύτερο από 0,05) άρα δεν υπάρχει σχέση ανάμεσα σε θυματοποίηση και στο επίπεδο μόρφωσης του γονέα. Αναλυτικά ο πίνακας παρατίθεται στο παράρτημα ως Πίνακας 21.

Συσχέτιση θυματοποίησης με τον τόπος κατοικίας γονέα.

Πίνακας 12

Συσχέτιση θυματοποίησης με τόπο διαμονής			
ΔΙΑΜΟΝΗ	Μέση Τιμή	Τυπική απόκλιση	P- τιμή
αγροτική περιοχή	4,38298	3,492558	0,171
αστική περιοχή	5,36207	3,716716	

Επειδή το sig του levene είναι πάνω από 0,05 διαλέγω το πάνω sig (2tailed) άρα $p=0,171$ όπου $p >$ (μεγαλύτερο από 0,05) άρα δεν υπάρχει σχέση ανάμεσα σε θυματοποίηση και στο τόπο κατοικίας του γονέα. Αναλυτικά παρατίθεται ο πίνακας στο παράρτημα ως Πίνακας 22.

5.5 Παρουσίαση ευρημάτων σε σχέση με τα ερευνητικά ερωτήματα

Σχετικά με το **πρώτο ερευνητικό ερώτημα**, αν δηλαδή σχετίζονται οι γνώσεις, στάσεις και πρακτικές των γονέων ως προς το σχολικό εκφοβισμό με τη θυματοποίηση των παιδιών τους, προέκυψε ότι όταν υπάρχει θυματοποίηση του παιδιού τους αλλάζουν οι στάσεις, οι γνώσεις και οι πρακτικές των γονέων. Όταν ένας γονέας αντιληφθεί ότι το παιδί του έγινε θύμα σχολικού εκφοβισμού διαμορφώνει τις στάσεις του υποστηρικτικά απέναντι στο παιδί θύμα φροντίζοντας να εμπλακεί περισσότερο με το σχολικό περιβάλλον και την παρέα των συνομηλίκων του παιδιού. Γονείς που μπορεί να αδιαφορούσαν σχετικά με τα αισθήματα του παιδιού τους ή με τις δυσκολίες που μπορεί να αντιμετώπιζε καθημερινά τάσσονται στο πλευρό του ώστε να το υποστηρίξουν και να προσπαθήσουν να εξαλείψουν εκφοβιστικά φαινόμενα στο σχολείο.

Σχετικά με το **δεύτερο ερευνητικό ερώτημα**, αν δηλαδή σχετίζεται το γονεϊκό πρότυπο και η οικογενειακή ατμόσφαιρα με τη θυματοποίηση των παιδιών, προέκυψε ότι υπάρχει σχέση και μάλιστα όσο αυξάνεται το καλό κλίμα στην οικογένεια τόσο μειώνεται η θυματοποίηση. Σύμφωνα με τους Berkowitz και Grych (1998) μέσα από τις αλληλεπιδράσεις των γονέων με άλλους ανθρώπους τα παιδιά μαθαίνουν πώς να μεταχειρίζονται τους άλλους. Οι γονείς ενδυναμώνοντας τις σχέσεις τους με τα παιδιά τους και καλλιεργώντας ένα κλίμα εμπιστοσύνης καθώς και σωστής συμπεριφοράς έναντι των συνανθρώπων τους δίνουν το παράδειγμα στα παιδιά τους να δράσουν και εκείνα αντίστοιχα στις σχέσεις που διαμορφώνουν με του συνομηλίκους τους.

Σχετικά με το **τρίτο ερευνητικό ερώτημα**, ποιοι δηλαδή παράγοντες μπορούν να προβλέψουν την αύξηση ή μείωση της θυματοποίησης των παιδιών ανάμεσα στον τόπο κατοικίας των γονέων (αγροτική- αστική) κάτι που επιβεβαιώνεται και βιβλιογραφικά με βάση την άποψη του Olweus (1991), το μορφωτικό επίπεδο και την οικογενειακή κατάσταση δεν επηρεάζουν την αύξηση ή τη μείωση της θυματοποίησης των παιδιών. Καθώς δεν υπάρχει καμία σχέση μεταξύ τους. Ωστόσο υπάρχει σχέση ανάμεσα στην χώρα καταγωγής του γονέα και τη θυματοποίηση. (Smith P. K & Sharp S.1994). Παρατηρήθηκε ότι παιδιά με αλλοδαπούς γονείς γίνονται πιο συχνά θύματα σχολικού εκφοβισμού. Αυτό συμβαίνει κυρίως γιατί τα παιδιά είναι ευάλωτα και δυσκολεύονται να προσαρμοστούν στο νέο του περιβάλλον.

Κεφάλαιο 6ο: Συζήτηση - Συμπεράσματα

Το κεφάλαιο αυτό αποτελεί την ολοκλήρωση της παρούσας εργασίας. Αρχικά γίνεται η συζήτηση των αποτελεσμάτων με τη βιβλιογραφία και τέλος παρουσιάζονται τα συμπεράσματα.

6.1 Συζήτηση

Σκοπός της παρούσας εργασίας ήταν να μελετηθούν οι παράγοντες εκείνοι που ευνοούν τη θυματοποίηση των παιδιών ανάμεσα σε γονεϊκά χαρακτηριστικά και πρότυπα. Πιο αναλυτικά οι στόχοι της εργασίας ήταν να διερευνηθούν οι γνώσεις και οι στάσεις που έχουν γονείς πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης για τον σχολικό εκφοβισμό, να μελετηθούν οι στρατηγικές πρόληψης και αντιμετώπισης του σχολικού εκφοβισμού από τους γονείς πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Με βάση τα αποτελέσματα της έρευνας φάνηκε ότι οι γονείς των παιδιών που βρέθηκαν να θυματοποιούνται είχαν χαμηλότερο επίπεδο γνώσεων από τους γονείς των παιδιών που δε θυματοποιούνται. Όσο πιο ανεκτική είναι η στάση των γονέων ως προς τον εκφοβισμό τόσο αυξάνεται και η θυματοποίηση των παιδιών τους Σύμφωνα με τους Sawyer et al., (2011) οι γονείς επεμβαίνουν ανάλογα με τον τρόπο που αντιλαμβάνονται τον εκφοβισμό και αισθάνονται θυμό, απογοήτευση και ανησυχία για τα παιδιά τους και τον τρόπο που βιώνουν τον εκφοβισμό. Θεωρούν ότι τα παιδιά πρέπει είτε να μιλήσουν σε κάποιον ενήλικα, είτε να αδιαφορήσουν, είτε να αντεπιτεθούν. Υπάρχουν και οι γονείς όμως που προσπαθούν να ενδυναμώσουν τα παιδιά τους ψυχικά για να αποκτήσουν αυτοπεποίθηση και να μπορούν να διαχειριστούν το φαινόμενο του εκφοβισμού.

Η έρευνα έδειξε επίσης ότι η θυματοποίηση των παιδιών σχετίζεται με το κλίμα που επικρατεί στην οικογένεια. Το γονεϊκό πρότυπο και την οικογενειακή ατμόσφαιρα μπορεί να παίζει ρόλο στην αύξηση ή μείωση της θυματοποίησης των παιδιών. Το εύρημα αυτό συμπίπτει με τους Ντικμέγιερ & Μακκαίη (2007), οι οποίοι αναφέρουν ότι η οικογενειακή ατμόσφαιρα καθορίζει το πρότυπο των ανθρωπίνων σχέσεων και

συμπεριφορών που εκδηλώνονται μεταξύ των γονέων. Η θυματοποίηση δηλαδή σχετίζεται με τις οικογενειακές αξίες, τις στάσεις και τις συμπεριφορές των γονέων. Πάρα πολλές έρευνες (Card & Hodges, 2003·Ducharme, Doyle & Markiewicz, 2002· Duncan, 2004· Estevez et al., 2005· Evans et al., 2008· Ma, 2001, 2004· Michiels et al., 2008· Patterson et al., 1993·Patterson, 2010·Perry et al., 2001· O’Moore & Minton, 2004) έχουν δείξει ότι η οικογένεια παίζει ρόλο ανάπτυξη και εκδήλωση εκφοβιστικών συμπεριφορών. είτε μέσα από τη θεωρία της κοινωνικής μάθησης, είτε μέσα από τη θεωρία της επιβολής, είτε μέσα από τη θεωρία των συστημάτων είτε μέσα από τη θεωρία της επικοινωνίας.

Ωστόσο οι γονείς δεν θεωρούν ότι ευθύνονται για την θυματοποίηση των παιδιών τους καθώς πιστεύουν ότι για το φαινόμενο του εκφοβισμού ευθύνεται το σχολείο, τα παιδιά από άλλες χώρες αλλά και ο συγκαταβατικός χαρακτήρας των παιδιών του (Δεληγιάννη-Κουϊμτζή και συν., 2008). Και όμως η οικογένεια είναι αυτή η οποία διαμορφώνει αρχικά τον χαρακτήρα των παιδιών αφού είναι μια μικρογραφία της κοινωνίας μας. Το περιβάλλον της οικογένειας οι σχέσεις μεταξύ των γονέων, αλλά και η σχέση γονέα-παιδιού είναι αυτό που επηρεάζει άμεσα ένα παιδί να διαμορφώσει και να αναπτύξει τις κοινωνικές του δεξιότητες. Η ύπαρξη επιθετικών συμπεριφορών ανάμεσα στους γονείς ή και από του γονείς προς τα παιδιά με τη μορφή τιμωρίας και αυταρχικής συμπεριφοράς ωθεί τα παιδιά να εκδηλώσουν στο μέλλον και εκείνα επιθετικές συμπεριφορές σε συνομηλίκους του (Καργούδη,2019). Αντίθετα ο τόπος κατοικίας των γονέων και τα κοινωνικοδημογραφικά τους χαρακτηριστικά, δεν συμβάλλουν στην αύξηση ή μείωση της θυματοποίησης. Θα περιμέναμε να σχετίζεται ο τόπος διαμονής με τη θυματοποίηση των παιδιών κυρίως στις αστικές περιοχές όπου η κοινωνία είναι μεγαλύτερη και οι διαπροσωπικές σχέσεις ίσως να είναι λιγότερο ανεπτυγμένες λόγω των γρήγορων ρυθμών ζωής. Κάτι τέτοιο όπως προαναφέραμε δεν επιβεβαιώνεται στην έρευνα μας.

6.2 Συμπεράσματα

Έχοντας ολοκληρώσει την παρούσα εργασία γίνεται κατανοητό ότι οι γονείς αλλάζουν στάσεις και πρακτικές όταν υπάρχει θυματοποίηση του παιδιού τους. Ο τρόπος με τον οποίο οι γονείς κατανοούν το φαινόμενο του σχολικού εκφοβισμού καθορίζει τον τρόπο που θα παρέμβουν όταν κατανοήσουν ότι το παιδί τους έχει πέσει θύμα σχολικού εκφοβισμού και αισθάνονται θυμό, απογοήτευση και ανησυχία για τα παιδιά τους.

Το κλίμα που επικρατεί μέσα στην οικογένεια σχετίζεται με τη θυματοποίηση των παιδιών. Το γονεϊκό πρότυπο δηλαδή και η οικογενειακή ατμόσφαιρα διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην θυματοποίηση των παιδιών. Αυτό βέβαια συμβαίνει γιατί οι παράγοντες αυτοί καθορίζουν τον τρόπο που τα παιδιά συνάπτουν σχέσεις και εκδηλώνουν συμπεριφορές. Η θυματοποίηση δηλαδή σχετίζεται με τις αξίες, τις στάσεις και τις συμπεριφορές των γονέων. Ως ένα πρώτο βήμα λοιπόν για να την προσπάθεια περιορισμού του φαινομένου του σχολικού εκφοβισμού θα μπορούσε να δοθεί μεγαλύτερη προσοχή στις σχέσεις που αναπτύσσονται μεταξύ γονέων και παιδιών. Οι γονείς θα μπορούσαν να εξοικονομούν περισσότερο χρόνο για τα περάσουν με τα παιδιά τους κατανοώντας τα καλύτερα και δίνοντας του άμεσα την απαραίτητα προσοχή που χρειάζονται ώστε να μην χρειάζεται εκείνα να παρεκτραπούν και να αναζητήσουν την προσοχή κάνοντας ακραίες πράξεις.

Επίσης πρέπει να σημειωθεί ότι η οικογένεια θεωρείται υπεύθυνη για την εκδήλωση εκφοβιστικών συμπεριφορών. Παρόλα αυτά οι γονείς δεν θεωρούς τους εαυτούς τους υπεύθυνους για το φαινόμενο αυτό, αλλά αντίθετα επιρρίπτουν τις ευθύνες στο σχολείο, τα παιδιά των μεταναστών και στον χαρακτήρα των παιδιών. Με βάση την άποψη αυτή των γονέων θα μπορούσαμε να πραγματοποιήσουμε οικογενειακές συζητήσεις ανάμεσα σε γονείς και παιδιά ώστε να εκφράσουν τις δυσκολίες τους και να τις επιλύσουν με τη βοήθεια των γονέων τους. Με αυτό το τρόπο τα παιδιά θα μπορέσουν να εκφράσουν ότι κάποιες από τις εκφοβιστικές συμπεριφορές των γονιών τους όπως λόγου χάρη να προβούν σε επιθετική συμπεριφορά σε κάποιον συνάνθρωπο τους επειδή έχουν έρθει σε αντιπαράθεση ήταν ο λόγος για τον οποίο τα παιδιά θεώρησαν πως μια τέτοια συμπεριφορά θα έχει αποτελέσματα ώστε να λύσουν και τις δικές τους συμπεριφορές με συνομηλίκους. Επίσης οι γονείς θα

πρέπει να δώσουν περισσότερη έμφαση στο να αποφύγουν τις τιμωρίες και να προσπαθήσουν μέσα από την κουβέντα να εξηγήσουν στα παιδιά γιατί οι συγκεκριμένες πράξεις τους δεν γίνονται αποδεκτές και να αξιοποιήσουν την ενέργεια τους σε ποιο ευεργετικές ενέργειες.

Οι γονείς πιστεύουν ότι τα παιδιά για να σταματήσουν τον εκφοβισμό πρέπει είτε να μιλήσουν σε κάποιον ενήλικα, είτε να αδιαφορήσουν, είτε να αντεπιτεθούν και κάποιοι άλλοι προσπαθούν να οπλίσουν τα παιδιά τους με θετικές στάσεις ώστε να αποκτήσουν αυτοπεποίθηση, τα συμβουλεύουν και δείχνουν τρυφερότητα και αγάπη, προκειμένου να εξαφανίσουν τις εκφοβιστικές συμπεριφορές.

Βιβλιογραφικές αναφορές

Ελληνόγλωσσες

- Δεληγιάννη-Κουϊμτζή, Β. (2005). *Ταυτότητες φύλου, Εθνικές Ταυτότητες και Σχολική Βία: διερευνώντας τη βία και τη θυματοποίηση στο σχολικό πλαίσιο*. Α' Έκθεση αποτελεσμάτων, Κ.Ε: 21950.ΥΕ
- Δεληγιάννη-Κουϊμτζή, Β., Γωνίδα, Σ. Ε., Κιοσέογλου, Γ., & Ζαφειρόπουλος, Κ. (2008). Έκθεση των αποτελεσμάτων της έρευνας σε εθνικό επίπεδο. *Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Εκπαίδευσης και Αρχικής Επαγγελματικής Κατάρτισης 2000-2006 (ΕΠΕΑΕΚ ΙΙ, 4.1.1.β)*. Έργο Καλλιρόη, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.
- Καργά, Σ.(2013) *Οι απόψεις των γονιών γύρω από τον σχολικό εκφοβισμό και τα δικαιώματα του παιδιού*. Θεσσαλονίκη
- Καργούδη, Σ. (2019) *Διερεύνηση των αιτιών που ευνοούν την ανάπτυξη φαινομένων εκφοβισμού σε σχολικές τάξεις με χρήση ευφών μεθόδων μηχανικής μάθησης*. Άρτα
- Καλατή, Β. (2008) *Οι αντιλήψεις μαθητών μαθητριών Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης για το φαινόμενο του εκφοβισμού στο σχολείο : χαρακτηριστικά του θύματος και του δράστη*. Θεσσαλονίκη.
- Ντικμέγιερ, Ν. και Μακκαΐη, Γκ. (2007) *Γονείς και έφηβοι*. Αθήνα: Θυμάρι.
- Olweus, D. (2009). *Εκφοβισμός και βία στο σχολείο*. Αθήνα: ΕΨΥΠΕ
- Πρόληψη, αντιμετώπιση και διαχείριση περιστατικών σχολικού εκφοβισμού - Εγκύκλιος*, Κυπριακή Δημοκρατία – Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού. Διαθέσιμο στον ιστότοπο http://www.pi.ac.cy/pi/files/anakoinoiseis3/20150210_dde4477a.pdf (22/01/2019).
- Rigby, K. (2008). *Σχολικός εκφοβισμός. Σύγχρονες απόψεις*. Αθήνα: Τόπος.
- Τάνταρος, Σ. (2004) «Οικογένεια και ανάπτυξη του παιδιού και του εφήβου: Θεωρητικές προσεγγίσεις και προβληματισμοί» στο Τάνταρος, Σ. (επιμ.) *Ανθρώπινη ανάπτυξη και οικογένεια*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, σ. 15-34.

- Τσιαντής, Ι., Ασημόπουλος, Χ., Γιαννακοπούλου, Δ., Διαρεμέ, Σ., Κονίδα, Ε., Μπίμπου, Ι., Σιγάλα, Α., Σουμάκη, Ε., Χατζηπέμος Θ. (2007). Η βία μεταξύ των μαθητών στο σχολείο: Αποτελέσματα του Διακρατικού Προγράμματος για την Αντιμετώπιση της Ενδοσχολικής Βίας και του Εκφοβισμού. *Συνέντευξη Τύπου, Αίθουσα Ανταποκριτών Ξένου Τύπου*, 22 Νοεμβρίου 2007, Αθήνα.
- Τράκαρες & Γκρέυ (1979). *Το δικαίωμα να είσαι παιδί: μία νέα προσέγγιση στην παιδαγωγική με άξονα τις λογικές συνέπειες*, μεταφρ. Χατζηδάκη, Ζ. Αθήνα: Γλάρος, σελ. 39.
- Ψάλλη, Α., & Κωνσταντίνου, Κ. (2007). Το φαινόμενο του εκφοβισμού στα σχολεία της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης: Η επίδραση του φύλου και της εθνοπολιτισμικής προέλευσης. *Ψυχολογία*, 14(4), 329-345.

Ξενόγλωσσες

- Ajzen, I. (2001). Nature and Operation of Attitudes. *Annual Reviews Psychology*, 52, 27-58. Διαθέσιμο στον ιστότοπο www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/11148298 (22/01/2019).
- Berkowitz, M.W., Grych, J.H. (1998). Fostering Goodness: Teaching Parents to Facilitate Children's Moral Development, *Journal of Moral Education*, 27 (3), 371-391.
- Cowie, H. (2004). Peer Influences. In C. Sanders & G. Phye (Eds.), *Bullying : implications for the classroom*, (pp. 137-158). London: Elsevier Academic Press.
- Eisenberg, N. (2006). *Social, Emotional and Personality Development*. In: Damon W. & Lerner M.R. (Eds.)
- Eslea, M., & Smith, P. (2000). Pupil and parent attitudes towards bullying in primary schools. *European Journal of Psychology of Education*, 2, 207-219.
- Hunter, S., & Boyle, J. (2004). Appraisal and coping strategy use in victims of school bullying. *British Journal of Educational Psychology*, 74, 83-107.

- Hymel, S., Schonert A. K., Bonanno A. R., Vaillancourt, T., & Henderson, R.N. (2010). Bullying and Morality: Understanding How Good Kids Can Behave Badly. In S. Jimerson, S. A. Swearer & D. Espelage, (Eds.), *Handbook of Bullying in Schools. An International Perspective* (pp. 101-118). New York: Routledge.
- Mills M. (2001). *Challenging violence in schools. An issue of masculinities*. Open university Press.
- Murray, C. (2005). Young people's help-seeking. An alternative model. *Children and Society*, 12(4), 479-494.
- Ohsako T. (1997). *Violence at school : global issues and interventions*. International bureau of education,
- Olweus, D. (1991) Bully-victim problems among schoolchildren: Basic facts and effects of a school-based intervention program. In D. Pepler & K. Rubin (Eds.), *The development and treatment of childhood aggression* (pp. 411-448). Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum
- Olweus, D. (1993). *Bullying at school : What we know and what we can do*. Oxford : Blackwell.
- Rigby, K. (2001). Health Consequences of Bullying and Its Prevention in Schools. In J. Juvonen & S. Graham (Eds.), *Peer Harassment in Schools: The Plight of the Vulnerable and Victimized* (pp. 310-331). New York: Guilford Press
- Rigby, K. (2003). *Consequences of bullying in schools*. The Canadian journal of psychiatry, V.48,(9),583-590
- Rigby, K. (2011). *The method of shared concern: A positive approach to bullying in schools*. Victoria: Acer Press.
- Shaw, L., & Wainryb, C. (2006). When victims don't cry: Children's understanding of victimization, compliance and subversion. *Child Development*, 77(4), 1050-1062.
- Sawyer, J. L., Mishna, F., Pepler, D., & Wiener, J. (2011). The missing voice: Parents' perspectives of bullying. *Children and Youth Services Review*, 33, 1795–1803
- Smith P.K & Sharp S.(1994). *School bullying : insights and perspectives*. London : Routledge.

Thornberg, R., Halldin, K., Bolmsjö, N., & Petersson, A. (2011). Victimising of school bullying: a grounded theory, *Research Papers in Education*.

Παράρτημα

Ερωτηματολόγιο

«ΓΝΩΣΕΙΣ, ΣΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΟΥ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΕΚΦΟΒΙΣΜΟΥ ΜΕΛΕΤΗ ΣΕ ΓΟΝΕΙΣ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΚΑΙ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ »

Αγαπητέ συμμετέχοντα,

θα θέλαμε να σας προσκαλέσουμε να συμμετάσχετε στην παρούσα έρευνα που υλοποιείται από το Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας της Σχολής Επαγγελματιών Υγείας και Πρόνοιας του ΤΕΙ Κρήτης και αφορά τη διερεύνηση των γνώσεων, στάσεων και στρατηγικών πρόληψης και αντιμετώπισης του σχολικού εκφοβισμού σε γονείς πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Η μελέτη πρόκειται να αναδείξει τους παράγοντες που ευνοούν τη θυματοποίηση των παιδιών ανάμεσα σε γονεϊκά χαρακτηριστικά και πρότυπα. Η συμπλήρωση του ερωτηματολογίου διαρκεί περίπου 20-25λ. Πριν από τη συμμετοχή σας θα θέλαμε να σας ενημερώσουμε ότι η συμπλήρωση είναι προαιρετική και θα τηρηθεί η ανωνυμία και η εμπιστευτικότητα με σεβασμό στα προσωπικά δεδομένα των συμμετεχόντων.

Τα δεδομένα που θα συλλέξουμε θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά και μόνο για το σκοπό της έρευνας και πρόσβαση στα δεδομένα αυτά θα έχουν μόνο οι σπουδαστές που θα υλοποιήσουν την έρευνα καθώς και η υπεύθυνη καθηγήτρια.

A. Δημογραφικά στοιχεία

A1. Φύλο γονέα που συμπληρώνει το ερωτηματολόγιο

άνδρας γυναίκα

A2. Ηλικία γονέα

μέχρι 30 31-40 41-50 51-60 61+

A3. Αριθμός και ηλικία παιδιών

αγόρι(α) ηλικίαςετών

κορίτσι(α) ηλικίαςετών

A4. Τόπος διαμονής οικογένειας

.....

A5. Χώρα καταγωγής γονέα

.....

A6. Οικογενειακή κατάσταση

γάμος

συμβίωση χωρίς γάμο

χωρισμός

διαζύγιο

θάνατος συζύγου

άλλο

A7. Μόρφωση γονέα που συμπληρώνει το ερωτηματολόγιο:

Δημοτικό

Γυμνάσιο

Λύκειο

- Ανώτερης Σχολής
- Τεχνικής Σχολής
- Πανεπιστημίου

A8. Επάγγελμα

B. Εμπειρίες των παιδιών από τον σχολικό εκφοβισμό

B1. Τι από τα παρακάτω συμβαίνει ή συνέβη στο παρελθόν στο παιδί σας ή τα παιδιά σας ή σε κάποιο από τα παιδιά σας;

B.1.1 Το παιδί μου παραπονιέται (ή παραπονέθηκε στο παρελθόν) πως:	(0)Ποτέ	(1) Σπάνια	(2) Αρκετές φορές	(3) Συχνά	(4) Πολύ συχνά
α) κάποιο παιδί (ή κάποια παιδιά) στο σχολείο του λέει άσχημα λόγια, το κοροϊδεύει ή το πειράζει με άσχημο τρόπο.					
β) κάποιο παιδί (ή κάποια παιδιά) επίτηδες δεν παίζει μαζί του, το αποκλείει από την παρέα του ή το αγνοεί εντελώς					

<p>γ) κάποιο παιδί (ή κάποια παιδιά) το χτύπησε, το κλώτσησε, το έσπρωξε ή το κλείδωσε μέσα σε ένα δωμάτιο.</p>					
<p>δ) κάποιο παιδί (ή κάποια παιδιά) είπε ψέματα ή διέδωσε άσχημα πράγματα για αυτό και προσπάθησε να κάνει τους άλλους να μην το συμπαθούν.</p>					
<p>ε) κάποιο παιδί (ή κάποια παιδιά) του πήρε χρήματα ή άλλα πράγματα ή κατέστρεψε τα πράγματά του.</p>					
<p>στ). κάποιο παιδί (ή κάποια παιδιά) το απείλησε ή το ανάγκασε να κάνει πράγματα που δεν ήθελε να κάνει.</p>					
<p>ζ) κάποιο παιδί (ή κάποια παιδιά) το κορόιδεψε ή είπε άσχημα λόγια για τη χώρα του (σε περίπτωση που δεν έχει ελληνική καταγωγή) ή για τον τρόπο που μιλά τα ελληνικά.</p>					

<p>η) κάποιο παιδί (ή κάποια παιδιά) το φοβέρισε με άλλον τρόπο. (γράψτε με ποιον:.....)</p>					
--	--	--	--	--	--

B.1.2. Άλλο παιδί (ή άλλα παιδιά) παραπονιέται (ή παραπονέθηκε στο παρελθόν) πως το παιδί μου:	(0) Ποτέ	(1) Σπάνια	(2) Αρκετές φορές	(3) Συχνά	(4) Πολύ συχνά
α) του λέει άσχημα λόγια, το κοροϊδεύει ή το πειράζει με άσχημο τρόπο.					
β) επίτηδες δεν παίζει μαζί του, το αποκλείει από την παρέα του ή το αγνοεί εντελώς					
γ) το χτύπησε, το κλώτσησε, το έσπρωξε ή το κλείδωσε μέσα σε ένα δωμάτιο.					

<p>δ)είπε ψέματα ή διέδωσε άσχημα πράγματα για αυτό και προσπάθησε να κάνει τους άλλους να μην το συμπαθούν.</p>					
<p>ε) του πήρε χρήματα ή άλλα πράγματα ή κατέστρεψε τα πράγματά του.</p>					
<p>στ) το απείλησε ή το ανάγκασε να κάνει πράγματα που δεν ήθελε να κάνει.</p>					
<p>ζ) το κορόιδεψε ή είπε άσχημα λόγια για τη χώρα του (σε περίπτωση που δεν έχει ελληνική καταγωγή) ή για τον τρόπο που μιλά τα ελληνικά.</p>					
<p>η) το φοβέρισε με άλλον τρόπο. (γράψτε με ποιον:.....)</p>					

B2. Τι κάνει, συνήθως, το παιδί σας, όταν εκφοβίζεται στο σχολείο; Μπορείτε να σημειώσετε ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΑ ΑΠΟ ΕΝΑ τετραγωνάκια. Σε περίπτωση που έχετε δύο παιδιά, γράψτε για το παιδί που σας ανησυχεί περισσότερο.

- B2.1 Το λέει σε κάποιον εκπαιδευτικό ή σε κάποιον ενήλικο στο σχολείο.
- B2.2 Το λέει σε μένα και / ή στο/ στη σύζυγό μου.
- B2.3 Το λέει στα αδέρφια του.
- B2.4 Δεν λέει τίποτα σε κανέναν.
- B2.5 Ξεσπά σε κλάματα.
- B2.6 Προσπαθεί να προφυλαχτεί.
- B2.7 Δεν δίνει σημασία.
- B2.8 Το βάζει στα πόδια/ Κρύβεται.
- B2.9 Ζητά βοήθεια από τους φίλους/ τις φίλες του.
- B2.10 Παίρνει εκδίκηση.
- B2.11 Παρακαλεί να σταματήσουν.
- B2.12 Αποφεύγει την κατάσταση.
- B2.13 Δεν θέλει να πάει στο σχολείο.
- B2.14 Δεν γνωρίζω πως αντιδρά σε μια παρόμοια κατάσταση.
- B2.15 Άλλο (γράψτε συγκεκριμένα τι κάνει:)

B3. Τι νομίζετε πως κάνει το παιδί σας, συνήθως, αν καταλάβει ή δει κάποιο παιδί να εκφοβίζεται από άλλο ή άλλα παιδιά στο σχολείο; Σημειώστε *ΜΟΝΟ ΕΝΑ* τετραγωνάκι.

- B3. 1 Συμμετέχει και το ίδιο στον εκφοβισμό του παιδιού.
- B3. 2 Εξαναγκάζεται να συμμετέχει στον εκφοβισμό.
- B3. 3 Δεν αντιδρά και δεν νομίζει ότι αυτό που γίνεται είναι κάτι κακό.
- B3. 4 Δεν κάνει τίποτα και φαίνεται να το διασκεδάζει.
- B3. 5 Απλώς παρακολουθεί τι συμβαίνει.
- B3. 6 Δεν κάνει τίποτα, αλλά πιστεύει ότι θα πρέπει να βοηθήσει το άτομο που εκφοβίζεται.
- B3. 7 Προσπαθεί να βοηθήσει το άτομο που εκφοβίζεται με τον ένα ή τον άλλο τρόπο.

B3.8 Άλλο (γράψτε συγκεκριμένα τι κάνει)

B4. Πόσο αρέσει στο παιδί σας το σχολείο;

(0)	(1)	(2)	(3)
Καθόλου	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ

Γ. Απόψεις των γονέων για τον σχολικό εκφοβισμό

Στρατηγικές αντιμετώπισης

Γ.1 Ποιους τρόπους θα συστήνατε σε ένα παιδί που εκφοβίζεται	(0) Συμφωνώ απόλυτα	(1) Συμφωνώ αρκετά	(2) Διαφωνώ αρκετά	(3) Διαφωνώ απόλυτα
Γ.1.1 να κάνει ό,τι του κάνουν και οι άλλοι				
Γ.1.2 να μάθει να το αντέχει και να το δέχεται.				
Γ.1.3 να αγνοήσει τον εκφοβισμό.				
Γ.1.4 να φύγει ήρεμα.				

Γ.1.5 να τρέξει μακριά.				
Γ.1.6 να αντεπιτεθεί.				
Γ.1.7 να πε σε αυτούς που το εκφοβίζουν να σταματήσουν.				
Γ.1.8 να το πει στους γονείς του				
Γ.1.9 να το πει σε κάποιον εκπαιδευτικό				
Γ.1.10 να ζητήσει βοήθεια από φίλους				
Γ.1.11 Άλλον τρόπο (γράψτε ποιον)				

**Γ2. Ως γονέας τι θα κάνατε στην περίπτωση που:
(μπορείτε να σημειώσετε ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΑ ΑΠΟ ΕΝΑ τετραγωνάκια)**

Γ.2α το παιδί σας εκφοβιζόταν	
Γ.2α1 θα το άκουγα προσεκτικά και θα μπορούσα να το στηρίξω	
Γ.2α.2. Θα το κατηγορούσα, πιστεύοντας πως εκείνο προκαλεί μια τέτοια συμπεριφορά	

Γ.2α.3 θα μιλούσα με τους φίλους/ φίλες του χωρίς να ρίχνω το φταίξιμο σε αυτούς	
Γ.2α.4 θα μιλούσα και θα ενημέρωνα τους γονείς των παιδιών που εκφόβισαν το παιδί μου	
Γ.2α.5 θα ενημέρωνα και θα συζητούσα με τους εκπαιδευτικούς/ τη διεύθυνση του σχολείου	
Γ.2α.6 θα προσπαθούσα να βελτιώσω τυχόν προβλήματα στην οικογένεια που ίσως επηρεάζουν τη συμπεριφορά του παιδιού μου	
Γ.2α.7 δε μου αρέσει ο εκφοβισμός, αλλά δεν είναι δική μου δουλειά να επεμβαίνω	
Γ.2α.8 Άλλο (γράψτε τι)	

Γ.2βτο παιδί σας εκφόβισε άλλα παιδιά	
Γ.2β1 Θα μιλούσα μαζί του και του εξηγούσα χωρίς να το κατηγορώ	

Γ.2β.2. Θα το τιμωρούσα	
Γ.2β.3 Θα μιλούσα με τους φίλους/ φίλες του, χωρίς να ρίχνω το φταίξιμο σε αυτούς.	
Γ.2β.4 Θα μιλούσα και θα ενημέρωνα τους γονείς των παιδιών που εκφόβισε το παιδί μου.	
Γ.2β.5 Θα ενημέρωνα και θα συζητούσα με τους εκπαιδευτικούς/ τη διεύθυνση του σχολείου	
Γ.2β.6 Θα προσπαθούσα να βελτιώσω τυχόν προβλήματα στην οικογένεια που ίσως επηρεάζουν τη συμπεριφορά του παιδιού μου	
Γ.2β.7 Δε μου αρέσει ο εκφοβισμός, αλλά δεν είναι δική μου δουλειά να επεμβαίνω	
Γ.2β.8 Άλλο (γράψτε τι)	

Γ.3 Τι πιστεύετε πως θα έπρεπε να κάνουν οι εκπαιδευτικοί για την αντιμετώπιση του	(0)Συμφωνώ απόλυτα	(1) Συμφωνώ αρκετά	(2) Διαφωνώ αρκετά	(3) Διαφωνώ απόλυτα
---	--------------------	--------------------	--------------------	---------------------

εκφοβισμού στο σχολείο τους;				
Γ.3.1 Να επιτηρούν περισσότερο τους χώρους του σχολείου όπου παίζουν τα παιδιά				
Γ.3.2 Να τιμωρούν αυστηρά τα παιδιά που εκφοβίζουν άλλα παιδιά (αποβολές, απομάκρυνση από το σχολείο)				
Γ.3.3 Να συζητούν τόσο με τα παιδιά που εκφοβίζονται όσο και με τα παιδιά που εκφοβίζουν				
Γ.3.4 Να μην επεμβαίνουν και να αφήνουν τα παιδιά να βρίσκουν μόνα τους τη λύση				
Γ.3.5 Να χρησιμοποιούν μεθόδους διδασκαλίας που προωθούν τη συνεργασία και όχι την ανταγωνιστικότητα ανάμεσα στους μαθητές/μαθήτριες				
Γ.3.6 Να εφαρμόζουν στην τάξη προγράμματα με στόχο την ευαισθητοποίηση των μαθητών/ μαθητριών γύρω από το πρόβλημα.				

Γ.3.7 Να είναι περισσότερο αυταρχικοί.				
Γ.3.8 Να μιλούν και να συνεργάζονται με τους γονείς των παιδιών που εκφοβίζουν ή που εκφοβίζονται.				
Γ.3.9 Να προσπαθούν να ενδυναμώνουν τα παιδιά που εκφοβίζονται.				
Γ.3.10 Να προσπαθούν να επιμορφώνονται κατάλληλα, ώστε να είναι σε θέση να αντιμετωπίζουν περιστατικά εκφοβισμού.				
Γ.3.11 Να επαναλαμβάνουν συχνά στα παιδιά ότι ο εκφοβισμός τους αφορά όλους.				
Γ.3.12 Να αδιαφορούν για το ζήτημα.				
Γ.3.13 Άλλο (γράψτε τι)				

Δ. Απόψεις των γονέων για τα παιδιά που εκφοβίζονται

Δ1. Τα παιδιά που εκφοβίζονται από άλλα παιδιά:

(μπορείτε να σημειώσετε **ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΑ ΑΠΟ ΕΝΑ** τετραγωνάκια)

- Δ1.1. Είναι από τους καλούς μαθητές ή τις καλές μαθήτριες της τάξης.
- Δ1.2 Είναι κυρίως αγόρια.
- Δ1.3 Κάνουν όλο φασαρία στην τάξη.
- Δ1.4 Φέρονται καλά στα άλλα παιδιά.
- Δ1.5 Είναι από άλλη χώρα.
- Δ1.6 Δεν έχουν την ίδια θρησκεία με την πλειοψηφία των μαθητών/ μαθητριών.
- Δ1.7 Έχουν συνήθως λίγους φίλους/ φίλες.
- Δ1.8 Είναι παιδιά με αναπηρίες.
- Δ1.9 Δεν πιστεύουν πολύ στον εαυτό τους.
- Δ1.10 Έχουν συνήθως άγχος.
- Δ1.11 Άλλο

Δ2. Νομίζετε πως το οικογενειακό περιβάλλον των παιδιών που εκφοβίζονται από άλλα παιδιά χαρακτηρίζεται κυρίως από:

(μπορείτε να σημειώσετε ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΑ ΑΠΟ ΕΝΑ τετραγωνάκια)

- Δ2.1. συχνή σωματική τιμωρία των παιδιών
- Δ2.2. συχνές συγκρούσεις, καβγάδες και βία
- Δ2.3. αυστηρή διαπαιδαγώγηση
- Δ2.4. ελαστικά όρια
- Δ2.5. πολύ στενές σχέσεις ανάμεσα στα μέλη της οικογένειας
- Δ2.6. απόμακρες σχέσεις των μελών της οικογένειας

- Δ2.7. υπερπροστασία από τους γονείς
- Δ2.8. σωματική ή συναισθηματική παραμέληση / έλλειψη αγάπης/ απουσία ζεστών σχέσεων
- Δ2.9. οικονομικά προβλήματα
- Δ2.10. κανένα ιδιαίτερο χαρακτηριστικό
- Δ2.11. άλλο (δηλώστε)

Δ3. Νομίζετε πως το σχολείο όπου φοιτούν τα παιδιά που εκφοβίζονται από άλλα παιδιά χαρακτηρίζεται κυρίως από:

(μπορείτε να σημειώσετε **ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΑ ΑΠΟ ΕΝΑ** τετραγωνάκια)

- Δ3. 1. αυστηρή πειθαρχία
- Δ3. 2. ελαστικά όρια
- Δ3. 3. ενδιαφέρον μόνο για τη σχολική επίδοση των μαθητών / μαθητριών
- Δ3. 4. απουσία συνεργασίας με τις οικογένειες των μαθητών / μαθητριών
- Δ3. 5. εκπαιδευτικούς που δεν ενδιαφέρονται για τη συναισθηματική και κοινωνική ανάπτυξη των μαθητών/ μαθητριών
- Δ3. 6. τη φοίτηση μαθητών και μαθητριών που προέρχονται από άλλες χώρες
- Δ3. 7. εκπαιδευτικούς που δεν γνωρίζουν τρόπους αντιμετώπισης της βίας ανάμεσα στους μαθητές/μαθήτριες
- Δ3. 8. υποβάθμιση της περιοχής στην οποία βρίσκεται το σχολικό κτίριο
- Δ3. 9. ανεπάρκεια ως προς την υλικοτεχνική του υποδομή
- Δ3. 10. διευθυντές που δεν ενδιαφέρονται για τη συναισθηματική και κοινωνική ανάπτυξη των μαθητών/μαθητριών
- Δ3. 11. κανένα ιδιαίτερο χαρακτηριστικό
- Δ3. 12. άλλο (δηλώστε).....

Ε. Απόψεις των γονέων για τα παιδιά που εκφοβίζουν

E1. Τα παιδιά που εκφοβίζουν άλλα παιδιά:

(μπορείτε να σημειώσετε **ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΑ ΑΠΟ ΕΝΑ** τετραγωνάκια)

- E1. 1. Είναι από τους καλούς μαθητές ή τις καλές μαθήτριες της τάξης.
- E1. 2. Είναι κυρίως αγόρια.
- E1. 3. Κάνουν όλο φασαρία στην τάξη.
- E1. 4. Είναι από άλλη χώρα.
- E1. 5. Δεν έχουν την ίδια θρησκεία με την πλειοψηφία των μαθητών/ μαθητριών.
- E1. 6. Έχουν συνήθως λίγους φίλους/ φίλες.
- E1. 7. Δεν πιστεύουν πολύ στον εαυτό τους.
- E1. 8. Έχουν συνήθως άγχος.
- E1. 9. Άλλο (δηλώστε).....

E2. Νομίζετε πως το οικογενειακό περιβάλλον των παιδιών που εκφοβίζουν άλλα παιδιά χαρακτηρίζεται κυρίως από:

(μπορείτε να σημειώσετε **ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΑ ΑΠΟ ΕΝΑ** τετραγωνάκια)

- E2.1. συχνή σωματική τιμωρία των παιδιών
- E2.2. συχνές συγκρούσεις, καβγάδες και βία
- E2.3. αυστηρή διαπαιδαγώγηση

- E2.4. ελαστικά όρια
- E2.5. πολύ στενές σχέσεις ανάμεσα στα μέλη της οικογένειας
- E2.6. απόμακρες σχέσεις ανάμεσα στα μέλη της οικογένειας
- E2.7. υπερπροστασία από τους γονείς
- E2.8. σωματική ή συναισθηματική παραμέληση / κακοποίηση / έλλειψη αγάπης-ζεστής σχέσης
- E2.9. οικονομικά προβλήματα
- E2.11. κανένα ιδιαίτερο χαρακτηριστικό
- E2.12. άλλο (δηλώστε).....

E3. Νομίζετε πως το σχολείο όπου φοιτούν τα παιδιά που εκφοβίζουν άλλα παιδιά χαρακτηρίζεται κυρίως από:

(μπορείτε να σημειώσετε ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΑ ΑΠΟ ΕΝΑ τετραγωνάκια)

- E3. 1. αυστηρή πειθαρχία
- E3. 2. ελαστικά όρια
- E3. 3. ενδιαφέρον μόνο για τη σχολική επίδοση των μαθητών / μαθητριών
- E3. 4. απουσία συνεργασίας με τις οικογένειες των μαθητών/ μαθητριών
- E3.5. εκπαιδευτικούς που δεν ενδιαφέρονται για τη συναισθηματική και κοινωνική ανάπτυξη των μαθητών/ μαθητριών
- E3. 6. τη φοίτηση μαθητών και μαθητριών που προέρχονται από άλλες χώρες
- E3. 7. εκπαιδευτικούς που δεν γνωρίζουν τρόπους αντιμετώπισης της βίας ανάμεσα στους μαθητές
- E3. 8. υποβάθμιση της περιοχής στην οποία βρίσκεται το σχολικό κτίριο
- E3. 9. ανεπάρκεια ως προς την υλικοτεχνική του υποδομή

E3. 10. διευθυντές που δεν ενδιαφέρονται για τη συναισθηματική και κοινωνική ανάπτυξη των μαθητών/μαθητριών

E3. 11. κανένα ιδιαίτερο χαρακτηριστικό

E3. 12. άλλο (δηλώστε).....

Στ. Γενικότερες αντιλήψεις

Στ.1. Ο σχολικός εκφοβισμός στην Ελλάδα αποτελεί πολύ σοβαρό ζήτημα.

Συμφωνώ απόλυτα	Συμφωνώ αρκετά	Διαφωνώ αρκετά	Διαφωνώ απόλυτα
--------------------	-------------------	-------------------	--------------------

Στ.2. Ο εκφοβισμός αποτελεί φυσιολογικό μέρος της ανάπτυξης των παιδιών.

Συμφωνώ απόλυτα	Συμφωνώ αρκετά	Διαφωνώ αρκετά	Διαφωνώ απόλυτα
--------------------	-------------------	-------------------	--------------------

Στ.3. Τα παιδιά που εκφοβίζουν δεν νοιάζονται για τα αισθήματα των άλλων.

Συμφωνώ απόλυτα	Συμφωνώ αρκετά	Διαφωνώ αρκετά	Διαφωνώ απόλυτα
--------------------	-------------------	-------------------	--------------------

--	--	--	--

Στ.4. Αν ένα παιδί γίνει δράστης εκφοβισμού, θα εξακολουθήσει να συμπεριφέρεται με τον τρόπο αυτό και στην ενήλικη ζωή του.

Συμφωνώ απόλυτα	Συμφωνώ αρκετά	Διαφωνώ αρκετά	Διαφωνώ απόλυτα
--------------------	-------------------	-------------------	--------------------

Στ.5. Τα παιδιά που εκφοβίζουν απολαμβάνουν την αναστάτωση που προκαλούν στους άλλους.

Συμφωνώ απόλυτα	Συμφωνώ αρκετά	Διαφωνώ αρκετά	Διαφωνώ απόλυτα
--------------------	-------------------	-------------------	--------------------

Στ.6. Θα πρέπει να βοηθούμε τα παιδιά που εκφοβίζονται και όχι να τα τιμωρούμε.

Συμφωνώ απόλυτα	Συμφωνώ αρκετά	Διαφωνώ αρκετά	Διαφωνώ απόλυτα
--------------------	-------------------	-------------------	--------------------

Στ.7. Δεν είναι κακός ο εκφοβισμός στο σχολείο: πολλά παιδιά μαθαίνουν να μην είναι τόσο ευαίσθητα.

Συμφωνώ	Συμφωνώ	Διαφωνώ	Διαφωνώ
---------	---------	---------	---------

απόλυτα	αρκετά	αρκετά	απόλυτα
---------	--------	--------	---------

Στ.8. Θυμώνω όταν κάποια παιδιά εκφοβίζονται.

Συμφωνώ απόλυτα	Συμφωνώ αρκετά	Διαφωνώ αρκετά	Διαφωνώ απόλυτα
--------------------	-------------------	-------------------	--------------------

Στ.9. Τα παιδιά που εκφοβίζονται πρέπει να τα βγάζουν πέρα μόνα τους.

Συμφωνώ απόλυτα	Συμφωνώ αρκετά	Διαφωνώ αρκετά	Διαφωνώ απόλυτα
--------------------	-------------------	-------------------	--------------------

Στ.10. Τα παιδιά που εκφοβίζονται, συνήθως, αξίζουν όλα όσα παθαίνουν.

Συμφωνώ απόλυτα	Συμφωνώ αρκετά	Διαφωνώ αρκετά	Διαφωνώ απόλυτα
--------------------	-------------------	-------------------	--------------------

Στ.11. Σε κανέναν δεν αρέσουν οι δειλοί.

Συμφωνώ απόλυτα	Συμφωνώ αρκετά	Διαφωνώ αρκετά	Διαφωνώ απόλυτα
--------------------	-------------------	-------------------	--------------------

Στ.12. Τα παιδιά δεν πρέπει να τρέχουν στον εκπαιδευτικό κάθε φορά που κάποιος τα εκφοβίζει.

Συμφωνώ απόλυτα	Συμφωνώ αρκετά	Διαφωνώ αρκετά	Διαφωνώ απόλυτα
--------------------	-------------------	-------------------	--------------------

Στ.13. Είναι ευθύνη των εκπαιδευτικών να αντιμετωπίζουν και να προλαβαίνουν φαινόμενα

Συμφωνώ απόλυτα	Συμφωνώ αρκετά	Διαφωνώ αρκετά	Διαφωνώ απόλυτα
--------------------	-------------------	-------------------	--------------------

Στ.14. Οι περισσότεροι εκπαιδευτικοί αντιμετωπίζουν με αποτελεσματικότητα περιστατικά εκφοβισμού στο σχολείο.

Συμφωνώ απόλυτα	Συμφωνώ αρκετά	Διαφωνώ αρκετά	Διαφωνώ απόλυτα
--------------------	-------------------	-------------------	--------------------

Στ.15. Οι εκπαιδευτικοί χρειάζονται κατάλληλη εκπαίδευση για να μπορούν να αντιμετωπίζουν περιστατικά εκφοβισμού στο σχολείο.

Συμφωνώ απόλυτα	Συμφωνώ αρκετά	Διαφωνώ αρκετά	Διαφωνώ απόλυτα
--------------------	-------------------	-------------------	--------------------

Στ.16. Είναι ευθύνη των γονιών να αντιμετωπίζουν και να προλαβαίνουν φαινόμενα εκφοβισμού των παιδιών τους στο σχολείο.

Συμφωνώ απόλυτα	Συμφωνώ αρκετά	Διαφωνώ αρκετά	Διαφωνώ απόλυτα
--------------------	-------------------	-------------------	--------------------

Στ.17. Γνωρίζω τι πρέπει να κάνω ως γονιός και πώς να αντιμετωπίσω περιστατικά εκφοβισμού των παιδιών μου, όταν δεν βρίσκονται στο σχολείο.

Συμφωνώ απόλυτα	Συμφωνώ αρκετά	Διαφωνώ αρκετά	Διαφωνώ απόλυτα
--------------------	-------------------	-------------------	--------------------

Στ.18. Χρειάζομαι ως γονιός κατάλληλη καθοδήγηση / εκπαίδευση για να μπορώ να αντιμετωπίζω περιστατικά εκφοβισμού των παιδιών μου.

Συμφωνώ απόλυτα	Συμφωνώ αρκετά	Διαφωνώ αρκετά	Διαφωνώ απόλυτα
--------------------	-------------------	-------------------	--------------------

Στ.19. Πιστεύω πως οι συνομήλικοι μπορούν να βοηθήσουν πολύ στην αντιμετώπιση του εκφοβισμού.

Συμφωνώ απόλυτα	Συμφωνώ αρκετά	Διαφωνώ αρκετά	Διαφωνώ απόλυτα
--------------------	-------------------	-------------------	--------------------

Στ.20. Ο εκφοβισμός έχει αρνητικές συνέπειες τόσο για τα παιδιά που εκφοβίζονται όσο και για τα παιδιά που εκφοβίζουν

Συμφωνώ απόλυτα	Συμφωνώ αρκετά	Διαφωνώ αρκετά	Διαφωνώ απόλυτα
--------------------	-------------------	-------------------	--------------------

Στ.21. Οι αρνητικές συνέπειες του εκφοβισμού συνεχίζονται ακόμα και όταν τα παιδιά μεγαλώσουν.

Συμφωνώ απόλυτα	Συμφωνώ αρκετά	Διαφωνώ αρκετά	Διαφωνώ απόλυτα
--------------------	-------------------	-------------------	--------------------

Στ.22. Ο εκφοβισμός αποτελεί παραβίαση του δικαιώματος των παιδιών να φοιτούν σε ασφαλές περιβάλλον.

Συμφωνώ απόλυτα	Συμφωνώ αρκετά	Διαφωνώ αρκετά	Διαφωνώ απόλυτα
--------------------	-------------------	-------------------	--------------------

Στ.23. Για το σχεδιασμό μέτρων ενάντια στον σχολικό εκφοβισμό απαραίτητη είναι η συνεργασία ανάμεσα στο σχολείο και την οικογένεια.

Συμφωνώ απόλυτα	Συμφωνώ αρκετά	Διαφωνώ αρκετά	Διαφωνώ απόλυτα
--------------------	-------------------	-------------------	--------------------

Στ.24. Για το σχεδιασμό μέτρων ενάντια στον σχολικό εκφοβισμό πρέπει να λαμβάνονται σοβαρά υπόψη οι απόψεις και οι προτάσεις όχι μόνο των ενηλίκων αλλά και των ίδιων των παιδιών .

Συμφωνώ απόλυτα	Συμφωνώ αρκετά	Διαφωνώ αρκετά	Διαφωνώ απόλυτα
--------------------	-------------------	-------------------	--------------------

Z. Πρακτικές ανατροφής

Z1. Ενδιαφέρομαι για τις σχολικές επιδόσεις του παιδιού μου.

Δεν ισχύει καθόλου	Ισχύει λίγο	Ισχύει Αρκετά	Ισχύει πολύ
-----------------------	-------------	---------------	-------------

Z 2. Ενδιαφέρομαι για το πώς συμπεριφέρεται το παιδί μου στο σχολείο.

Δεν ισχύει καθόλου	Ισχύει λίγο	Ισχύει Αρκετά	Ισχύει πολύ
-----------------------	-------------	---------------	-------------

Z 3. Όταν δεν είμαι μαζί του, ανησυχώ αν όλα είναι εντάξει.

Δεν ισχύει καθόλου	Ισχύει λίγο	Ισχύει Αρκετά	Ισχύει πολύ
-----------------------	-------------	---------------	-------------

Z 4. Δεν επιτρέπω στο παιδί μου να αμφισβητεί τις αποφάσεις μου.

Δεν ισχύει καθόλου	Ισχύει λίγο	Ισχύει Αρκετά	Ισχύει πολύ
-----------------------	-------------	---------------	-------------

Z 5. Υπάρχει μεγάλη ένταση ανάμεσα σε μένα και το παιδί μου.

Δεν ισχύει καθόλου	Ισχύει λίγο	Ισχύει Αρκετά	Ισχύει πολύ
-----------------------	-------------	---------------	-------------

Z 6. Με το παιδί μου περνάμε ζεστές, προσωπικές στιγμές.

Δεν ισχύει καθόλου	Ισχύει λίγο	Ισχύει Αρκετά	Ισχύει πολύ
-----------------------	-------------	---------------	-------------

Z 7. Το παιδί μου, μου δίνει πολύ μεγάλη ικανοποίηση.

Δεν ισχύει καθόλου	Ισχύει λίγο	Ισχύει Αρκετά	Ισχύει πολύ
-----------------------	-------------	---------------	-------------

Z 8. Σέβομαι τις απόψεις του παιδιού μου και το ενθαρρύνω να τις εκφράζει.

Δεν ισχύει καθόλου	Ισχύει λίγο	Ισχύει Αρκετά	Ισχύει πολύ
-----------------------	-------------	---------------	-------------

Z 9. Βοηθώ το παιδί μου, όταν το κοροϊδεύουν οι φίλοι/ φίλες του.

Δεν ισχύει καθόλου	Ισχύει λίγο	Ισχύει Αρκετά	Ισχύει πολύ
-----------------------	-------------	---------------	-------------

Z 10. Συνήθως λαμβάνω υπόψη μου τις προτιμήσεις του παιδιού μου, όταν κάνω σχέδια για την οικογένεια.

Δεν ισχύει καθόλου	Ισχύει λίγο	Ισχύει Αρκετά	Ισχύει πολύ
-----------------------	-------------	---------------	-------------

Z 11. Έχω σταθερούς και αυστηρούς κανόνες για το παιδί μου.

Δεν ισχύει καθόλου	Ισχύει λίγο	Ισχύει Αρκετά	Ισχύει πολύ
-----------------------	-------------	---------------	-------------

Z 12. Συζητάμε με το παιδί μου, όταν συμπεριφέρεται άσχημα.

Δεν ισχύει καθόλου	Ισχύει λίγο	Ισχύει Αρκετά	Ισχύει πολύ
-----------------------	-------------	---------------	-------------

Z 13. Έχω την τάση να κακομαθαίνω το παιδί μου.

Δεν ισχύει καθόλου	Ισχύει λίγο	Ισχύει Αρκετά	Ισχύει πολύ
--------------------	-------------	---------------	-------------

Z 14. Ο κόσμος μου λέει ότι είμαι πολύ ανεκτικός/η με το παιδί μου, όταν αυτό δεν συμπεριφέρεται σωστά.

Δεν ισχύει καθόλου	Ισχύει λίγο	Ισχύει Αρκετά	Ισχύει πολύ
--------------------	-------------	---------------	-------------

Z 15. Πιστεύω πως η σωματική τιμωρία είναι ο καλύτερος τρόπος πειθαρχίας.

Δεν ισχύει καθόλου	Ισχύει λίγο	Ισχύει Αρκετά	Ισχύει πολύ
--------------------	-------------	---------------	-------------

Z 16. Αφήνω το παιδί μου να ξεφύγει/ ατιμώρητο περισσότερο από ό,τι θα έκαναν άλλοι γονείς.

Δεν ισχύει καθόλου	Ισχύει λίγο	Ισχύει Αρκετά	Ισχύει πολύ
--------------------	-------------	---------------	-------------

Z 17. Πιστεύω πως δικαιώματα δεν έχουν μόνο οι ενήλικες αλλά και τα παιδιά.

Δεν ισχύει καθόλου	Ισχύει λίγο	Ισχύει Αρκετά	Ισχύει πολύ
--------------------	-------------	---------------	-------------

Z 18. Πιστεύω πως οι γονείς σήμερα αναγνωρίζουν πολλά δικαιώματα στα παιδιά τους, γεγονός που τα κακομαθαίνει.

Δεν ισχύει καθόλου	Ισχύει λίγο	Ισχύει Αρκετά	Ισχύει πολύ
--------------------	-------------	---------------	-------------

Z 19. Πιστεύω πως τα παιδιά έχουν δικαίωμα να αποφασίζουν για το μέλλον τους.

Δεν ισχύει καθόλου	Ισχύει λίγο	Ισχύει Αρκετά	Ισχύει πολύ
--------------------	-------------	---------------	-------------

Z 20. Θεωρώ πως τα παιδιά είναι συναισθηματικά και νοητικά ανώριμα και δεν είναι σε θέση να παίρνουν αποφάσεις για θέματα που τα αφορούν.

Δεν ισχύει καθόλου	Ισχύει λίγο	Ισχύει Αρκετά	Ισχύει πολύ
--------------------	-------------	---------------	-------------

Η. Δυνατότητες και δυσκολίες των παιδιών

H1. Λαμβάνει υπόψη τα συναισθήματα των άλλων.

Δεν ισχύει	Ισχύει λίγο	Ισχύει Σίγουρα
------------	-------------	----------------

H 2. Είναι ανήσυχο και υπερδραστήριο, δεν μπορεί να παραμείνει ήρεμο για πολλή ώρα.

Δεν ισχύει	Ισχύει λίγο	Ισχύει Σίγουρα
------------	-------------	----------------

Η 3. Παραπονείται συχνά για πονοκεφάλους, πόνους στο στομάχι ή αδιαθεσία.

Δεν ισχύει	Ισχύει λίγο	Ισχύει Σίγουρα
------------	-------------	----------------

Η 4. Μοιράζεται εύκολα με άλλα παιδιά (κεράσματα, παιχνίδια).

Δεν ισχύει	Ισχύει λίγο	Ισχύει Σίγουρα
------------	-------------	----------------

Η 5. Συχνά έχει ξεσπάσματα νεύρων ή είναι ευέξαπτο.

Δεν ισχύει	Ισχύει λίγο	Ισχύει Σίγουρα
------------	-------------	----------------

Η 6. Είναι μάλλον μοναχικό, προτιμά να είναι μόνο του.

Δεν ισχύει	Ισχύει λίγο	Ισχύει Σίγουρα
------------	-------------	----------------

Η 7. Γενικά, είναι υπάκουο ή συνήθως κάνει ό,τι του ζητούν οι ενήλικες.

Δεν ισχύει	Ισχύει λίγο	Ισχύει Σίγουρα
------------	-------------	----------------

Η 8. Το απασχολεί το παραμικρό, συχνά φαίνεται ανήσυχο.

Δεν ισχύει	Ισχύει λίγο	Ισχύει Σίγουρα
------------	-------------	----------------

Η 9. Είναι πρόθυμο να βοηθήσει όποιον είναι πληγωμένος, αναστατωμένος, άρρωστος.

Δεν ισχύει	Ισχύει λίγο	Ισχύει Σίγουρα
------------	-------------	----------------

Η 10. Συνεχώς στριφογυρίζει νευρικά ή δεν στέκεται ήσυχο, έχει νευρικότητα.

Δεν ισχύει	Ισχύει λίγο	Ισχύει Σίγουρα
------------	-------------	----------------

Η 11. Έχει τουλάχιστον έναν φίλο/ μία φίλη.

Δεν ισχύει	Ισχύει λίγο	Ισχύει Σίγουρα
------------	-------------	----------------

Η 12. Συχνά μαλώνει με τα άλλα παιδιά, τα κοροϊδεύει, τα φοβερίζει, τα χτυπά.

Δεν ισχύει	Ισχύει λίγο	Ισχύει Σίγουρα
------------	-------------	----------------

Η 13. Συχνά είναι δυστυχισμένο, αποκαρδιωμένο ή κλαίει.

Δεν ισχύει	Ισχύει λίγο	Ισχύει Σίγουρα
------------	-------------	----------------

Η 14. Γενικά, είναι συμπαθές στα άλλα παιδιά.

Δεν ισχύει	Ισχύει λίγο	Ισχύει Σίγουρα
------------	-------------	----------------

Η 14. Η προσοχή του διασπάται εύκολα, δυσκολεύεται να συγκεντρωθεί.

Δεν ισχύει	Ισχύει λίγο	Ισχύει Σίγουρα
------------	-------------	----------------

Η 16. Σε καινούριες καταστάσεις είναι νευρικό ή δείχνει συμπεριφορά προσκόλλησης, εύκολα χάνει την αυτοπεποίθησή του.

Δεν ισχύει	Ισχύει λίγο	Ισχύει Σίγουρα
------------	-------------	----------------

Η 17. Είναι καλό με τα μικρότερα παιδιά.

Δεν ισχύει	Ισχύει λίγο	Ισχύει Σίγουρα
------------	-------------	----------------

Η 18. Συχνά λέει ψέματα ή εξαπατά.

Δεν ισχύει	Ισχύει λίγο	Ισχύει Σίγουρα
------------	-------------	----------------

Η 19. Τα άλλα παιδιά το έχουν στο μάτι, το κοροϊδεύουν, το φοβερίζουν, το χτυπούν.

Δεν ισχύει	Ισχύει λίγο	Ισχύει Σίγουρα
------------	-------------	----------------

Η 20. Προθυμοποιείται συχνά να βοηθήσει τους άλλους (γονείς, εκπαιδευτικούς, άλλα παιδιά).

Δεν ισχύει	Ισχύει λίγο	Ισχύει Σίγουρα
------------	-------------	----------------

Η 21. Πριν κάνει κάτι το μελετάει προσεκτικά.

Δεν ισχύει	Ισχύει λίγο	Ισχύει Σίγουρα
------------	-------------	----------------

Η 22. Κλέβει από το σπίτι, το σχολείο ή αλλού.

Δεν ισχύει	Ισχύει λίγο	Ισχύει Σίγουρα
------------	-------------	----------------

Η 23. Τα πηγαίνει καλύτερα με τους ενήλικες παρά με τα παιδιά.

Δεν ισχύει	Ισχύει λίγο	Ισχύει Σίγουρα
------------	-------------	----------------

Η 24. Έχει πολλούς φόβους, τρομάζει εύκολα.

Δεν ισχύει	Ισχύει λίγο	Ισχύει Σίγουρα
------------	-------------	----------------

Η 25. Φέρνει σε πέρας μια εργασία, έχει καλή προσοχή.

Δεν ισχύει	Ισχύει λίγο	Ισχύει Σίγουρα
------------	-------------	----------------

**ΣΑΣ ΕΥΧΑΡΙΣΤΟΥΜΕ ΠΟΛΥ ΓΙΑ ΤΗ ΒΟΗΘΕΙΑ
ΚΑΙ ΤΟ ΧΡΟΝΟ ΠΟΥ ΑΦΙΕΡΩΣΑΤ Ε !**

Παρακαλούμε εσωκλείστε το ερωτηματολόγιο στο φάκελο για την τήρηση της ανωνυμίας των δεδομένων σας.

Πίνακες αποτελεσμάτων

Δημογραφικά χαρακτηριστικά του δείγματος (N=105)		
	N =	Ποσοστό %
<u>Φύλο</u>		
Ανδρας	36	34,3
Γυναίκα	69	65,7
Σύνολο	105	
<u>Καταγωγή</u>		
Ελλάδα	89	80,9
Άλλη χώρα	21	19,1
Σύνολο	110	
<u>Διαμονή</u>		
Αγροτική περιοχή	47	44,8
Αστική περιοχή	58	55,2
Σύνολο	110	
<u>Οικογενειακή Κατάσταση</u>		
Έγγαμος		
Συμβίωση χωρίς γάμο	81	77,1
Σε διάσταση	6	5,7
Χηρεία	1	1,0
Διαζύγιο	11	10,5
Σύνολο	6	5,7
	105	
<u>Μόρφωση γονέα</u>		
Απόφοιτος πρωτοβάθμιας	4	3,6
Απόφοιτος δευτεροβάθμιας	36	32,7
Απόφοιτος τριτοβάθμιας	65	59,1
Σύνολο	110	

<u>Αριθμός παιδιών</u>		
1 Παιδί	31	29,5
2 παιδιά	50	47,6
3 παιδιά	16	15,2
4παιδιά	7	6,7
5 παιδιά	1	1,0
Σύνολο	105	
<u>Απασχόληση</u>		
Καμία απάντηση		
Ανεργος	21	19,1
	5	4,5
Δημόσιος υπάλληλος	2	1,8
Εκπαιδευτικός	13	11,8
Ελεύθερος επαγγελματίας		
Επάγγελμα διοίκησης οικονομίας	21	19,1
	7	6,4
Επαγγελματίας υγείας	9	8,2
Εποχιακός υπάλληλος		
Ιδιωτικός υπάλληλος	1	0,9
	14	12,7
Μισθωτός (PART- TIME)	7	6,4
Οικιακά	9	8,2
Σύνολο	110	
<u>Πόσο αρέσει το σχολείο στο παιδί</u>		

Καθόλου		
Αρκετά	2	1,9
Πολύ	20	19,0
Πάρα πολύ	49	46,7
Σύνολο	34	32,4
	105	
<u>Ηλικία Γονέα</u>		
MEAN	39,51	
Std. Deviation	6,352	
<u>Σχολείο φοίτησης παιδιών</u>		
Καμία απάντηση	43	39,1
Σχολείο αστικής περιοχής	27	24,5
Σχολείο αγροτικής περιοχής	40	36,4
Σύνολο	110	

Στάσεις Γονέα (ΣΤ.1- ΣΤ.24)

Πίνακας 5

BULLYING ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΕΙΝΑΙ ΣΟΒΑΡΟ ΖΗΤΗΜΑ

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	συμφωνώ απόλυτα	69	62,7	65,7	65,7
	συμφωνώ αρκετά	30	27,3	28,6	94,3
	διαφωνώ αρκετά	6	5,5	5,7	100,0
	Total	105	95,5	100,0	
Missing	System	5	4,5		
Total		110	100,0		

Πίνακας 5.1

BULLYING ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΚΟ ΜΕΡΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΠΑΙΔΙΩΝ

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	συμφωνώ απόλυτα	4	3,6	3,8	3,8
	συμφωνώ αρκετά	5	4,5	4,8	8,6
	διαφωνώ αρκετά	25	22,7	23,8	32,4
	διαφωνώ απόλυτα	71	64,5	67,6	100,0
Total		105	95,5	100,0	
Missing	System	5	4,5		
Total		110	100,0		

Πίνακας 5.2

ΟΙ ΘΥΤΕΣ ΑΔΙΑΦΟΡΟΥΝ ΓΙΑ ΑΙΣΘΗΜΑΤΑ ΑΛΛΩΝ

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	συμφωνώ απόλυτα	34	30,9	32,4	32,4
	συμφωνώ αρκετά	53	48,2	50,5	82,9
	διαφωνώ αρκετά	15	13,6	14,3	97,1
	διαφωνώ απόλυτα	3	2,7	2,9	100,0
	Total	105	95,5	100,0	
Missin System		5	4,5		
Total		110	100,0		

Πίνακας 5.3

Ο ΘΥΤΗΣ ΚΑΙ ΕΝΗΛΙΚΑΣ ΘΑ ΣΥΜΕΡΙΦΕΤΑΙ ΕΤΣΙ

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	συμφωνώ απόλυτα	29	26,4	27,6	27,6
	συμφωνώ αρκετά	51	46,4	48,6	76,2
	διαφωνώ αρκετά	20	18,2	19,0	95,2
	διαφωνώ απόλυτα	5	4,5	4,8	100,0
	Total	105	95,5	100,0	
Missin System		5	4,5		
Total		110	100,0		

Πίνακας 5.4

ΘΥΤΕΣ ΑΠΟΛΑΜΒΑΝΟΥΝ ΤΗΝ ΑΝΑΣΤΑΤΩΣΗ ΘΥΜΑΤΩΝ

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	συμφωνώ απόλυτα	48	43,6	45,7	45,7
	συμφωνώ αρκετά	50	45,5	47,6	93,3
	διαφωνώ αρκετά	6	5,5	5,7	99,0
	διαφωνώ απόλυτα	1	,9	1,0	100,0
	Total	105	95,5	100,0	

ns	Missin	System	5	4,5		
	Total		110	100,0		

Πίνακας 5.5

ΒΟΗΘΕΙΑ ΚΑΙ ΌΧΙ ΤΙΜΩΡΙΑ ΘΥΤΩΝ

		Freque y	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent	
ns	Valid	συμφωνώ απόλυτα	48	43,6	45,7	45,7
		συμφωνώ αρκετά	42	38,2	40,0	85,7
		διαφωνώ αρκετά	12	10,9	11,4	97,1
		διαφωνώ απόλυτα	3	2,7	2,9	100,0
		Total	105	95,5	100,0	
	Missin	System	5	4,5		
	Total		110	100,0		

Πίνακας 5.6

ΜΕ ΤΟ BULLYING ΣΚΛΗΡΑΓΩΓΟΥΝΤΑΙ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ

		Freque y	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent	
ns	Valid	συμφωνώ απόλυτα	1	,9	1,0	1,0
		συμφωνώ αρκετά	7	6,4	6,7	7,6
		διαφωνώ αρκετά	15	13,6	14,3	21,9
		διαφωνώ απόλυτα	82	74,5	78,1	100,0
		Total	105	95,5	100,0	
	Missin	System	5	4,5		
	Total		110	100,0		

Πίνακας 5.7

ΘΥΜΟΣ ΌΤΑΝ ΕΚΦΟΒΙΖΕΤΑΙ ΚΑΠΟΙΟ ΠΑΙΔΙ

		Freque y	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	συμφωνώ απόλυτα	59	53,6	56,2	56,2

	συμφωνώ αρκετά	25	22,7	23,8	80,0
	διαφωνώ αρκετά	5	4,5	4,8	84,8
	διαφωνώ απόλυτα	16	14,5	15,2	100,0
	Total	105	95,5	100,0	
Missin g	System	5	4,5		
	Total	110	100,0		

Πίνακας 5.8

ΘΥΜΑΤΑ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΤΑ ΒΓΑΖΟΥΝ ΠΕΡΑ ΜΟΝΟΙ ΤΟΥΣ

		Frequenc y	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
	συμφωνώ απόλυτα	1	,9	1,0	1,0
	συμφωνώ αρκετά	7	6,4	6,7	7,6
Valid	διαφωνώ αρκετά	19	17,3	18,1	25,7
	διαφωνώ απόλυτα	78	70,9	74,3	100,0
	Total	105	95,5	100,0	
Missin g	System	5	4,5		
	Total	110	100,0		

Πίνακας 5.9

ΤΑ ΘΥΜΑΤΑ ΑΞΙΖΟΥΝ ΟΤΙ ΠΑΘΑΙΝΟΥΝ

		Frequenc y	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
	συμφωνώ απόλυτα	5	4,5	4,8	4,8
	συμφωνώ αρκετά	5	4,5	4,8	9,5
Valid	διαφωνώ αρκετά	15	13,6	14,3	23,8
	διαφωνώ απόλυτα	80	72,7	76,2	100,0
	Total	105	95,5	100,0	
Missin g	System	5	4,5		
	Total	110	100,0		

Πίνακας 5.10

ΔΕΝ ΑΡΕΣΟΥΝ ΟΙ ΔΕΙΛΟΙ

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	συμφωνώ απόλυτα	5	4,5	4,8	4,8
	συμφωνώ αρκετά	12	10,9	11,4	16,2
	διαφωνώ αρκετά	18	16,4	17,1	33,3
	διαφωνώ απόλυτα	70	63,6	66,7	100,0
	Total	105	95,5	100,0	
Missin σε	System	5	4,5		
Total		110	100,0		

Πίνακας 5.11

ΝΑ ΜΗΝ ΤΡΕΧΟΥΝ ΣΕ ΔΑΣΚΑΛΟΥΣ ΟΤΑΝ ΕΚΦΟΒΙΖΟΝΤΑΙ

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	συμφωνώ απόλυτα	3	2,7	2,9	2,9
	συμφωνώ αρκετά	14	12,7	13,3	16,2
	διαφωνώ αρκετά	14	12,7	13,3	29,5
	διαφωνώ απόλυτα	74	67,3	70,5	100,0
	Total	105	95,5	100,0	
Missin σε	System	5	4,5		
Total		110	100,0		

Πίνακας 5.12

ΕΥΘΥΝΗ ΔΑΣΚΑΛΟΥ ΠΡΟΛΗΨΗ ΑΝΤΙΜΕΤΟΠΙΣΗ BULLYING

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	συμφωνώ απόλυτα	58	52,7	55,2	55,2
	συμφωνώ αρκετά	35	31,8	33,3	88,6
	διαφωνώ αρκετά	8	7,3	7,6	96,2
	διαφωνώ απόλυτα	3	2,7	2,9	99,0
	9	1	,9	1,0	100,0
Total		105	95,5	100,0	
Missin σε	System	5	4,5		
Total		110	100,0		

Πίνακας 5.13

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΩΝ ΑΠΟ ΔΑΣΚΑΛΟΥΣ					
		Frequenc y	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	συμφωνώ απόλυτα	16	14,5	15,2	15,2
	συμφωνώ αρκετά	43	39,1	41,0	56,2
	διαφωνώ αρκετά	34	30,9	32,4	88,6
	διαφωνώ απόλυτα	12	10,9	11,4	100,0
	Total	105	95,5	100,0	
Missin g	System	5	4,5		
Total		110	100,0		

Πίνακας 5.14

ΚΑΤΑΛΛΗΛΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΔΑΣΚΑΛΩΝ ΓΙΑ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ					
		Frequenc y	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	συμφωνώ απόλυτα	69	62,7	65,7	65,7
	συμφωνώ αρκετά	30	27,3	28,6	94,3
	διαφωνώ αρκετά	4	3,6	3,8	98,1
	διαφωνώ απόλυτα	2	1,8	1,9	100,0
	Total	105	95,5	100,0	
Missin g	System	5	4,5		
Total		110	100,0		

Πίνακας 5.15

ΕΥΘΥΝΗ ΓΟΝΙΩΝ ΠΡΟΛΗΨΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ					
		Frequenc y	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	συμφωνώ απόλυτα	41	37,3	39,0	39,0
	συμφωνώ αρκετά	38	34,5	36,2	75,2
	διαφωνώ αρκετά	25	22,7	23,8	99,0
	διαφωνώ απόλυτα	1	,9	1,0	100,0
	Total	105	95,5	100,0	
Missin g	System	5	4,5		

Total	110	100,0	
-------	-----	-------	--

Πίνακας 5.16

ΓΝΩΣΕΙΣ ΓΟΝΙΩΝ ΓΙΑ ΑΝΤΙΜΕΤΟΠΙΣΗ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ ΕΚΤΟΣ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	συμφωνώ απόλυτα	33	30,0	31,4	31,4
	συμφωνώ αρκετά	57	51,8	54,3	85,7
	διαφωνώ αρκετά	14	12,7	13,3	99,0
	διαφωνώ απόλυτα	1	,9	1,0	100,0
	Total	105	95,5	100,0	
Missings	System	5	4,5		
	Total	110	100,0		

Πίνακας 5.17

ΑΝΑΓΚΗ ΚΑΘΟΔΙΓΗΣΗ ΓΟΝΙΩΝ ΓΙΑ ΑΝΤΙΜΕΤΟΠΙΣΗ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΩΝ

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	συμφωνώ απόλυτα	60	54,5	57,1	57,1
	συμφωνώ αρκετά	35	31,8	33,3	90,5
	διαφωνώ αρκετά	9	8,2	8,6	99,0
	διαφωνώ απόλυτα	1	,9	1,0	100,0
	Total	105	95,5	100,0	
Missings	System	5	4,5		
	Total	110	100,0		

Πίνακας 5.18

ΑΡΝΗΤΙΚΕΣ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΕΚΦΟΒΙΣΜΟΥ ΣΕ ΘΥΤΗ ΚΑΙ ΘΥΜΑ

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	συμφωνώ απόλυτα	66	60,0	62,9	62,9
	συμφωνώ αρκετά	32	29,1	30,5	93,3
	διαφωνώ αρκετά	5	4,5	4,8	98,1
	διαφωνώ απόλυτα	2	1,8	1,9	100,0

Missin σε	Total	105	95,5	100,0
	System	5	4,5	
	Total	110	100,0	

Πίνακας 5.19

ΑΡΝΗΤΙΚΕΣ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΕΚΦΟΒΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΕΝΗΛΙΚΗ ΖΩΗ

		Freque y	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	συμφωνώ απόλυτα	54	49,1	51,4	51,4
	συμφωνώ αρκετά	43	39,1	41,0	92,4
	διαφωνώ αρκετά	7	6,4	6,7	99,0
	διαφωνώ απόλυτα	1	,9	1,0	100,0
Missin σε	Total	105	95,5	100,0	
	System	5	4,5		
	Total	110	100,0		

Πίνακας 5.20

ΕΚΦΟΒΙΣΜΟΣ ΕΪΑΝΙ ΠΑΡΑΒΑΒΙΑΣΗ ΔΙΑΚΑΙΟΜΑΤΟΣ ΠΑΙΔΙΟΥ ΑΣΦΑΛΗΣ ΦΟΙΤΗΣΗ

		Freque y	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	συμφωνώ απόλυτα	77	70,0	73,3	73,3
	συμφωνώ αρκετά	17	15,5	16,2	89,5
	διαφωνώ αρκετά	9	8,2	8,6	98,1
	διαφωνώ απόλυτα	2	1,8	1,9	100,0
Missin σε	Total	105	95,5	100,0	
	System	5	4,5		
	Total	110	100,0		

Πίνακας 5.21

ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΓΙΑ ΛΗΨΗ ΜΕΤΡΩΝ ΚΑΤΑ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ

		Freque y	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	συμφωνώ απόλυτα	84	76,4	80,0	80,0
	συμφωνώ αρκετά	19	17,3	18,1	98,1

	διαφωνώ αρκετά	1	,9	1,0	99,0
	διαφωνώ απόλυτα	1	,9	1,0	100,0
	Total	105	95,5	100,0	
Missing	System	5	4,5		
	Total	110	100,0		

Πίνακας 5.22

ΛΗΨΗ ΜΕΤΡΩΝ ΑΝΤΙΜΕΤΟΠΙΣΗ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ ΑΚΟΥΓΟΝΤΑΣ ΑΠΟΨΕΙΣ ΠΑΙΔΙΩΝ

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	συμφωνώ απόλυτα	69	62,7	65,7	65,7
	συμφωνώ αρκετά	27	24,5	25,7	91,4
	διαφωνώ αρκετά	8	7,3	7,6	99,0
	διαφωνώ απόλυτα	1	,9	1,0	100,0
	Total	105	95,5	100,0	
Missing	System	5	4,5		
	Total	110	100,0		

Πίνακας 5.23

ΣΗΜΑΝΤΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ ΣΥΝΟΜΗΛΙΚΩΝ ΓΙΑΝΤΙΜΕΤΟΠΙΣΗ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	συμφωνώ απόλυτα	37	33,6	35,2	35,2
	συμφωνώ αρκετά	42	38,2	40,0	75,2
	διαφωνώ αρκετά	17	15,5	16,2	91,4
	διαφωνώ απόλυτα	9	8,2	8,6	100,0
	Total	105	95,5	100,0	
Missing	System	5	4,5		
	Total	110	100,0		

Αποψη του γονέα για το παιδί θύμα (Δ.1.1-Δ.1.11)

Πίνακας 6.1

ΚΑΛΟΙΜΑΘΗΤΕΣ

	Freque ncy	Perce nt	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	33	30,0	31,4	31,4
οχι	72	65,5	68,6	100,0
Total	105	95,5	100,0	
Missi ng	5	4,5		
Syst em				
Total	110	100,0		

Πίνακας 6.2

ΕΊΝΑΙΑΓΟΡΙΑ

	Freque ncy	Perce nt	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	18	16,4	17,1	17,1
οχι	87	79,1	82,9	100,0
Total	105	95,5	100,0	
Missi ng	5	4,5		
Syst em				
Total	110	100,0		

Πίνακας 6.3

ΚΑΝΟΥΝΦΑΣΑΡΙΑ

	Freque ncy	Perce nt	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid vai	14	12,7	13,3	13,3
Valid οχι	91	82,7	86,7	100,0
Total	105	95,5	100,0	
Missi ng Syst em	5	4,5		
Total	110	100,0		

Πίνακας 6.4

ΦΕΡΟΝΤΑΙΚΑΛΑΣΕΣΥΜΜΑΘΗΤΕΣ

	Freque ncy	Perce nt	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid vai	32	29,1	30,5	30,5
Valid οχι	73	66,4	69,5	100,0
Total	105	95,5	100,0	
Missi ng Syst em	5	4,5		
Total	110	100,0		

Πίνακας 6.5

ΚΑΤΑΓΩΓΗ ΞΕΝΗ ΧΩΡΑ

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	56	50,9	53,3	53,3
οχι	49	44,5	46,7	100,0
Total	105	95,5	100,0	
Missing	5	4,5		
Total	110	100,0		

Πίνακας 6.6

ΑΛΛΗΘΡΗΣΚΕΙΑ

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	35	31,8	33,3	33,3
οχι	70	63,6	66,7	100,0
Total	105	95,5	100,0	
Missing	5	4,5		
Total	110	100,0		

Πίνακας 6.7

ΕΧΟΥΝΛΙΓΟΥΣΦΙΛΟΥΣ

	Freque ncy	Perce nt	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid vai	53	48,2	50,5	50,5
Valid οχι	52	47,3	49,5	100,0
Total	105	95,5	100,0	
Missi ng Syst em	5	4,5		
Total	110	100,0		

Πίνακας 6.8**ΠΑΙΔΙΜΕΑΝΑΠΗΡΙΕΣ**

	Freque ncy	Perce nt	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid vai	48	43,6	45,7	45,7
Valid οχι	57	51,8	54,3	100,0
Total	105	95,5	100,0	
Missi ng Syst em	5	4,5		
Total	110	100,0		

Πίνακας 6.9**ΔΕΝΕΧΟΥΝΑΥΤΟΠΕΠΙΘΗΣΗ**

	Freque ncy	Perce nt	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid vai	55	50,0	52,4	52,4
Valid οχι	50	45,5	47,6	100,0
Total	105	95,5	100,0	
Missi Syst ng em	5	4,5		
Total	110	100,0		

Πίνακας 6.10

ΕΧΟΥΝΑΓΧΟΣ

	Freque ncy	Perce nt	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid vai	59	53,6	56,2	56,2
Valid οχι	46	41,8	43,8	100,0
Total	105	95,5	100,0	
Missi Syst ng em	5	4,5		
Total	110	100,0		

Πίνακας 6.11

ΑΛΛΟ6

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
καμία	5	4,5	4,5	4,5
Valid Va απάντηση	104	94,5	94,5	99,1
δόθηκε απάντηση	1	,9	,9	100,0
Total	110	100,0	100,0	

Χαρακτηριστικά οικογενειακού κλίματος των θυμάτων (Δ2.1-Δ2.11)

Πίνακας 7.1

ΣΥΧΝΕΣΤΙΜΩΡΙΕΣ

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid vai	29	26,4	27,6	27,6
οχι	76	69,1	72,4	100,0
Total	105	95,5	100,0	
Missing Missi Syst em	5	4,5		
Total	110	100,0		

Πίνακας 7.2

ΚΑΒΓΑΔΕΣ

		Freque ncy	Perce nt	Valid Percent	Cumulative Percent
	vai	47	42,7	44,8	44,8
Valid	οχι	58	52,7	55,2	100,0
	Total	105	95,5	100,0	
Missi ng	Syst em	5	4,5		
	Total	110	100,0		

Πίνακας 7.3

ΑΥΣΤΗΡΟΤΗΤΑ

		Freque ncy	Perce nt	Valid Percent	Cumulative Percent
	vai	31	28,2	29,5	29,5
Valid	οχι	74	67,3	70,5	100,0
	Total	105	95,5	100,0	
Missi ng	Syst em	5	4,5		
	Total	110	100,0		

Πίνακας 7.4

ΕΛΑΣΤΙΚΑΟΡΙΑ

	Freque ncy	Perce nt	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid vai	14	12,7	13,3	13,3
Valid οχι	91	82,7	86,7	100,0
Total	105	95,5	100,0	
Missing Sys tem	5	4,5		
Total	110	100,0		

Πίνακας 7.5

ΣΤΕΝΕΣΟΙΚΣΧΕΣΕΙΣ

	Freque ncy	Perce nt	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid vai	8	7,3	7,6	7,6
Valid οχι	97	88,2	92,4	100,0
Total	105	95,5	100,0	
Missing Sys tem	5	4,5		
Total	110	100,0		

Πίνακας 7.6

ΑΠΟΜΑΚΡΕΣΟΙΚΣΧΕΣΕΙΣ

	Freque ncy	Perce nt	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	39	35,5	37,1	37,1
Valid	66	60,0	62,9	100,0
Total	105	95,5	100,0	
Missi ng	5	4,5		
Syst em				
Total	110	100,0		

Πίνακας 7.7

ΥΠΕΡΠΡΟΣΤΑΣΙΑ

	Freque ncy	Perce nt	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	42	38,2	40,0	40,0
Valid	63	57,3	60,0	100,0
Total	105	95,5	100,0	
Missi ng	5	4,5		
Syst em				
Total	110	100,0		

Πίνακας 7.8

ΣΩΜΑΤΙΚΗΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΗΠΑΡΑΜΕΛΗΣΗ

	Freque ncy	Perce nt	Valid Percent	Cumulative Percent
--	---------------	-------------	------------------	-----------------------

	Valid	ναι	42	38,2	40,0	40,0
	Valid	οχι	63	57,3	60,0	100,0
		Total	105	95,5	100,0	
Missing	System		5	4,5		
		Total	110	100,0		

Πίνακας 7.9

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
	Valid	28	25,5	26,7	26,7
	Valid	77	70,0	73,3	100,0
		Total	105	95,5	100,0
Missing	System	5	4,5		
		Total	110	100,0	

Πίνακας 7.10

ΚΑΝΕΝΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΟ

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
	Valid	36	32,7	34,3	34,3
	Valid	69	62,7	65,7	100,0

Total	105	95,5	100,0
Missi ng Syst em	5	4,5	
Total	110	100,0	

Πίνακας 7.11

ΑΛΛΟ7

	Freque ncy	Perce nt	Valid Percent	Cumulative Percent
καμία	5	4,5	4,5	4,5
Va lid απάντηση	102	92,7	92,7	97,3
δόθηκε απάντηση	3	2,7	2,7	100,0
Total	110	100,0	100,0	

Χαρακτηριστικά σχολικού περιβάλλοντος θυμάτων (Δ3.1-Δ3.11)

Πίνακας 8.1

ΠΕΙΘΑΡΧΕΙΑ

	Freque ncy	Perce nt	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid vai	4	3,6	3,8	3,8
Valid οχι	101	91,8	96,2	100,0
Total	105	95,5	100,0	
Missi ng Syst em	5	4,5		
Total	110	100,0		

Πίνακας 8.2

ΕΛΑΣΤΙΚΑΟΡΙΑ1

	Freque ncy	Perce nt	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid vai	49	44,5	46,7	46,7
Valid οχι	56	50,9	53,3	100,0
Total	105	95,5	100,0	
Missi ng Syst em	5	4,5		
Total	110	100,0		

Πίνακας 8.3

ΕΝΔΙΑΔΦΕΡΟΝΣΧΟΛΙΚΗΕΠΙΔΟΣΗ

	Freque ncy	Perce nt	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	42	38,2	40,0	40,0
οχι	63	57,3	60,0	100,0
Total	105	95,5	100,0	
Missi ng	5	4,5		
Syst em				
Total	110	100,0		

Πίνακας 8.4

ΑΠΟΥΣΙΑΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣΓΟΝΙΩΝΔΑΣΚΑΛΩΝ

	Freque ncy	Perce nt	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	70	63,6	66,7	66,7
οχι	35	31,8	33,3	100,0
Total	105	95,5	100,0	
Missi ng	5	4,5		
Syst em				
Total	110	100,0		

Πίνακας 8.5

ΑΔΙΑΦΟΡΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΣΥΝΑΙΣΘΟΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΠΑΙΔΙΩΝ

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	61	55,5	58,1	58,1
οχι	44	40,0	41,9	100,0
Total	105	95,5	100,0	
Missing	5	4,5		
Total	110	100,0		

Πίνακας 8.6

ΦΟΙΤΗΣΗ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	20	18,2	19,0	19,0
οχι	85	77,3	81,0	100,0
Total	105	95,5	100,0	
Missing	5	4,5		
Total	110	100,0		

Πίνακας 8.7

ΔΑΣΚΑΛΟΥΝΧΩΡΙΣΓΝΩΣΕΙΣΑΝΤΙΜΕΤΟΠΙΣΗΣΒΙΑΣ

	Freque ncy	Perce nt	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid vai	65	59,1	61,9	61,9
Valid οχι	40	36,4	38,1	100,0
Total	105	95,5	100,0	
Missi Syst ng em	5	4,5		
Total	110	100,0		

Πίνακας 8.8**ΥΠΟΒΑΘΜΙΣΜΕΝΗΠΕΡΙΟΧΗ**

	Freque ncy	Perce nt	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid vai	9	8,2	8,6	8,6
Valid οχι	96	87,3	91,4	100,0
Total	105	95,5	100,0	
Missi Syst ng em	5	4,5		
Total	110	100,0		

Πίνακας 8.9**ΥΛΙΚΟΤΕΧΝΙΚΗΑΝΕΠΑΡΚΕΙΑ**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid vai	7	6,4	6,7	6,7
Valid oxi	98	89,1	93,3	100,0
Total	105	95,5	100,0	
Missing	5	4,5		
Total	110	100,0		

Πίνακας 8.10

ΔΙΕΥΘΥΝΤΕΣ ΔΙΦΟΡΟΥΝ ΓΙΑ ΣΥΝΑΙΣΘΟΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΠΑΙΔΙΩΝ

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid vai	54	49,1	51,4	51,4
Valid oxi	51	46,4	48,6	100,0
Total	105	95,5	100,0	
Missing	5	4,5		
Total	110	100,0		

Πίνακας 8.11

ΚΑΝΕΝ ΑΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΟ1

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid vai	10	9,1	9,5	9,5

	οχι	95	86,4	90,5	100,0
	Total	105	95,5	100,0	
Missi	Syst	5	4,5		
ng	em				
Total		110	100,0		

ΑΛΛΟ8

	Freque ncy	Perce nt	Valid Percent	Cumulative Percent
καμία	5	4,5	4,5	4,5
Va απάντηση	104	94,5	94,5	99,1
lid δόθηκε απάντηση	1	,9	,9	100,0
Total	110	100,0	100,0	

Άποψη του γονέα για το παιδί θύτη (E.1.1-E.1.9)

Πίνακας 9.1

ΚΑΛΟΙ ΜΑΘΗΤΕΣ

	Frequen cy	Percen t	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid ναι	7	6,4	6,7	6,7
οχι	98	89,1	93,3	100,0
Total	105	95,5	100,0	
Missi Syste ng m	5	4,5		
Total	110	100,0		

Πίνακας 9.2

ΕΙΝΑΙ ΑΓΟΡΙΑ

	Frequen cy	Percen t	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid ναι	52	47,3	49,5	49,5
οχι	53	48,2	50,5	100,0
Total	105	95,5	100,0	
Missi Syste ng m	5	4,5		
Total	110	100,0		

Πίνακας 9.3

ΚΑΝΟΥΝ ΦΑΣΑΡΙΑ

		Frequen cy	Percen t	Valid Percent	Cumulative Percent
	ναι	67	60,9	63,8	63,8
Valid	οχι	38	34,5	36,2	100,0
	Total	105	95,5	100,0	
Missi ng	Syste m	5	4,5		
	Total	110	100,0		

Πίνακας 9.4

ΚΑΤΑΓΩΓΗ ΞΕΝΗΧΩΡΑ

		Frequen cy	Percen t	Valid Percent	Cumulative Percent
	ναι	14	12,7	13,3	13,3
Valid	οχι	91	82,7	86,7	100,0
	Total	105	95,5	100,0	
Missi ng	Syste m	5	4,5		
	Total	110	100,0		

Πίνακας 9.5

ΆΛΛΗ ΘΡΗΣΚΕΙΑ

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	11	10,0	10,5	10,5
Valid	94	85,5	89,5	100,0
Total	105	95,5	100,0	
Missing	5	4,5		
Total	110	100,0		

Πίνακας 9.6

ΕΧΟΥΝ ΛΙΓΟΥΣ ΦΙΛΟΥΣ

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	25	22,7	23,8	23,8
Valid	80	72,7	76,2	100,0
Total	105	95,5	100,0	
Missing	5	4,5		
Total	110	100,0		

Πίνακας 9.7

ΔΕΝ ΕΧΟΥΝ ΑΥΤΟΠΕΠΙΘΗΣΗ

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	29	26,4	27,6	27,6
Valid	76	69,1	72,4	100,0

	Total	105	95,5	100,0
Missing	System	5	4,5	
	Total	110	100,0	

Πίνακας 9.8

ΕΧΟΥΝ ΑΓΧΟΣ

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	35	31,8	33,3	33,3
Valid	70	63,6	66,7	100,0
	Total	105	95,5	100,0
Missing	System	5	4,5	
	Total	110	100,0	

Πίνακας 9.9

ΆΛΛΟ

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	5	4,5	4,5	4,5
καμία απάντηση	103	93,6	93,6	98,2
Δόθηκε απάντηση	2	1,8	1,8	100,0
Total	110	100,0	100,0	

Χαρακτηριστικά οικογενειακού κλίματος των θυτών (Ε.2.1-Ε.2.11)

Πίνακας 10.1

ΣΥΧΝΕΣ ΤΙΜΩΡΙΕΣ

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	54	49,1	51,4	51,4
ναι	51	46,4	48,6	100,0
οχι	105	95,5	100,0	
Total	5	4,5		
Missing	110	100,0		
Total				

Πίνακας 10.2

ΚΑΒΓΑΔΕΣ

		Freque ncy	Perce nt	Valid Percent	Cumulative Percent
	vai	77	70,0	73,3	73,3
Valid	οχι	28	25,5	26,7	100,0
	Total	105	95,5	100,0	
Missi ng	Syst em	5	4,5		
	Total	110	100,0		

Πίνακας 10.3**ΑΥΣΤΗΡΟΤΗΤΑ**

		Freque ncy	Perce nt	Valid Percent	Cumulative Percent
	vai	29	26,4	27,6	27,6
Valid	οχι	76	69,1	72,4	100,0
	Total	105	95,5	100,0	
Missi ng	Syst em	5	4,5		
	Total	110	100,0		

Πίνακας 10.4

ΕΛΑΣΤΙΚΑ ΟΡΙΑ

	Freque ncy	Perce nt	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid vai	42	38,2	40,0	40,0
Valid οχι	63	57,3	60,0	100,0
Total	105	95,5	100,0	
Missing Syst em	5	4,5		
Total	110	100,0		

Πίνακας 10.5**ΣΤΕΝΕΣ ΟΙΚΟΓΕΝΙΑΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ**

	Freque ncy	Perce nt	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid vai	9	8,2	8,6	8,6
Valid οχι	96	87,3	91,4	100,0
Total	105	95,5	100,0	
Missing Syst em	5	4,5		
Total	110	100,0		

Πίνακας 10.6**ΑΠΟΜΑΚΡΕΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ**

	Freque ncy	Perce nt	Valid Percent	Cumulative Percent
--	---------------	-------------	------------------	-----------------------

	Valid	ναι	66	60,0	62,9	62,9
	Valid	οχι	39	35,5	37,1	100,0
		Total	105	95,5	100,0	
Missing	System		5	4,5		
		Total	110	100,0		

Πίνακας 10.7

ΥΠΕΡΠΡΟΣΤΑΣΙΑ

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
	Valid	9	8,2	8,6	8,6
	Valid	96	87,3	91,4	100,0
		Total	105	100,0	
Missing	System	5	4,5		
		Total	110	100,0	

Πίνακας 10.8

ΣΩΜΑΤΙΚΗ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΗ ΠΑΡΑΜΕΛΗΣΗ

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ναι	62	56,4	59,0	59,0
	οχι	43	39,1	41,0	100,0

	Total	105	95,5	100,0
Missi	Syst	5	4,5	
ng	em			
Total		110	100,0	

Πίνακας 10.9

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ

		Freque ncy	Perce nt	Valid Percent	Cumulative Percent
	vai	34	30,9	32,4	32,4
Valid	οχι	71	64,5	67,6	100,0
	Total	105	95,5	100,0	
Missi	Syst	5	4,5		
ng	em				
Total		110	100,0		

Πίνακας 10.10

ΚΑΝΕΝΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΟ

		Freque ncy	Perce nt	Valid Percent	Cumulative Percent
	vai	4	3,6	3,8	3,8
Valid	οχι	101	91,8	96,2	100,0
	Total	105	95,5	100,0	

Missi ng	Syst em	5	4,5	
Total		110	100,0	

Απόψεις γονέων για τον εκφοβισμό (Γ.2^A.1-Γ.2^A.8)

Πίνακας 15.1

ΑΚΟΥΓΑ ΠΡΟΣΕΚΤΙΚΑ

		Frequen cy	Percen t	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ναι	93	84,5	88,6	88,6
	όχι	12	10,9	11,4	100,0
	Total	105	95,5	100,0	
Missi ng	Syste m	5	4,5		
Total		110	100,0		

Πίνακας 15.2

ΕΡΙΧΝΑ ΕΥΘΥΝΕΣ ΠΡΟΚΑΛΕΙ

		Frequen cy	Percen t	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ναι	1	,9	1,0	1,0
	όχι	104	94,5	99,0	100,0
	Total	105	95,5	100,0	

Missi ng	Syste m	5	4,5		
Total		110	100,0		

Πίνακας 15.3

ΜΙΛΟΥΣΑ ΣΕ ΦΙΛΟΥΣ

		Frequen cy	Percen t	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ναι	22	20,0	21,0	21,0
	όχι	83	75,5	79,0	100,0
	Total	105	95,5	100,0	
Missi ng	Syste m	5	4,5		
	Total	110	100,0		

Πίνακας 15.4

ΘΑ ΜΙΛΟΥΣΑ ΜΕ ΤΟΥΣ ΓΟΝΕΙΣ ΤΟΥ ΘΥΤΗ

		Frequen cy	Percen t	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ναι	61	55,5	58,1	58,1
	όχι	44	40,0	41,9	100,0
	Total	105	95,5	100,0	
Missi ng	Syste m	5	4,5		
	Total	110	100,0		

Πίνακας 15.5

ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ναι	94	85,5	89,5	89,5
	όχι	11	10,0	10,5	100,0
	Total	105	95,5	100,0	
Missing	System	5	4,5		
	Total	110	100,0		

Πίνακας 15.6

ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΩΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ναι	42	38,2	40,0	40,0
	όχι	63	57,3	60,0	100,0
	Total	105	95,5	100,0	
Missing	System	5	4,5		
	Total	110	100,0		

Πίνακας 15.7

ΔΕΝ ΕΠΙΕΜΒΑΙΝΩ

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	όχι	105	95,5	100,0	100,0
	System	5	4,5		
Missing	System	5	4,5		
	Total	110	100,0		

Πίνακας 15.8

ΆΛΛΟ

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
	5	4,5	4,5	4,5
Valid	105	95,5	95,5	100,0
καμία απάντηση				
Total	110	100,0	100,0	

Απόψεις γονέων όταν το παιδί τους εκφόβιζε άλλα παιδιά (Γ.2Β.1-Γ.2Β.8)

Πίνακας 16.1

ΘΑ ΤΟΥ ΜΙΛΟΥΣΑ

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ναι	97	88,2	92,4	92,4
	όχι	8	7,3	7,6	100,0
	Total	105	95,5	100,0	
Missing	System	5	4,5		
	Total	110	100,0		

Πίνακας 16.2

ΘΑ ΤΟ ΤΙΜΩΡΟΥΣΑ

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ναι	46	41,8	43,8	43,8
	όχι	59	53,6	56,2	100,0
	Total	105	95,5	100,0	
Missing	System	5	4,5		
	Total	110	100,0		

Πίνακας 16.3

ΘΑ ΜΙΛΟΥΣΑ ΣΕ ΦΙΛΟΥΣΤΟΥ

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ναι	47	42,7	44,8	44,8
	όχι	58	52,7	55,2	100,0
	Total	105	95,5	100,0	

Missi ng	Syste m	5	4,5		
Total		110	100,0		

Πίνακας 16.4

ΘΑ ΜΙΑΟΥΣΑ ΜΕ ΓΟΝΕΙΣ ΘΥΜΑΤΩΝ

		Frequen cy	Percen t	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ναι	78	70,9	74,3	74,3
	όχι	27	24,5	25,7	100,0
	Total	105	95,5	100,0	
Missi ng	Syste m	5	4,5		
Total		110	100,0		

Πίνακας 16.5

ΕΝΗΜΕΡΩΝΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥΣ

		Frequen cy	Percen t	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ναι	94	85,5	89,5	89,5
	όχι	11	10,0	10,5	100,0
	Total	105	95,5	100,0	
Missi ng	Syste m	5	4,5		
Total		110	100,0		

Πίνακας 16.6

ΒΕΑΤΙΩΣΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΩΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ

		Frequen cy	Percen t	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ναι	89	80,9	84,8	84,8
	όχι	16	14,5	15,2	100,0
	Total	105	95,5	100,0	

Missi ng	System	5	4,5		
Total		110	100,0		

Πίνακας 16.7

ΔΕΝ ΕΠΙΕΜΒΑΙΝΩ

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ναι	1	,9	1,0	1,0
	όχι	104	94,5	99,0	100,0
	Total	105	95,5	100,0	
Missi ng	System	5	4,5		
Total		110	100,0		

Πίνακας 16.8

ΆΛΛΟ

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	καμία απάντηση	5	4,5	4,5	4,5
	Total	105	95,5	95,5	100,0
	Total	110	100,0	100,0	

Πίνακες σύνθετων αναλύσεων

Πίνακας 17 : Συσχέτιση Γονεϊκών στάσεων με θυματοποίηση.

		ΣΤΑΣΕΙΣ ΓΟΝΕΑ 3	ΘΥΜΑΤΟΠΟΙ ΗΣΗ
ΣΤΑΣΕΙΣ ΓΟΝΕΑ 3	Pearson Correlation	1	0,111
	Sig. (2-tailed)		,258
	N	105	105
ΘΥΜΑΤΟΠΟΙ ΗΣΗ	Pearson Correlation	0,111	1
	Sig. (2-tailed)	,258	
	N	105	105

Πίνακας 18 : Συσχέτιση γονεϊκού στυλ με θυματοποίηση

		ΓΟΝΕΙΚΟ ΣΤΥΛ	ΘΥΜΑΤΟΠΟΙ ΗΣΗ
ΓΟΝΕΙΚΟ ΣΤΥΛ	Pearson Correlation	1	-,026
	Sig. (2-tailed)		,794
	N	105	105
ΘΥΜΑΤΟΠΟΙ	Pearson	-,026	1

ΗΣΗ	Correlation		
	Sig. (2-tailed)	,794	
	N	105	105

Πίνακας 19: Συσχέτιση θυματοποίησης με οικογενειακή κατάσταση

Group Statistics					
Οικογενειακή κατάσταση		N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
ΘΥΜΑΤ	με 2 γονείς	87	4,85057	3,418584	,366511
	με 1 γονέα	18	5,27778	4,637514	1,093073

		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
									Lower	Upper
ΘΥΜΑΤΟΠ ΟΙΗΣΗ	Equal variances assumed	3,484	,065	-,452	103	,652	-,427203	,944597	2,300588	1,446182
	Equal variances not assumed			-,371	20,985	,715	-,427203	1,152882	2,824857	1,970451

Πίνακας 20 : Συσχέτιση θυματοποίηση με χώρα καταγωγής γονέα

Group Statistics					
ΚΑΤΑΓΩΓΗ ΝΕΟ		N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
ΘΥΜΑΤ	ΕΛΛΑΔΑ	92	4,69565	3,630576	,378514
	ΑΛΛΗ ΧΩΡΑ	9	7,77778	3,231787	1,077262

		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
									Lower	Upper
ΘΥΜΑΤΟ ΠΟΙΗΣΗ	Equal variances assumed	,087	,769	-2,451	99	,016	-3,082126	1,257323	-5,576928	-,587323
	Equal variances not assumed			-2,699	10,084	,022	-3,082126	1,141826	-5,623411	-,540840

Πίνακας 21 : Συσχέτιση θυματοποίηση με μορφωτικό επίπεδο του γονέα.

Group Statistics					
	Μόρφωση	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
ΘΥΜΑΤ	Πρωτοβάθμια-δευτεροβάθμια	40	5,57500	4,005685	,633354
	τριτοβάθμια	65	4,52308	3,354604	,416087

		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error	95% Confidence Interval of the Difference	

								Difference	Lower	Upper
ΘΥΜΑΤΟΠ ΟΙΗΣΗ	Equal variances assumed	3,260	,074	1,448	103	,151	1,05192 3	,726458	- ,388834	2,49268 1
	Equal variances not assumed			1,388	71,781	,169	1,05192 3	,757804	- ,458810	2,56265 6

Πίνακας 22 : Συσχέτιση θυματοποίησης με τον τόπο διαμονής γονέα.

Group Statistics					
	ΔΙΑΜΟΝΗ	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
ΘΥΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗ	αγροτική περιοχή	47	4,38298	3,4925 58	,509442
	αστική περιοχή	58	5,36207	3,7167 16	,488029

Independent Samples Test										
		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2- tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
									Lower	Upper
ΘΥΜΑΤ	Equal variances assumed	1,421	,236	- 1,379	103	,171	-,979090	,710132	-2,387469	,429289
	Equal variances not assumed			- 1,388	100,7 17	,168	-,979090	,705481	-2,378622	,420442